KAIS. KÖN. HOF- BIBLIOTHEK
93.399-A
ALT-

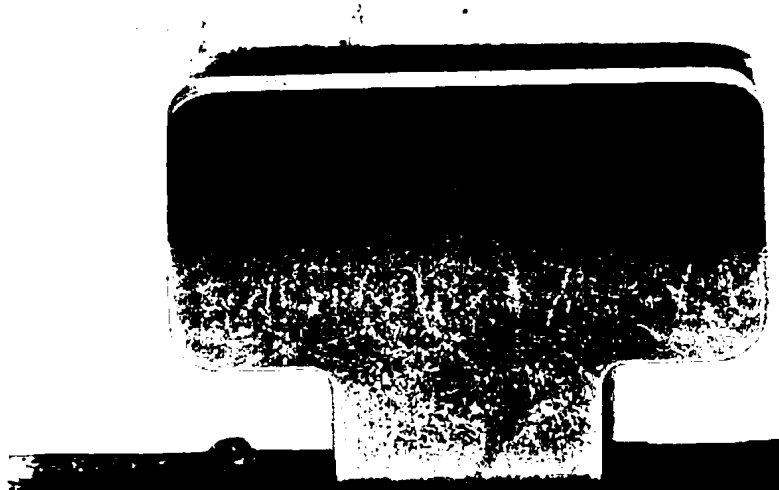

93399-4

Digitized by Google

93399-4

Digitized by Google

~~[illegible]~~ ... et rogo Monij. ~~[illegible]~~, hoc [illegible]

libidinarius — bespillo
[illegible] lectar pulli,
nidulus vespibus.

Extima regio in Italia
valde fertilis calabria.
fuit hospiti calabri xenia
hoc lege metaphora 2e si
dargitio perversa est lege
falsus nummus lapidus.
mercatores falsissimo ... [illegible]
[illegible] in ludis.
[illegible]

30 distica [illegible]
carmen [illegible]

Ex sententia methrodori dicit
si sanus es a pede ad caput.

g. 108

Digitized by Google

Digitized by Google

QVINCTVS

HORATIVS FLACCVS,

AB OMNI OBSCOENITATE ROMÆ EXPVRGATVS.

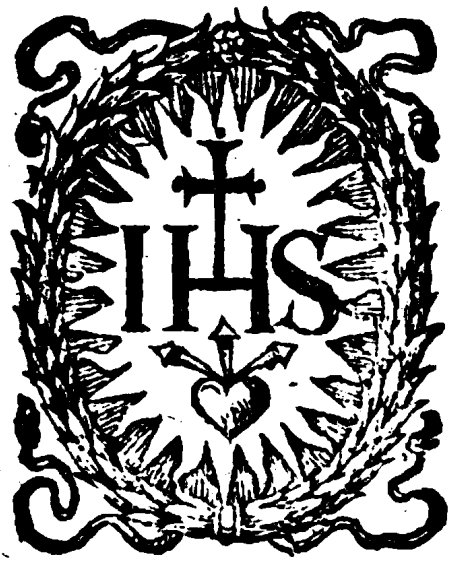

Joannes Egger.

MONACHII,

Apud Cornelium Leyſſerium Electoralem Typographum.

ANNO M. DC. XXXII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI VITA PER PETRVM Crinitum.

QVINCTVS HORATIVS Flaccus in Venusio Apuliæ oppido natus est : patrem habuit libertini generis ; vnde illud :

Quem rodunt omnes libertino patre natum.

Pro certo habetur eius natalem fuisse duobus circiter annis ante coniurationem L. Sergij Catilinæ, quo tempore celebres erant in ciuitate, ex poëtis Val. Catullus, Licinius Caluus, & Heluius Cinna : ex oratoribus M. Cicero, Q. Hortensius, & Q. Catulus : ex philosophis Varro, Terentius, & Figulus Nigidius. Orbilium Beneuentanum, vt constat, à puero audiuit, quem appellat alicubi plagosum : ac mirum, quàm breui tempore in bonis litteris profecerit. Ingenio enim facili, & aui-

Digitized by Google

dissimo fuisse traditur in capiendis optimis disciplinis. Vbi autem satis visus est nauasse operam Latinis studiis, Athenas se contulit, vt philosophorum præceptis liberius incumberet, maximéque Epicureorum placita videtur probasse, vt illud vrbanè dictum testatur;

Me pinguem, & nitidũ bene curata cute vises,
Cum ridere voles Epicures de grege porcum.

Moribus fuisse dicitur subobscenis, & ad bilem interdum paulò excitatior: adeo erga amicos gratus, atque officiosus, vt nobiliorum etiam studiis, & gratia clarior in dies, ac nobilior esset. Nam primo dignitatem Tribunitiam honestis suffragiis est adeptus, & Romanæ legioni præpositus, quod ipse de se scribit. Amicos verò habuit ex Poëtis Albium Tibullum. Quinctilium Varum: cuius obitum officiosè deplorat: Valgium Consularem, Virgiliumque ipsum: ex prima nobilitate Iulium Florum, Maximum Lollium, & Mæcenatem, cum quo supra septem annos summa familiaritate vixit: quod cum locis multis, tum maximè his versibus apparet:

Septi-

Digitized by Google

Septimus octauo propior iam suggerit annus,
Ex quo Maecenas me cœpit habere suorum
In numero.

Nam cum ipso quidem Horatio jocari liberius Mæcenas, atque agere consueuit, eidemque concredere sua studia in rebus ciuilibus. Cum ipsa ciuitas magnis factionibus teneretur, variisque seditionibus æstuaret, secutus primo est Bruti & Cassij partes : quod à multis aliis, & à Sidonio Appolinare traditum est, qui ad Iulium Maioranum sic refert :

Et tibi Flacce acies Bruti, Cassiq; secuto
Carminis est auctor, qui fuit & venta.

Mox verò accidit, vt fauore Mæcenatis non dignitates tantum assequeretur, sed ipsi quoque Octauio Imper. foret insinuatus : cùm liberè, & amicè ad illum scribat. Illas tamen epistolas, quæ referuntur à quibusdam Augusti ad Flaccum, magis confictas opinamur, quàm dignas tanto principe eiusque summa eruditione, quod ipsum cùm alia multa, cum elocutio in primis probat. Composuit per plura, quæ vulgo etiam sunt notissima : nos quam breuissimè repetemus. Libros carminum

Digitized by Google

quatuor, Epodon, & Sæculare carmen quibus Augustum, ad Mæcenatem miris laudibus celebrat. In scribendis Iambicis, mirè efficax habitus est: quod & Fabius Quinctil. testatur: *Inter Lyricos verò*, inquid, *solus ferè dignus est legi Horatius: grauiam & insurgit aliquando, & plenus iucunditatis & gratiæ, variusq; verbis & figuris felicissimè audax.*

Ex quo illud peruulgatum:

Hic inter Lyricos sublimi vertice vates
Sidera summa ferit. *
Canta amicitias, conuiuia, prælia, paces:
Siue Lycambeis lacerat latratibus hostem.
Impetit aut vario corruptos carmine mores.

Apollinaris quoque sic ad Tonantium de Horatio:

Sed tu per Calabri tramitis aggerem
Vis vt nostra de hinc eursitet orbita,
Qua Flaccus Lyricos Pindaricum ad melos
Frænis flexit equos plectripotentibus,
Dum metro quatitur chorda Glyconio,
Nec non Alcaico, vel Pherecratio,
Iuncto & Lesbiaco, siue Anapæstico,
Vernans per vary carminis eclogas
Verborum violis multicoloribus.

Diomed. Grammaticus, & alij veteres, vndeuiginti carminum modos ab Horatio decantatos asserunt: quorum ratio-

Digitized by Google nes

nes in tertio de Grammatica lib. à Diomede ipso referuntur. Scripsit de Poëtica librum ad Pisones, volumina duo Satyrarum, ac totidem Epistolarum. In Satyra verò Lucilium sequutus est : etsi eum vt lutulentum accusat. Fabius certè Quinctus præcipuum in Satyra dicit hunc ipsum Horatium, ac purum in primis & tersum. Quin hoc illi proprium, & peculiare fuit, vt ridenti similis, & quasi dissimulans, improbitatem, ac vitia hominum accusaret: quod ea magis vrgeant, atque afficiant, quæ sensim irrepunt, quàm quæ aperta fronte inuadunt: quod ipsum & poëta Persius demonstrat.

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admissus circum præcordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.

Sed & Poëta Ouidius ingenuè fatetur, magnoperè se Horatianis versibus delectatum, & eius carmen diligenter audisse, veluti Propertium, Marcum Ponticum, & Bassum, qui Iambicos lusit:

Et tenuit nostras numerosus Horatius aures,
Cum ferit Ausonia carmina culta lyra.

Digitized by Google

Permultos verò enumerat Horatius, quorum & ſtudium, & judicium percoluit, vt Plotium, Mæcenatem, Varium, Virgilium, Fuſcum, Viſcos: Valgium, Pollionem, Meſſalam, & alios. Secutus eſt eum in componendis Lyricis Paulus Paſſienus: qui, vt eſt auctor Plinius, mirificè illum exprimebat. Statura fuiſſe traditur breui, corpore obeſo, oculis lippis: quæ vel ex carmine illius variis locis colliguntur. Moritur autem Horatius anno ætatis ſuæ VII. & quinquageſimo, vt in Euſebianis Annalibus relatum eſt. Alij ſupra ſeptuageſimum annum vixiſſe ſcribunt: quod ego tamen falſum exiſtimo, vt alibi obſeruatum eſt.

EIVSDEM VITA, E VETVSTISSIMO CODICE DESCRIPTA.

HOratius Flaccus Venuſinus, patre, vt ipſe tradit, libertino, & exactionum coactore, vt verò creditum eſt, falſamentario, cùm illi quidam in altercatione exprobaſſet, Quoties ego vidi patrem tuum

Digitized by Google

um brachio se emungentem ? bello Philippensi excitus à M. Bruto imperatore tribunus militum meruit, victisque partibus venia impetrata, scriptum quæstorium comparauit : ac primo Mæcenati, mox Augusto insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexerit, satis monstratur illo epigrammate :

Ni te visceribus meis Horati
Plus iam diligo, tu tuum sodalem
** Nimio videas strigosiorem.*

Sed multo magis extremis, tali ad Augustum elogio.

Horatij Flacci, vt mei esto memor. Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit. Hoc ad Mæcenatem scripto significat : Antè ipse sufficiebam scribendis epistolis amicorum : nunc occupatissimus & infirmus, Horatium nostrum te cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasita mẽsa ad hanc regiam, & nos in epistolis scribendis adiuuabit. Ac nec recusanti quidẽ, aut succensuit quicquam, aut amicitiam suam ingerere desiit. Extant epistolæ, è quibus argumenti gratia pauca subiecí:

Digitized by Google

Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam si conuictor mihi fueris, rectè enim, & non temerè feceris: quoniam id vsus mihi tecum esse volui, si per valetudinem tuam fieri possit. Et rursus: Tui qualem habeam memoriam, poteris ex Septimio quoque nostro audire, nam incidit, vt illo coram fieret à me tui mentio, neque enim, si tu superbus amicitiam nostram spreuisti, ideo nos quoque ἀνθυπερφρονῆμεν. Præterea sæpe eum, inter alios locos, purissimum penem, & homuncionem lepidissimum appellat, vnaque & altera liberalitate locupletauit: scripta quidem eius vsque adeò probauit, mansuráque perpetuò credidit, vt non modò sæculare carmen componendum iniunxerit, sed & Vindelicam victoriam Tiberij Drusíque priuignorum suorum, eumque coëgerit propter hoc tribus carminum libris ex longo interuallo quartum addere. Post sermones verò lectos nullam sui mentionem habitam ita fit questus: Irasci me tibi scito, quod non in plerisque eiusmodi scriptis mecum potissimum loquaris; an vereris ne apud poste-

Digitized by Google

posteros in fame tibi sit, quod videatis familiaris nobis esse? Expressitque eclogam, cuius initium est:

Cum tot sustineas, & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes.
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone moror tua tempora Cæsar.

Habitu corporis breuis fuit, atque obesus, qualis & à semetipso in Satyris describitur, & ab Augusto hac epistola: Pertulit ad me Dionisius libellum tuum: quem ego ne accusem breuitatem, quantuluscumque est, boni consulo, vereri autem videris, ne maiores libelli tui sint, quàm ipse es: sed si tibi statura deest, corpusculum non deest, itaque licebit in sextariolo scribas, cùm circuitus voluminis tui sit * ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui. Ad res Venereas intemperantior traditur. Vixit plurimum in secussu ruris sui Sabini, aut Tiburini, domúsque eius ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & elegi sub eius Titulo, & epistola prosa oratione, & quasi commendantis se Mæcenati, sed vtraque falsa puto. Nam elegi vulgares; epistola etiam obscura: quo vitio

Digitized by Google

minimè tenebatur. Natus est V. I. Id. Decemb. I. Cotta & L. Torquato consulibus, decessit V. Calend. Decemb. C. Mario Censorino, & C. Asinio Gallo consulib. post nonum & quingagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, cùm, vrgente vi valetudinis, non sufficeret ad obsinandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Esquiliis juxta Mæcenatis tumulum.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI CARMINVM,

LIBER PRIMVS.

AD MÆCENATEM.

Alios aliis rebus duci, se lyricorum versuum studio teneri.

ODE I.

MAecenas atauis edite regibus,
O & præsidium, & dulce decus meum:
Sunt quos curriculo puluerē Olympicum
Collegisse iuuat: metáq; feruidis
Euitata rotis, palmaq; nobilis
Terrarum dominos euehit ad Deos.
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat * tergeminis tollere honoribus:
Illum, si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis,
Gaudentem patrios findere sarculo
Agros: Attalicis conditionibus
Numquam dimoueas, ut trabe Cypria
Myrtoum pauidus nauta secet mare.
Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium, & oppidi

Digitized by Google

Laudat rura sui: mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.
Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec † partem solido demere de die
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aqua lene caput sacra.
Multos castra iuuant, & lituo tuba
Permistus sonitus, bellaq; matribus
Detestata. manet sub Ioue frigido
Venator tenera coniugis immemor:
Seu visa est catulis cerua fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
Me doctarum hederæ præmia frontium
Diis miscent superis: me gelidum nemus,
Nympharumq; leues cum Satyris chori
Secernunt populo: si neq; tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesbium refugit tendere barbiton.
Quod si me Lyricis vatibus inseris,
Sublimi feriam sidera vertice.

* Prætura, ædilitate consulatu, vel summis, † frangere diem.

AD AVGVSTVM CÆSAREM.

Deos omnes iratos esse Romanis, ob Cæsaris cædem: vnam imperij spem in Augusto constitutam.

ODE II.

IAm satis terris nivis, atq; dirae
*Grandinis misit pater: & * rubente*
Dextera sacras iaculatus arces
Terruit urbem.

Digitized by Google

Terruit

Terruit gentes, graue ne rediret
Seculum Pyrrhæ noua monstra questæ.
Omne cùm Proteus pecus egit altos
Visere montes:
Piscium & summa genus hæsit vlmo,
Nota quæ sedes fuerat columbis,
Et superiecto pauida natarunt
Aequore damæ.
Vidimus flauum Tiberim retortis
Litore Etrusco violenter undis,
Ire dèiectum monumenta regis,
Templaq; Vestæ:
Ilia dum se nimium querenti
Iactat vltorem: Vagus & sinistra
Labitur ripa, Ioue non probante,
Vxorius amnis.
Audiet ciues acuisse ferrum,
Quo graues Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara iuuentus.
Quem vocet diuûm populus ruentis
Imperi rebus? prece qua fatigent
Virgines sanctæ minùs audientem
Carmina Vestam?
Cui dabit partes scelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur
Nube candentes humeros amictus
Augur Apollo.
Siue tu mauis Erycina ridens
Quam Iocus circumuolat, & Cupido,
Siue neglectum genus, & nepotes
Respicis auctor.

Digitized by Google

Heu nimis longo ſatiate ludo:
Quem iuuat clamor, galeæq; leues,
Acer & Mauri peditis cruentum
Vultus in hoſtem.
Siue mutata iuuenem figura,
Ales in terris imitaris, alma
Filius Maia, patiens vocari
Caſaris vltor.
Serus in cælum redeas, diuq;
Lætus interſis populo Quirini:
Neue te noſtris vitiis iniquum
Ocyor aura
Tollat: hîc magnos potius triumphos,
Hîc ames dici pater, atque princeps:
Neu ſinas Medos equitare inultos
Te duce Caſar.
* Fulminante.

IN VIRGILIVM ATHENAS PROFICISCENTEM.

Secundam eiſnauigationem precatur: deinde occaſione ſumpta hominum audaciam deteſtatur.

ODE III.

Sic te diua potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida ſidera,
Ventorumq; regat pater,
Obſtrictis aliis præter Iapyga,
Nauis quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis

Reddas

Digitized by Google

Reddas incolumem precor,
Et ſervres animæ dimidium meæ.
Illi robur, & æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec triſtes Hyadas, nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Hadriæ
Major, tollere? ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum,
Qui ſiccis oculis monſtra natantia,
Qui vidit mare turgidum, &
Infameis ſcopulos Acroceraunia?
Nequicquam Deus abſcidit
Prudens Oceano diſſociabili
Terras: ſi tamen impiæ
Non tangenda rates tranſiliunt vada.
perpeti.
[illegible]ana ruit per vetitum nefas.
Au[illegible]. Iapeti genus
[illegible]gnem fraude mala gentibus intulit.
Poſt ignem æthereæ domo
Subductum, macies, & nova febrium
Terris incubuit cohors:
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.
Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis.
Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum eſt.

Digitized by Google

Cælum ipſum petimus ſtultitia : neq;
Per noſtrum patimur ſcelus
Iracunda Iouem ponere fulmina.

AD P. SEXTIVM CONSVLAREM.

Aduentu veris, & communi moriendi conditione propoſita, hortatur ad voluptates.

ODE IV.

SOluitur acris hiems grata vice veris, & Fauoni:
Trahuntq; ſiccas machina carinas:
Ac neq; iam ſtabulis gaudes, pecus, aut arator
Nec prata canis albicant pruinis. (igni
*Iam Cytherea chorus ducit Venus, * imminente Luna:*
Iunctæq; Nymphis Gratia decentes
Alterno terram quatiunt pede, dum graues Cyclopum,
Vulcanus ardens vrit officina.
Nunc decet aut viridi nitidum
Aut flore, terra quem ferunt ſu...
Nunc & in vmbroſis Fauno decet immolare
Seu poſcat agna, ſiue malit hædo.
Pallida mors æquo pulſat pede pauperum tabernas,
Regumq; turres, ô beate Sexti,
Vitæ ſumma breuis ſpem nos vetat inchoare longam.
Iam te premet nox, fabulæq; manes,
Et † domus exilis Plutonia: quò ſimul mearis,
Nec regna vini ſortiere talis.

*

* propinqua & illuceſcente. † quia exiles animæ.

Digitized by Google

AD

AD M. VIPSANIVM AGRIPPAM.

Bella ab eo gesta, à Vario cantatum iri.

ODE VI.

Scriberis Vario fortis, & hostium
Victor, Maonÿ carminis alite,
Quam rem cumq; ferox nauibus, aut equis
Miles te duce gesserit.
Nos Agrippa, neq; hac dicere, nec grauem
Peleida stomachum, cedere nescÿ,
Nec cursus duplicis per mare Vlyssei,
Nec saeuam Pelopis domum
Conamur, tenues grandia: dum pudor,
Imbellisq; lyra Musa potens vetat
Laudes egregÿ Caesaris, & tuas
Culpa deterere ingenu
Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut puluere Troico
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydeiden superis parem?

AD MVNATIVM PLANCVM CONSVLAREM.

Alias aliis, sibi Tiburtinam regionē placere.

ODE VII.

Laudabunt alÿ claram Rhodon, aut Mitÿlenē,
Aut Ephesum, bimarisue Corinthi
Moenia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Del-
Insignes, aut Thessala Tempe. (*phos*
Sunt quibus vnum opus est, intacta Palladis vrbē
Carmine perpetuo celebrare, &
Vndiq; decerptam, fronti praponere oliuam.
Plurimus,

Digitized by Google

Plurimus, in Iunonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, ditesq; Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Lariſſæ percuſſit campus opima:
Quàm domus Albuneæ reſonantis,
Et præceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria riuis.
Albus ut obſcuro deterget nubila cælo
Sæpè Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam, vitæq; labores
Molli, Plance, mero: ſeu te fulgentia ſignis
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina, patremq;
Cùm fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxiſſe corona,
Sic triſtes affatus amicos:
Quò nos cunque feret melior fortuna parente,
Ibimus ô ſocij, comitesque.
Nil deſperandum Teucro duce, & auſpice Teucro.
Certus enim promiſit Apollo.
Ambiguam tellure noua Salamina futuram,
O fortes, peioraq; paſſi
Mecum ſæpè viri, nunc vino pellite curas.
Cras ingens iterabimus æquor.

*

ODE VIII.

Lydia dic, per omneis
Te deos oro, Sybarim cur properes amando
Perdere: cur apricum
Oderit campum patiens pulueris, atque Solis,

Cur

Digitized by Google

Cur neque militaris
Inter aequales equitet, Gallica nec lupatis*
Temperet ora frenis.
Cur timet flauum Tiberim tangere? cur olivum
Sanguine viperino
Cautiùs vitat? neque iam liuida gestat armis
Brachia, sæpè disco,
Sæpè trans finem iaculo nobilis expedito?
Quid latet, vt marina
Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Troia
Funera, ne virilis
Cultus in caedem, & Lycias proriperet catervas?

*àsperis.

AD THALIARCHVM.

Hieme indulgendum voluptati.

ODE IX.

Vides, vt alta stet nive candidum
Soracte, nec iam sustineant onus
Silua laborantes, geluque
Flumina constiterint acuto.
Dissolue frigus, ligna super foco
Largè reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche merum diota.
Permitte diuis cetera: qui simul
Strauere ventos aequore feruido
Depreliantes, nec cupressi,
Nec veteres agitantur orni.

Quid

Digitized by Google

Quid ſit futurum cras, fuge quærere: &
Quem fors dierum cumq; dabit, lucro
*Appone: nec**
Sperne puer, neq; tu choreas,
Donec virenti canities abeſt
Moroſa. nunc & campus, & areæ,
Leneſq; ſub noctem ſuſurri
Compoſita repetantur hora.

*

AD MERCVRIVM.

ODE X.

Mercuri facunde, nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentûm,
Voce formaſti catus & decora
More paleſtræ:
Te canam magni Iouis, & deorum
Nuntium curuaq; lyræ parentem,
Callidum, quicquid placuit, iocoſo
Condere furto.
Te, boues olim niſi reddidiſſes
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Riſit Apollo.
Quin & Atridas duce te ſuperbos
Ilio dives Priamus relicto,
Theſſaloſq; ignes, & iniqua Troiæ
Caſtra fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaq; leuem coerces
Aurea turbam, ſuperis deorum
Gratus, & imis.

AD

Digitized by Google

AD LEVCONOEN.

Indulgendum voluptati, omissa futurorum cura.

ODE XI.

TVne quæsieris (scire nefas) quem mihi, quem tibi
Finem Dij dederint, Leuconoë: nec Babylonios
Tentaris numeros, vt melius, quidquid erit pati.
Seu plures hiemes, seu tribuit Iupiter vltimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum sapias, vina liques, & spatio breui
Spem longã reseces: dum loquimur fugerit inuida
Ætas: carpe diem, quàm minimũ credula postero.

AD AVGVSTVM.

Diis, heroibus, virisque aliquot illustribus laudatis, postremò commendat Augustũ.

ODE XII.

QVem virum, aut heroa, lyra, vel acri
Tibia sumes celebrare, Clio?
Quem deum? cuius recinet iocosa
Nomen imago,
Aut in vmbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidoue in Hæmo?
Vnde vocalem temere insecutæ
Orphea siluæ,
Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresq; ventos,
Blandum & auritas fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid prius dicam solitis parentum

Lau-

Digitized by Google

Laudibus: qui res hominum, ac deorum,
Qui mare, & terras, variisq; mundum
Temperat horis?
Vnde nil maius generatur ipso:
Nec Viget quidquam simile, aut secundum:
Proximos illi tamen occupauit
Pallas honores.
Proeliis audax neq; te silebo
Liber, & sauis inimica Virgo
Belluis: nec te metuende certa,
Phœbe, sagitta.
Dicam & Alciden, puerosq; Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis.
Nobilem: quorum simul alba nautis
Stella refulsit:
Defluit saxis agitatus humor,
Concidunt venti, fugiuntq; nubes,
Et minax (quod sic Voluere) ponto*
Vnda recumbit.
Romulum post hos prius, an quietum
Pompilî regnum memorem, an superbos
Traquinî fasces, dubito, an Catonis
Nobile letum.
Regulum, & Scauros, animaq; magna
Prodigum Paullum, superante Pœno,
Gratus insigni referam Camena,
Fabriciúmque.
...ntis Curium capillis
...it, & Camillum
...s, & auitus apto
...n Lare fundus.

Cresçit

...escit occulto velut arbor ævo
...ma Marcelli: micat inter omnes
...lium sidus velut inter ignes
Luna minores.
...tis humanæ pater, atq; custos
...rte Saturno, tibi cura magni
...saris fatis data: tu secundo
Cæsare regnes.
...le, seu Parthos Latio imminentes
...egerit iusto domitos triumpho,
...sive subiectos Orientis oras
Seres, & Indos:
...e minor latum regat æquus orbem,
...u grauis currus quatiesq; Olympum,
...u parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.
* sic diu. † oris.

IN BRVTVM BELLVM CIVILE PRAPARANTEM.

ODE XIV.

O Nauis, referent in mare te noui
Fluctus, ô quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides, vt
Nudum remigio latus,
Et malus celeri saucius Africo,
Antemnæq; gemant, ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius
Æquor? non tibi sunt integra lintea;
Non dij, quos iterum pressa voces malo.

Quamuis

Creſcit occulto velut arbor ævo
Fama Marcelli: micat inter omnes
Iulium ſidus velut inter ignes,
Luna minores.
Gentis humanæ pater, atq; cuſtos
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæſaris fatis data: tu ſecundo
Cæſare regnes.
Ille, ſeu Parthos Latio imminentes
Egerit iuſto domitos triumpho,
Siue ſubiectos Orientis † ora
Seras, & Indos:
Te minor latum reget æquus orbem,
Tu graui curru quaties Olympum,
Tu parum caſtis inimica mittes
Fulmina lucis.

* ſic dij. † oris.

IN BRVTVM BELLVM CIVILE PRÆPARANTEM.

ODE XIV.

O Nauis, referent in mare te noui
Fluctus, ô quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides, vt
Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antemnæq; gemant, ac ſine funibus
Vix durare carina
Poſſint imperioſius
Æquor? non tibi ſunt integra lintea,
Non dij, quos iterùm preſſa voces malo.

Digitized by Google

Quamuis Pontica pinus
Syluæ filia nobilis
Iactes & genus, & nomen inutile:
Nil pictis timidus nauita puppibus
Fidit. tu, nisi uentis
Debes ludibrium, cauæ
Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curaq; non leuis,
Interfusa nitentes
Vites æquora Cycladas.

NEREI VATICINIVM, DE RVINA TROIÆ.

ODE XV.

PAstor cùm traheret per freta nauibus
Idæis Helenam perfidus hospitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera
a *Nereus fata. Mala ducis aui domum,*
Quam multo repetet Græcia milite,
Coniurata tuas rumpere nuptias,
Et regnum Priami uetus.
b *Eheu, quantus equis, quantus adest uirûm*
Sudor! quanta moues funera Dardanæ
Genti! iam galeam Pallas, & ægida,
Currusq;, & rabiem parat.
Nequiquam, Veneris præsidio ferox,
Pectes cæsariem, grataq; feminis
Imbelli citharæ carmina diuides.
Nequiquam thalamo grauem
Hastas, & calami spicula Cnossij

Vitabis

Digitized by Google

Vitabis strepitúmq; & celerem sequi
Aiacem. tamen, heu, serùs adulteros
Crines puluere collines.
Non Laërtiaden, exitium tuæ
d Gentis, non Pylium Nestora respicis?
Vrgent impauidi te Salaminius
Teucerq́; & Sthenelus sciens
Pugnæ. siue opus est imperitare equis,
Non auriga piger. Merionen quoq;
Nosces, ecce furit te reperire atrox
Tydeides, melior patre.
Quem tu, ceruus vti vallis in altera
Visum parte lupum graminis immemor,
Sublimi fugies mollis anhelitu,
Non hoc pollicitus tuæ.
Iracunda diem proferet Ilio,
Matronisq́; Phrygum classis Achillei.
Post certas hiemes vret Achaicus
Ignis Iliacas domos.

a Ponti filius. *b* Heu, heu. *c* canes
d cades, occumbes, jacebis.

PALINODIA.

ODE XVI.

*

QVem criminosis cumq́; voles modum
Pones iambis: siue flamma,
Siue mari libet Hadriano.
Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius.
Non liber æquè, non acuta,

Digitized by Google

Sic geminant Corybantes æra,
Triſtes & ira: quas neq; Noricus
Deterret enſis, nec mare naufragum,
Nec ſæuus ignis, nec tremendo
Iupiter ipſe ruens tumultu.
Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undiq;
Deſectam, & inſani leonis
Vim ſtomacho appoſuiſſe noſtro.
Ira Thyeſten exitio graui
Strauere, & altis urbibus ultima
Stetere cauſa, cur perirent
Funditus, imprimeretq; muris
Hoſtile aratrum exercitus inſolens.
Compeſce mentem: me quoq; pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor, & in celeres iambos
Miſit furentem. nunc ego mitibus
Mutare quæro triſtia: *

AD TYNDARIDEM.

De laudibus agri Sabini, & montis Lucretilis.

ODE XVII.

VElox amœnum ſæpè Lucretilem
Mutat Lycæo Faunus & igneam,
Defendit æſtatem capellis
Vſq; meis, pluuioſq; ventos.
Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma deuia
Olentis uxores mariti:

Nec

Digitized by Google

Nec virides metuunt colubros,
Nec Martiales hadilia lupos:
Vtcunq; dulcis Tyndari fistula
Valles, & Vistica cubantis
Leuia personuere saxa.
Dij me tuentur: dijs pietas mea,
Et musa cordi est. hinc tibi copia
Manabit ad plenum benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic in reducta valle, Canicula
Vitabis æstus, & fide Teia
Dices laborantes in vno
Penelopen, vitreamq; Circen.
Hic innocentis pocula Lesbij
Duces sub vmbra: nec Semeleius
Cum Marte confundet Thyoneus
Prælia:

*

AD VARVM.

Vini potu moderato hilarari animum: immoderato, rixas excitari.

ODE XVIII.

NVllam Vare sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis, & mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus proposuit: neq;
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis post vina grauẽ militiã, aut paupertie crepat?
Quis nõ te potius Bacche pater, teq; decens Venus?
At, ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea monet cum Lapithis rixa super mero

Digitized by Google

Debellata: monet Sithoniis non leuis Euius:
Cùm fas, atque nefas exiguo fine libidinum
Discernunt auidi, non ego te candide Bassareu
Inuitum quatiam: nec varijs obsita frondibus
Sub dium rapiam. saua tene cum Bericynthio
Cornu tympana: qua subsequitur cæcus amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio gloria verticem,
Arcanique fides prodiga, perlucidior vitro.

ODE XIX.

*

IN me tota ruens Venus
Cyprum deseruit: nec patitur Scythas,
Et versis animosum equis
Parthum dicere: nec quæ nihil attinent.
Hîc vivum mihi cespitem, hîc
Verbenas pueri ponite, thuráq;
Limi cum patera meri.
Mactata veniet lenior hostia.

AD MÆCENATEM.
Inuitat eum ad tenue conùiuium.

ODE XX.

VILE potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Conditum leui, datus in theatro
Cùm tibi plausus,
Care Mæcenas, eques: ut paterni
Fluminis ripa, simul & iocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.
Cæcubum, & prælo domitam Calenæ

Tu

Digitized by Google

Tu bibes uuam: mea nec Falerna
Temperant uites, neque Formiani
Pocula colles.

IN DIANAM ET APOLLINEM. Seculare carmen.

ODE XXI.

Dianam tenera dicite uirgines:
Intonsum pueri dicite Cynthium,
Latonámque supremo
Dilectam penitus Ioui.
Vos lætam fluuiis, & nemorum coma;
Quæcunque aut gelido prominet Algido,
Nigris aut Erymanthi
Siluis, aut uiridis Cragi.
Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalémque mares Delon Apollinis,
Insignémque pharetrá,
Fraternáque humerum lyra.
Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem,
Pestémque à populo, & principe Cæsare, in
Persas, atque Britannos
Vestra motus aget prece.

AD FVSCVM ARISTIVM. Vitæ integritatem, & innocentiam vbique esse tutam.

ODE XXII.

INteger uitæ scelerisque purus
*Non eget Mauris iaculis, * neque arcu,*
Nec uenenatis grauida sagittis,
Fusce, pharetra,

Digitized by Google

Siue per Syrtes iter æstuosas,
Siue facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
Lambit Hydaspes.
Namq; me silua lupus in Sabina,
Dum cano Lalagen, & vltra
Terminum curis vagor † expeditis,
Fugit inermem.
Quale portentum neq; militaris
Daunia in latis alit esculetis,
Nec Iuba tellus generat, leonum
Arida nutrix.
Pone me pigris vbi nulla campis
Arbor æstiua recreatur aura:
Quod latus mundi nebula, malusq;
Iupiter vrget:
Pone sub curru nimium propinqui
Solis in terra domibus negata:
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

*

* nec. † expeditus.

AD VIRGILIVM.

Deflet Quinctilij mortem.

ODE XXIV.

QVis desiderio sit pudor, aut modus
Tam cari capitis? præcipe lugubres
Cantus, Melpomene: cui liquidam pater
Vocem cum cithara dedit.
Ergo Quinctilium perpetuus sopor

Vrget?

Digitized by Google

Vrget? cui pudor, & iustitiæ soror
Incorrupta fides, nudáq; Veritas,
Quando illum inuenient parem?
*Multis ille * bonis flebilis occidit:*
Nulli flebilior, quam tibi, Virgili.
Tu frustrà pius, heu, non ita creditum
Poscis Quinctilium Deos.
Quòd si Threicio blandiùs Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem;
† Num uana redeat sanguis imagini:
Quam uirga semel horrida,
Non lenis precibus fata recludere
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum, sed leuius fit patientia,
Quicquid corrigere est nefas.

* quidem. † Non.

DE ÆLIO LAMIA.

Se, soluto animo, velle Lamiam laudare.

ODE XXVI.

Mvsis amicus, tristitiam & metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare uentis: quis sub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
Quid Tyradatem terreat unicè
Securus, ô quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam
Pimplea dulcis, nil sine te mei

Digitized by Google

Prosunt honores. hunc fidibus nouis,
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque, tuásque decet sorores.

AD SODALES INTER POCVLA RIXANTES, ET POCVLIS ipsis pugnantes, hoc esse barbarorum.

ODE XXVII.

NAtis in vsum latitia scyphis
Pugnare, Thracum est. tollite barbarum
Morem, verecundúmque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis.
*Vino, & lucernis Medus * acinaces*
Immane quantum discrepat! impium
Lenite clamorem sodales,
Et cubito remanete presso.

*

* gladius persicus.

DE MORTE ARCHITÆ TARENTINI.

ODE XXVIII.

TE maris & terra, numeróque carentis arenæ
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulueris exigui prope litus parua Matinum
Munera: nec quidquam tibi prodest
Aërias tentasse domos, animóque rotundum
Percurrisse polum morituro.
Occidit & Pelopis genitor, conuiua Deorum:
Tithonúsque remotus in auras:

Et

Digitized by Google

Et Iouis arcanis Minos admissus: habentq;
Tartara Panthoiden, iterum Orco
Demissum: quamuis clypeo Troiana refixo
Tempora testatus, nihil vltra
Neruos atq; cutem morti concesserat atra,
Iudice te, non sordidus auctor
Naturæ, verique. Sed omnes vna manet nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios Furiæ toruo spectacula Marti:
Exitio est auidis mare nautis.
Mista senum, ac iuuenum densentur funera; nullum
Saua caput Proserpina fugit. (luna
Me quoq; deuexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit vndis.
At tu nauta vagæ ne parce malignus arenæ
Ossibus, & capiti inhumato
Particulam dare. sic, quodcunq; minabitur Eurus
Fluctibus Hesperiis, Venusina
Plectantur siluæ, te sospite: multáq; merces,
Vnde potest, tibi defluat æquo
Ab Ioue, Neptunóq; sacri custode Tarenti.
Neglegis immeritis nocituram
*Postmodo te natis fraudem committere: * forsan.*
Debita iura, viceſq; superbæ
Te maneant ipsum. precibus non linquar inultis,
Teq; piacula nulla resoluent.
Quamquam festinas, non est mora longa, licebit
Iniecto ter puluere curras.

* fors &c.

AD ICCIVM.

Miratur eum à Philosophiæ studio ad militiam transiisse. ODE

Digitized by Google

ICci beatis nunc Arabum inuides
Gazis, & acrem militiam paras
Non antè deuictis Sabea
Regibus; horribilíq; Medo
Nectis catenas, quæ tibi virginum
Sponso necato barbara seruiet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,
Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? quis neget arduis
Pronos relabi posse riuos
Montibus, & Tiberim reuerti,
Cùm tu coëmtos undiq; nobiles
Libros Panætî, Socraticam & domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora * tennis?
* tendis.

SE NON DIVITIAS, SED TRANQVILLAM, HILAREMque vitam ab Apolline poscere.

ODE XXXI.

QVid dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de patera nouum
Fundens liquorem? non * opima
Sardinia segetes feraces:
Non æstuosæ grata Calabriæ
Armenta: non aurum, aut ebur Indicum:

Non

Non rura, quæ Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.
Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem: dives & aureis
Mercator exsiccet † culullis
Vina Syra reperata merce.
Dis carus ipsis: quippe ter, & quater
Anno revisens æquor Atlanticum
Impune, me pascunt olivæ.
Me cichorea, leves{que} malvæ.
Frui paratis, & valido mihi
Latoë dones: at precor, integra
Cum mente, nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem.

* opimas. † poculis.

BARBITON, SIVE TESTUDINEM SUAM COMMENDAT.

ODE XXXII.

Poscimus, si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod & hunc in annum
Vivat, & plures: age, dic Latinum
Barbite carmen,
Lesbio primum modulate civi:
Qui ferox bello, tamen inter arma,
Sive iactatam religarat udo
Litore navim.

*

O decus Phœbi, & dapibus supremi
Grata testudo Jovis, ô laborum

Digitized by Google

Dulce lenimen, mihi cumq; ſalue
Ritè vocanti.

POENITERE SE QVOD EPICVREVS FVERIT.

ODE XXXIV.

PArcus Deorum cultor, & infrequens,
Inſanientis dum ſapientiæ
Conſultus erro: nunc retrorſum
Vela dare, atq; iterare curſus
Cogor relictos. namq; Dies ſpiter
Igni coruſco nubila diuidens,
Plerumq; per purum tonantes
Egit equos, volucremq; currum:
Quo bruta tellus, & vaga flumina,
Quo Styx, & inuiſi horrida Tanari
Sedes, Atlanteúſq; finis
Concutitur. valet ima ſummis
Mutare, & inſignem attenuat Deus,
Obſcura promens. hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Sustulit: hic poſuiſſe gaudet.

AD FORTVNAM, ORANS VT SERVET CÆSAREM IN Britannos ire meditantem.

ODE XXXV.

O Diua, gratum quæ regis Antium,
Præſens vel imò tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vertere funeribus triumphos!

Te

Digitized by Google

Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus: te dominam aquoris,
Quicumq; Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.
Te Dacus asper, te profugi Scytha,
Vrbesq; gentesq; & Latium ferox,
Regúmq; matres barbarorum, &
Purpurei metuunt tyranni:
Iniurioso ne pede proruas
Stantem columnam, neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiúmq; frangat.
Te semper anteit saeua necessitas,
Clauos trabales, & cuneos manu
Gestans aëna: nec seuerus
Vncus abest, liquidúmque plumbum.
Te spes, & albo rara Fides colit
Velata panno: nec comitem abnegat,
Vtcumque mutata potentes
Veste domos inimica linquis.
At vulgus infidum, & meretrix retro
Periuræ cedit. diffugiunt cadis
Cum face siccatis amici,
Ferre iugum pariter dolosi.
Serues iturum Cæsarem in vltimos
Orbis Britannos, & inuentum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoq; rubro.
Eheu, cicatricum, & sceleris pudet,
Fratrúmque. quid nos dura refugimus
Aetas? quid intactum nefasti

Liqui-

Digitized by Google

Liquimus? Vnde manus iuuentus
Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? O vtinam noua
*Incude * diffringas † reclusum in*
Massagetas Arabasq; ferrum.
* diffingas, defigas. † recusum.

OB NVMIDÆ REDITVM GAVDIO EXSVLTAT.

ODE XXXVI.

ET thure, & fidibus iuuat
Placare, & vituli sanguine debito
Custodes Numida Deos:
Qui nunc Hesperia sospes ab vltima
Caris multa sodalibus, * memor
Acta non alio rege puertia,
Mutataq; simul toga.
Cressa ne careat pulchra dies nota:
Neu prompta modus amphora,
Neu morem in Salium sit requies pedum:
Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia vincat amystide:
Neu desint epulis rosa,
Neu viuax apium, neu breue lilium.

*

OB VICTORIAM ACTIACAM GENIO INDVLGENDVM esse,

ODE

Digitized by Google

ODE XXXVII.

NVnc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus: nunc saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, sodales.
Antehac nefas depromere Caecubum
Cellis avitis dum Capitolio
Regina dementes ruinas,
Funus & imperio parabat.
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum: quidlibet impotens
Sperare, fortunaq; dulci
Ebria. sed minuit furorem
Vix una sospes navis ab ignibus:
Mentemq; lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Caesar, ab Italia volantem
Remis adurgens, accipiter velut
Mollis columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Haemoniae: daret ut catenis
Fatale monstrum: quae generosius
Perire quaerens, nec muliebriter
Expavit ensem, nec latentes
Classe cita reparavit oras.
Ausa & jacentem visere regiam
Vultu sereno fortis, & asperas
Tractare serpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberata morte ferocior:

Savis

Sanis Liburnis scilicet inuidens,
Priuata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

AD PVERVM.
Se tenui apparatu gaudere.

ODE XXXVIII.

*PErsicos odi, puer apparatus:
Displicent nexa philyra corona:
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores
Sedulus curo: neque te ministrum
Dedecet myrtus, neque me sub arcta
Vite bibentem.*

* vnguenta, odores &c.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI CARMINVM,

LIBER SECVNDVS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM.

Commendat scripta illius, quibus bella ciuilia complectebatur.

ODE I.

MOtum ex Metello consule ciuicum,
Bellique causas, & vitia, & modos,
Ludumque fortunæ, gravesque
Principum amicitias, & arma
Nondum expiatis vncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus aleæ
Tractas, & incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.
Paullùm severæ Musa tragœdiæ
Desit theatris: mox, vbi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,
Insigne mœstis præsidium reis,
Et consulenti Pollio curiæ:
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho.

Lam

Digitized by Google

Iam nunc minaci murmure cornuum
Perſtringis aures : iam litui ſtrepunt :
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumq; vultus.
Audire magnos iam videor duces
Non indecoro puluere ſordidos :
Et cuncta terrarum ſubacta,
Praeter d atrocem animum Catonis.
Iuno, & Deorum quisquis amicior
Afris, inulta ceſſerat impotens
e Tellure, victorum nepotes
Retrulit inferias Iugurthae.
Quis non Latino ſanguine pinguior
Campus ſepulchris impia praelia
Teſtatur, auditumq; Medis
Heſperia ſonitum ruina?
Qui gurges, aut quae flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniae
Non decolorauere cades?
Qua caret ora cruore noſtro?
Sed ne relictis Muſa procax iocis.
Ceae retractes munera nenia:
Mecum Dionaeo ſub antro
Quare f modos leuiore plectro.

a Ciuile. b allegorica. c Attico. d imperterritum. e Africa. f verſus cantus.

AD C. CRISPVM SALLVSTIVM.

Contemptores opum, ſolos diuites, ſolos Reges, ſolos beatos eſſe.

ODE

Digitized by Google

ODE II.

NVllus argento color est, auaris
Abdita terris, inimice lamnæ.
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat vsu.
Vivet extento, Proculeium æuo,
Notus in fratres animi paterni:
Illum aget penna metuente solui
Fama superstes.
Latiùs regnes auidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus iungas, & vterque Poenus
Seruiat vni.
Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi caussa morbi
Fugerit venis, & aquosus albo
Corpore languor.
Redditum Cyri solio Phraaten,
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus, populumque falsis
Dedocet vti.
Vocibus, regnum, & diadema tutum
Deferens vni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat aceruos.

a longo producto b durus aliàs.

AD Q. DELIVM.

Neque demittendum aduersis, neque efferen-

Digitized by Google

efferendum ſecundis rebus animum: ſed hilariter viuendum, cùm æqua ſit omnibus moriendi conditio.

ODE III.

a AEquam memento rebus b in arduis
Seruare mentem: non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lætitia, moriture Delli,
Seu mœſtus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine per dies
Feſtos reclinatum bearis
Interiore nota Falerni.
Quò pinus ingens, albaq; populus,
Vmbram hoſpitalem conſociare c amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax trepidare riuo.
Huc vina, & vnguenta, & nimium breues
Flores amœnæ ferre iube roſæ:
Dum res, & ætas, & ſororum
Fila trium patiuntur atra.
Cedes coëmptis ſaltibus, & domo,
Villaq;, flauus quam Tiberis lauit:
Cedes, & extructis in altum
Diuitiis potietur hæres.
Diues ne priſco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper, & infima
De gente ſub dio moreris,
Victima nil miſerantis Orci.
Omnes eodem cogimur: omnium
Verſatur vrna: ſeriùs, ocyùs

Digitized by Google

Sors

Sors exitura, & nos in aternum
Exsilium impositura cymba.

a æquabilem. *b* asperis *c* solent.

AD SEPTIMIVM.

Tiburtinæ, & Tarentinæ regionis amœnitatem laudat.

ODE VI.

SEptimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra, &
Barbaras Syrtes, vbi Maura semper
Æstuat vnda.
Tibur argeo positum colono
Sit meæ sedes vtinam senectæ:
Sit modus lasso maris, & viarum,
Militiæq;.
Vnde si Parcæ prohibent iniqua,
Dulce pellitis ouibus Galesi
Flumen, & regnata petam Laconi
Rura Phalantho.
Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet: vbi non Hymetto
Mella decedunt, viridiq; certat
Bacca Venafro:
Ver vbi longum, tepidasq; præbet
Iupiter brumas, & amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Inuidet vuis.
Ille te mecum locus, & beata
Postulant arces: ibi tu calentem
Debita sparges lachryma fauillam
Vatis amici.

POM-

Digitized by Google

POMPEIO VARO REDVCI GRATVLATVR.

ODE VII.

O sapè mecum tempus in vltimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te a redonauit Quiritem
Dîs patriis, Italoq; cælo,
Pompei meorum prime sodalium?
Cum quo morantem sapè diem mero
Fregi, coronatus nitentes
b Malobathro Syrio capillos.
Tecum Philippos, & celerem fugam
Sensi relicta non bene parmula,
Cùm fracta virtus, & minaces,
Turpe, solum tetigere mento.
Sed me per hostes Mercurius celer
Denso pauentem sustulit c aëre:
Te rursus in bellum resorbens
Vnda fretis tulit æstuosis.
Ergo d obligatam redde Ioui dapem,
Longáq; fessum militia latus
Depone sub lauru mea: nec
Parce cadis tibi destinatis.
Obliuioso leuia Massico
Ciboria exple: funde capacibus
Vnguenta de conchis. quis e do
De properare apio coronas,
Curat e myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego sanius

Baccha-

Digitized by Google

Bacchabor Edonis: recepto
Dulce mihi furere est amico.
a restituit *b* vnguento. *c* nubes.
d promissum.

AD VALGIVM.

Vt mortuum Puerum aliquando flere desinat.

ODE IX.

NOn semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspium
Vexant inæquales procellæ
Vsq;: nec Armeniis in oris
Amice Valgi stat glacies iners
Mensis per omnes: aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
*Et foliis viduantur * orni.*
Tu semper vrges flebilibus modis
Mysten ademptum: nec tibi Vespero
Surgente decedunt amores,
Nec rapidum fugiente solem.
At non ter aëno functus amabilem
Ploranit omnes Antilochum senex
Annos: nec impubem parentes
Troilon, aut Phrygia sorores
Flevere semper, desine mollium
Tandem querelarum: & potiùs nova
Cantemus Augusti trophæa
Cæsaris, & rigidum Niphaten,
Medúmq; flumen gentibus additum
Victis, minores volvere vertices:

Digitized by Google

Intráque præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.
* spoliantur.

AD LICINIVM.

Retinendam esse mediocritatem, & animi in vtraque fortuna moderationem.

ODE X.

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper vrgendo: neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Litus iniquum:
Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret inuidenda
Sobrius aula.
Saepius ventis agitatur ingens
Pinus, & celsæ grauiore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulmina montes.
*Sperat * infestis, metuit secundis*
Alteram sortem bene † præparatum
Pectus. informes hiemes reducit
Iuppiter: idem
Summouet. non si malè nunc, & olim
Sic erit: quondam cithara tacentem
Suscitat Musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
Rebus angustis animosus, atque
Fortis appare. sapienter idem

Contra-

Digitized by Google

Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

* aduersus. † animus bene institutus.

AD Q. HIRPINVM.

Omissis curis, hilariter viuendum esse.

ODE XI.

Quid bellicosus Cantaber, & Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Adria
Diuisus obiecto, remittas
Quærere: nec trepides in vsum
Poscentis ævi pauca fugit retro
Lætis iuventas, & decor, arida
Pellente lascivos amores
Canitie, facilemque somnum.
Non semper idem floribus est honos
Vernis, neque vno Luna rubens nitet
Vultu. quid æternis minorem
Consiliis animum fatigas?
Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu iacentes, sic temerè, & rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriâque nardo,
Potamus vncti? dissipat Euius
Curas edaces. quis puer ocyus
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?

Digitized by Google

AD MÆCENATEM

Res graues, & tragicas lyricis versibus non conuenire: soluta autem oratione, res gestas Augusti, Mæcenatem ipsum perscripturum.

ODE XII.

Nolis longa fera bella Numantia,
Nec dirum Hannibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
Aptare cithara modis.
Nec saeuos Lapithas, & nimium mero
Hylæum, domitósq; Herculea manu
**Telluris iuuenes, vnde periculum*
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris: tuq; pedestribus
Dies historijs prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductáque per vias
Regum colla †minacium.

*

* terræ filios, gigantes. † minantium.

IN ARBOREM, CVIVS CASV IN agro Sabino penè oppressus est.

Nunquam homini satis exploratum esse, quid vitare debeat, Sapphus & Alcæi laudes.

ODE XIII.

Ille & nefasto te posuit die,
Quicunq; primùm, & sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriúmq; pagi. Illum,

Digitized by Google

Illum & parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, & penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: illa Venena a Colchica,
Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractasse: agro qui fractus meo,
Te triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis.
Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. navita Bosporum
Pœnus perhorrescit: neque ultrà
Cæca timet aliunde fata
Miles sagittas, & celerem fugam
Parthi: catenas Parthus, & Italum
Robur: sed improvisa lethi
Vis rapuit, rapietque gentes.
Quàm pene furvæ regna Proserpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum,
Et sedes, discretas piorum, et
Æolis fidibus querentem,
Sapphô puellis de popularibus:
Et te sonantem plenius aureo
Alcæe plectro dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli?
Utrumque sacro digna silentio
Mirantur umbræ dicere: sed magis
Pugnas, & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.
Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
Demisit atrum bellua centiceps
Aureis, & intorti capillis

Digitized by Google

Eumenidum recreantur angues?
Quin & Promotheus, & Pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono:
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lynces.

a præsentissima. *b* Thracium. *c* campum Elysium. *d* Cerberus.

AD POSTHVMVM.

Mortem vitari non posse.

ODE XIV.

Eheu, fugaces, Posthume, Posthume,
Labuntur anni: nec pietas moram
Rugis & instanti senectæ
Afferet indomitæque morti.
Non si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
*Plutona tauris: qui ter * amplum*
Geryonem, Tityonque tristi
Compescit unda, scilicet omnibus,
Quicumque terræ munere vescimur,
Enaviganda, sive reges,
Sive inopes erimus coloni.
Frustra cruento Marte carebimus,
Fractisque rauci fluctibus Hadriæ.
Frustra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Austrum.
Visendus ater flumine languido
Cocytus errans, & Danai genus
Infame, damnatusque longi
Sisyphus Æolides laboris.

Eique-

inguenda tellus, & domus, & placens
uxor: neque harum, quas colis, arborum
Te prater invisas cupressos
Ulla brevem dominum sequetur.
Absumet heres Cæcuba dignior,
Servata centum clavibus: & mero
Tinget pavimentum † superbo,
Pontificum potiore cænis.

* tricipitem, vel trium corporum. † marmoreū.

IN SUI SÆCULI LUXURIAM.

ODE XV.

Iam pauca aratro jugera regia
Moles relinquent: undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque cælebs
Evincet ulmos. tum violaria, &
Myrtus & omnis copia narium
Spargent olivetis oderem,
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus: non ita Romuli
Præscriptum, & intonsi Catonis
Auspicijs, veterumque norma:
Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum: nulla decempedis
Metata privatis, opacam
Porticus excipiebat Arcton:
Nec fortuitum spernere * cespitem
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes, & Deorum

Digitized by Google

Templa nouo decorare ſaxo.

* agellum.

AD GROSPHVM

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eam verò non congerendis opibus, honoribúſue conſectandis, ſed coercendis cupiditatibus comparari.

ODE XVI.

OTium Diuos rogat in patenti
Prenſus Ægeo, ſimul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis.
Otium bello furioſa Thrace,
Otium Medi Pharetra decori,
Groſphe, non gemmis, neque purpura ve-
nale, nec auro.
Non enim gaza, neque conſularis
Summouet lictor miſeros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volantes.
Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in menſa tenui ſalinum.
Nec leues ſomnos timor, b aut Cupido
Sordidus aufert.
Quid breue fortes iaculamur euo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patria quis exſul
Se quoque fugit?
Scandat curatas vitioſa naues

Cura:

Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor Euro.
Lætus in præsens animus, quod ultrà est,
Oderit curare: & amara c lento
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
d Porriget hora.
Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ: tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctæ
Vestiunt lanæ. mihi parvæ rura, & Spiritum Græia tenuem Camœna,
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

a vitam tranquillam. *b* cupiditas sordida. *c* læto. *d.* Producet aut præbebit.

AD MÆCENATEM ÆHROTVM.

Negat se ei superstitem esse velle.

ODE XVII.

CVr me querelis exanimas tuis?
Nec Dijs amicum est, nec mihi, te prius
Obire,

Obire, Mecænas, mearum
Grande decus, columénque rerum.
Ah, te meæ si partem animæ rapit
a *Maturior vis, quod moror altera,*
Nec carus æquè, nec superstes
Integer? ille dies Vtramque
Ducet ruinam. non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus.
Vtcumque præcedes, supremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ spiritus igneæ,
Nec si resurgat centimanus Gigas,
Diuellet vnquam: sic potenti
Iustitiæ, placitúmque Parcis.
Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
b *Formidolosus, pars violentior*
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperiæ Capricornus vndæ
Vtrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, Volucrísque fati
Tardauit alas, cùm populus frequens
Lætum theatris ter crepuit sonum,
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra leuasset c *Mercurialium*
Custos virorum reddere victimas
Ædémque votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

a mors immatura. *b* horribilis, metuendus. *c* ingenioſorum.

SE

SE IN RE TENVI, SVA TAMEN SORTE CONTENTVM VIuere: at alios nullum ædificandi, nullum quærendi, nullum rapiendi modum facere, quasi nihil de morte cogitantes.

ODE XVIII.

Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo a lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas vltima recisas
Africa: neque Attali
Ignotus heres regiam occupaui:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuræ b clientæ.
At fides, & ingeni
Benigna vena est: pauperémque diues
Me petit. nihil supra
Deos c lacesso: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus vnicis Sabinis.
Truditur dies die,
Nouæq; pergunt interire Lunæ.
Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus; & sepulchri
Immemor, struis domos,
Marisque Baiis obstrepentis vrges

Summouere litora,
Parum locuples continente ripa.
Quid, quod usque proximos
Reuellis agri terminos, & ultra
Limites clientium
Sabis auarus? pellitur paternos
In sinu ferens Deos
Et uxor, & uir sordidosque gnatos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine destinata
Aula diuitem manet
Herum. quid ultra tendis? AEQVA tellus
Pauperi recluditur,
Regumque pueris: nec d satelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit auro captus. hic superbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet: hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non uocatus audit.

a laquear. *b* clientes. *c* precibus fatigo. *d* Charon:

IN BACCHVM.

Sibi licere Bacchi laudes, vt eius numinis pleno & concitato, canere.

ODE XIX.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite posteri)
Nymphasque discentes, & aures
Capripedum Satyrorum a acutas.

Euoe,

Digitized by Google

'ua, recenti mens trepidat metu,
Plenóque Bacchi pectore turbidum
Lætatur, eua, parce Liber,
Parce graui metuende thyrso.
Fas b peruicaces est mihi Thyadas
Vinique fontem, lactis & vberes
Cantare riuos, atque truncis
Lapsa cauis iterare mella.
Fas & c beatæ coniugis additum
Stellis honorem, tectáque Penthei
Disiecta non leui ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amneis, tu mare Barbarum:
Tu seperatis * vuidus in iugis
Nodo coërces viperino
Bistonidum d sine fraude crineis.
Tu, cùm parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
e Rhœcum retorsisti leonis
Vnguibus, horribilique mala.
Quamquam choreis aptior, & iocis,
Ludóque dictus, non sat idoneus
Pugnæ ferebaris: sed idem
Pacis eras, mediúsque belli.
Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes, tetigitque crura.

a attentas. b proteruas. c Adrianæ. d Vino madidus sine vllo damno. e Rhoetum.

AD MÆCENATEM.

Famam ſuam æternam fore.

ODE XX.

Non vſitata, nec tenui ferar
Penna a biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor
Longiùs, invidiâq; maior
Vrbes relinquam: non ego pauperum
Sanguis parentum: non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor vnda.
Iam iam reſidunt cruribus aſpera
Pelles, & album mutor in b alitem
Superne, naſcuntúrque leues
Per digitos humeróſque plumæ.
Iam Dædaleo ocyor Icaro,
Viſam gementis littora c Boſſori,
Syrteíſque Gætulas, canorus
Ales, Hyperboreóſque campos.
Me Colchus, & qui diſſimulat metum
Marſa cohortis, Dacus, & vltimi
Noſcent Gelonï: me peritus
Diſcet Iber, Rhodanique potor.
Abſint inani funere næniæ,
Luctúſque turpes, & querimoniæ.
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
Mitte ſuperuacuos honores.

a Vates lyricus & ſatyricus. b Cycnum. c Boſphori.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI CARMINUM,

LIBER TERTIVS.

NON OPIBVS AVT HONORIBVS, SED ANIMI QVIETI VITAM BEATAM EFFICI.

ODE I.

DI profanum vulgus, & arceo.
a Favete linguis. carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus puerisq; canto.
Regum timendorum in propriis greges,
Reges in ipsos imperium est Iovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est, ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat in b campum petitor:
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior. aqua lege necessitas
Sortitur insignes, & imos.

Omne

Omne capax mouet vrna nomen.
Diſtrictus enſis cui ſemper impia
Ceruice pendet, non Sicula dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem:
Non auium, citharæq; cantus
Somnum reducent. ſomnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, umbroſámque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neq;
Tumultuoſum ſollicitat mare,
Nec ſæuus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hædi:
Non verberata grandine vinea,
Fundúſque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas,
Contracta piſces æquora ſentiunt
Iactis in altum molibus. huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominúſque terræ
Faſtidioſus. ſed timor & minæ
Scandunt eodem, quò dominus: neque
Decedit aerata triremi, &
Poſt equitem ſedet atra cura.
Quòd ſi dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum ſidere clarior
Delenit vſus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniúmque coſtum:
Cur inuidendis poſtibus, & nouo
Sublime ritu moliar atrium?

Cur

Cur Galle permutem Sabina
Diuitias operoſiores?
a bona verba dicite *b* Matrium.
c qui non reſpondet votis. *d* Falernæ.

PVEROS AB INEVNTE ÆTATE AD FORTITVDINEM, ET tolerantiam aſſuefieri oportere.

ODE II.

ANguſtam, amici, pauperiem pati
Robuſtus acri militia puer
Condiſcat, & Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſta,
Vitámque ſub dio, & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hoſticis
Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & adulta virgo
Suſpiret, eheu, ne rudis agminum
Sponſus laceſſat regius aſperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapitura cædes.
Dulce, & decorum eſt pro patria mori.
Mors & fugacem perſequitur virum,
Nec parcit imbellis iuuentæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus, repulſæ neſcia ſordidæ,
a Intaminatis fulget honoribus:

Nec

Templa nouo decorare saxo.

* agellum.

AD GROSPHVM

Tranquillitatem animi optari ab omnibus: eam verò non congerendis opibus, honoribúsue consectandis, sed coercendis cupiditatibus comparari.

ODE XVI.

OTium Dios rogat in patenti
Prensus Ægaeo, simul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis.
Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medis Pharetra decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpura venale, nec auro.
Non enim gazæ, neque consularis
Summouet lictor miseros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volantes.
Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum.
Nec leues somnos timor, aut Cupido
Sordidus aufert.
Quid breues fortes iaculamur æuo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exsul
Se quoque fugit?
Scandat æratas vitiosa naues

Cura:

Digitized by Google

Cura: nec turmas equitum relinquit,
Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor Eure.
Latus in præsens animus, quod ultrà est,
Oderit curare: & amara c lento
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.
Abstulit clarum cita mors Achillem:
Longa Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
d *Porriget hora.*
Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ: tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctæ
Vestiunt lanæ. mihi parma rara, &
Spiritum Græia tenuem Camœna,
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

a vitam tranquillam. *b* cupiditas sordida. *c* læto. *d.* Producet aut præbebit.

AD MÆCENATEM ÆHROTVM.

Negat se ei superstitem esse velle.

ODE XVII.

CVr me querelis exanimas tuis?
Nec Dijs amicum est, nec mihi, te prius
Obire,

Obire, Mecænas, mearum
Grande decus, columenque rerum.
Ah, te meæ si partem animæ rapit
a *Maturior vis, quod moror altera,*
Nec carus æquè, nec superstes
Integer? ille dies vtramque
Ducet ruinam. non ego perfidum
Dixi sacramentum: ibimus, ibimus.
Vtcumque præcedes, supremum
Carpere iter comites parati.
Me nec Chimæræ spiritus igneæ,
Nec si resurgat centimanus Gigas,
Diuellet vnquam sic potenti
Iustitiæ, placitúmque Parcis.
Seu Libra, seu me Scorpius aspicit
b *Formidolosus, pars violentior*
Natalis hora, seu tyrannus
Hesperiæ Capricornus vndæ:
Vtrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. te Iouis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque fati
Tardauit alas, cùm populus frequens
Lætum theatris ter crepuit sonum,
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum
Dextra leuasset c *Mercurialium*
Custos virorum reddere victimas
Ædémque votiuam memento:
Nos humilem feriemus agnam.

a mors immatura. *b* horribilis, metuendus. *c* ingeniosorum.

SE

Digitized by Google

SE IN RE TENVI, SVA TAMEN SORTE CONTENTVM VIuere: at alios nullum ædificandi, nullum quærendi, nullum rapiendi modum facere, quasi nihil de morte cogitantes.

ODE XVIII.

Non ebur, neque aureum
Mea renidet in domo a lacunar:
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas vltima recisas
Africa: neque Attali
Ignotus hæres regiam occupani:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuræ b clientæ.
At fides, & ingeni
Benigna vena est: pauperémque diues
Me petit. nihil supra
Deos c lacesso: nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus vnicis Sabinis.
Truditur dies die,
Nouæq; pergunt interire Lunæ.
Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus; & sepulchri
Immemor, struis domos,
Marisque Baiis obstrepentis vrges

Summouere litoru,
Parum locuples continente ripa.
Quid, quòd vsque proximos
Reuellis agri terminos, & vltra
Limites clientium
Salis auarus? pellitur paternos
In sinu ferens Deos
Et vxor, & vir sordidósque gnatos.
Nulla certior tamen
Rapacis Orci fine destinata
Aula diuitem manet
Herum. quid vltra tendis? ÆQVA tellus
Pauperi recluditur,
Regúmque pueris: nec d *satelles Orci*
Callidum Promethea
Reuexit auro captus. hic superbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coërcet: hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus, atque non vocatus audit.

a laquear. *b* clientes. *c* precibus fatigo.
d Charon:

IN BACCHVM.

Sibi licere Bacchi laudes, vt eius numinis pleno & concitato, canere.

ODE XIX.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem (credite posteri)
Nymphásque discentes, & aures
Capripedum Satyrorum a *acutas.*

Eua,

Digitized by Google

Eua, recenti mens trepidat metu,
Plenóque Bacchi pectore turbidum
Lætatur, eua, parce Liber,
Parce gravi metuende thyrſo.
Fas b *pervicaces eſt mihi Thyadas*
Vinique fontem, lactis & vbera
Cantare rivos, atque truncis
Lapſa cavis iterare mella.
Fas & c *beatæ coniugis additum*
Stellis honorem, tectáque Penthei
Diſiecta non leui ruina,
Thracis & exitium Lycurgi.
Tu flectis amnes, tu mare Barbarum:
Tu ſeperatis * *vidus in iugis*
Nodo coërces viperino
Biſtonidum d *ſine fraude crinem.*
Tu, cùm parentis regna per arduum
Cohors Gigantum ſcanderet impia,
Rhœcum e *retorſiſti leonis*
Vnguibus, horribilique mala.
Quamquam choreis aptior, & iocis,
Ludóque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ ferebaris: ſed idem
Pacis eras, mediúſque belli.
Te vidit inſons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, & recedentis trilingui
Ore pedes, tetigitque crura.

a attentas. b proteruas. c Adrianæ. d Vino madidus ſine vllo damno. e Rhœtum.

AD

AD MÆCENATEM.

Famam ſuam æternam fore.

ODE XX.

NOn ὑſitata, nec tenuis ferar
Penna a biformis per liquidum æthera
Vates: neque in terris morabor
Longius, inuidiáq; maior
Vrbes relinquam. non ego pauperum
Sanguis parentum: non ego, quem vocas,
Dilecte Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor vnda.
Iam iam reſidunt cruribus aſpera
Pelles, & album mutor in b alitem
Superne, naſcuntúrque leues
Per digitos humeróſque pluma.
Iam Dædaleo ocyor Icaro,
Viſam gementis littora c Boſpori,
Syrteíſque Gætulas, canorus
Ales, Hyperboreóſque campos.
Me Colchus, & qui diſſimulat metum
Marſa cohortis, Dacus, & vltimi
Noſcent Gelonι: me peritus
Diſcet Iber, Rhodanique potor.
Abſint inanes funere næniæ,
Luctúſque turpes, & querimoniæ.
Compeſce clamorem, ac ſepulchri
Mitte ſuperuacuos honores.

a Vates lyricus & ſatyricus. b Cycnum. c Boſphori.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI CARMINVM,

LIBER TERTIVS.

NON OPIBVS AVT HONORIBVS, SED ANIMI QVIETI VITAM BEATAM EFFICI.

ODE I.

ODI profanum vulgus, & arceo.
a Favete linguis. carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus puerisq; canto.
Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Iovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.
Est, ut viro vir latius ordines
Arbusta sulcis: hic generosior
Descendat in b campum petitor:
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit maior. aqua lege necessitas
Sortitur insignes, & imos.

Digitized by Google

Omne capax monet urna nomen.
Districtus ensis cui semper impia
Cervice pendet, non Sicula dapes
Dulcem elaborabunt saporem:
Non avium, citharæq; cantus
Somnum reducent. somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosámque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.
Desiderantem quod satis est, neq;
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec sanus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hædi:
Non verberata grandine vinea,
Fundúsque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas,
Contracta pisces æquora sentiunt
Iactis in altum molibus. huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominúsque terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem, quò dominus: neque
Decedit aerata triremi, &
Post equitem sedet atra cura.
Quòd si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus, nec d Falerna
Vitis, Achæmeniúmque costum:
Cur invidendis postibus, & novo
Sublime ritu moliar atrium?

Cur

Cur Valle permutem Sabina
Divitias operosiores?
a bona verba dicite *b* Martium.
c qui non respondet votis, *d* Falernæ.

PVEROS AB INEVNTE ÆTATE AD FORTITVDINEM, ET tolerantiam assuefieri oportere.

ODE II.

ANgustam, amici, pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat, & Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta,
Vitámque sub dio, & trepidis agat
In rebus. illum ex mœnibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, & adulta virgo
Suspiret, eheu, ne rudis agminum
Sponsus lacessat regius asperum
Tactu leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
Dulce, & decorum est pro patria mori.
Mors & fugacem persequitur virum,
Nec parcit imbellis iuventæ
Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus, repulsæ nescia sordidæ,
a Intaminatis fulget honoribus:

Nec

Digitized by Google

Nec sumit, aut ponit secures
Arbitrio popularis aurae.
Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Catúsque vulgares, & vdam
Spernit humum fugiente penna.
Est & fideli tuta silentio
Merces. vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcana, sub ijsdem
Sit b trabibus, fragilemque mecum
Soluat phaselum. saepè Diespiter
c Neglectus, incesto addidit integrum.
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede poena claudo.

a puris. *b* tecto. *c* non cultus.

VIRTVTE PRÆDITVM VIRVM NIHIL EXTIMESCERE

Iunonis oraculum de imperio Romano.

ODE III.

Iustum, & tenacem proposíti virum,
Non ciuium ardor prava iubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida: neque Auster,
Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus,
Si fractus illabatur orbis,
Impauidum ferient ruinæ.
Hac arte Pollux, & vagus Hercules

Innixus,

nixus, arces attigit igneas.
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.
ac te merentem, Bacche pater, tuae
xere tigres, indocili iugum
Collo trahentes. hac Quirinus
Martis equis a Acheronta fugit,
iratum elocuta consiliantibus
unone Diuis. Ilion, Ilion
Fatalis, incestúsque iudex,
Et mulier peregrina, vertit
In puluerem, ex quo destituit Deos,
Mercede pacta Laomedon, mihi,
Castaq; damnatum Minerua,
Cum populo, & b duce fraudulento.
Iam nec Lacaenae splendet adultera
Famosus hospes: nec Priami domus
Periura pugnaces Achiuos
Hectoreis opibus refringit:
Nostrísque ductum seditionibus
ellum resedit. protinus & graues
Iras, & inuisum c nepotem,
Troica quem peperit sacerdos,
Marti redonabo. illum ego lucidas
Inire sedes, ducere nectaris
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar Deorum.
longus inter saeuiat Ilion
que Pontus: qualibet exsules
In parte regnanto beati.
Dum Priami Paridísque busto

Insultet armentum, & catulos fera
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, triumphatisque possit
Roma ferox dare iura Medis.
Horrenda latè nomen in vltimas
Extendat oras, quà medius liquor
Secernit Europen ab Afro:
Quà tumidus rigat arvum Nilus:
Aurum irrepertum, & sic melius situm,
Cùm terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in vsus,
Omne sacrum rapiente dextra.
Quicumq; mundo terminus obstitit,
Hunc tangat armis, visere gestiens,
Qua parte debacchentur ignes
Qua nebula, pluuiæq; rores.
Sed bellicosis fata Quiritibus
Hac lege dico: ne nimium pij,
Rebusq; fidentes, auita
Tecta velint reparare Troia.
Troia renascens alite lugubri
Fortuna tristi clade iterabitur;
Ducente victrices catervas
Coninge me Iouis, & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
Auctore Phœbo: ter pereat meis
Excisus Argiuis: ter vxor
Capta virum, puerosque ploret.
Non hoc iocosæ conueniet lyræ.
Quò Musa tendis? desine pertinax
Referre sermones Deorum, &

Magnis

Digitized by Google

Magna modis tenuare parvis.

a Immortalitatem consecutus. *b* Laomedonte. *c* Romulum.

AD CALLIOPEN.

Se à multis periculis, Musarum ope ereptum fuisse. Malè cessisse omnibus, qui aduersum Deos aliquid moliri voluerint.

ODE IV.

Descende cælo, & dic, agè, tibia
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mauis acuta,
Seu fidibus, citharáve Phœbi,
Auditis? an me ludit amabilis
Insania? audire, & videor pios
Errare per lucos, amœna
Quos & aqua subeunt, & aura.
Me fabulosa Volture in Apulo,
b Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo, fatigatúmq; somno,
Fronde nouâ puerum palumbes
Texêre: mirum quod foret omnibus,
Quicumq; celsa nidum Acherontiæ,
Saltúsq; Bantinos, & aruum
Pingue tenent humilis Ferenti,
Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, & vrsis: ut premerer sacra
Lauróque, collatáq; myrto,

Non

Non sine Dis animosus infans.
Vester, Camena, vester, in arduos
Tollor Sabinos: seu mihi frigidum
Praeneste, seu Tibur supinum,
Seu liquida placuere Baia.
Vestris amicum fontibus, & choris,
Non me Philippis versa acies retrò,
c Devota non exstinxit arbos,
Nec Sicula Palinurus unda.
Utcumque mecum vos eritis, libens
d Insanientem navita Bosphorum
Tentabo, & arentes arenas
Littoris Assyrij viator.
Visam Britannos hospitibus feros,
Et lasum equino sanguine Concanum:
Visam pharetratos Gelonos,
Et Scythicum inviolatus e amnem.
Vos Caesarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quarentem labores,
Pierio recreatis antro.
Vos lene consilium & datis, & date
Gaudetis alma. scimus ut impios
Titanas, immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco,
Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, & urbes, regnaque tristia,
Divosque, mortalesque turmas
Imperio regit unus aequo.
Magnum illa terrorem intulerat Iovi
Fidens, iuventus horrida, brachijs,

Fratres-

Digitized by Google

Fratrésque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.
d quid Tiphoeus, & validus Mimas,
ut quid Minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœcus, euulsísque truncis
Enceladus iaculator audax,
ntra sonantem Palladis ægida
ssent ruentes? hinc auidus stetit
Volcanus: hinc matrona Iuno, &
Numquam humeris positurus arcum,
ui rore puro Castaliæ lauit
ines solutos: qui Lyciæ tenet
Dumeta, natalemque siluam,
Delius, & Patarêus Apollo.
consili expers mole ruit sua:
m temperatam Dij quoque prouehunt
In maius: ijdem odere vires
Omne nefas animo mouentes.
estis mearum centimanus Gigas
ntentiarum notus, & integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta.
iecta monstris Tetra dolet suis,
ærétque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum: nec perêdit
Impositam celer ignis Aetnam:
ncontinentis nec Tityi iecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Custos: amatorem trecentæ
Perithoum cohibent catenæ.

a fallit. *b* Nutricis. *c* sacra execrabilis. *d* æstuosum. *e* Tanaim.

AV-

CARMINVM AVGVSTI LAVDES.

Reguli constantia, & ad Pœnos reditus.

ODE V.

Cælo tonantem credidimus Iouem
Regnare: præsens diuus habebitur
Augustus, adiectis Britannis
Imperio, grauibúsq; Persis.
Milesne Crassi coniuge barbara
Turpis maritus vixit? & hostium
(Prô curia, inuersique mores!)
Consenuit socerorum in armis,
Sub rege Medo, Marsus, & Apulus
Anciliorum, nominis, & togæ
Oblitus, æternæq; Vestæ,
Incolumi Ioue, & vrbe Roma?
Hoc cauerat mens prouida Reguli
Dissentientis conditionibus
Fœdis, & exemplo ✱ *trahentis*
Perniciem veniens in ævum:
Si non periret immiserabilis
Captiua pubes. Signa ego Punicæ
Affixa delubris, & arma
Militibus sine cæde, dixit,
† *Derepta vidi, vidi ego ciuium*
Retorta tergo brachia libero,
Portásq; non clausas, & arua
Marte cola populata nostro.
Auro repensus scilicet acrior

Mile

Miles redibit. flagitio additis
Damnum: neque amissos colores
Lana refert medicata fuco:
Nec vera virtus, cùm semel excidit,
Curat reponi deterioribus.
Si pugnat extricata densis
Cerna plagis: erit ille fortis,
Qui perfidis se credidit hostibus,
Et Marte Pœnos proteret altero,
Qui lora restrictis lacertis
Sensit iners, timuitque mortem?
Hic unde vitam sumeret inscius,
Pacem duello miscuit. ô pudor,
O magna Carthago probrosis
Altior Italiæ ruinis.
Fertur pudica coniugis osculum,
Parvósque natos, ut capitis minor,
A se removisse, & virilem
Torvus humi posuisse vultum,
Donec labantes consilio patres
Firmaret auctor numquam aliàs dato,
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret exsul.
Atqui sciebat, quæ sibi Barbarus
Tortor pararet. non aliter tamen
Dimovit obstantes propinquos,
Et populum reditus morantem,
Quàm si clientum longa negotia
Diiudicata lite relinqueret,
Tendens Venafranos in agros,
Aut Lacedæmonium Tarentum.

* non probantis. † direptæ.

CORRVPTOS SVÆ ÆTATIS MORES INSECTATVR.

ODE VI.

DELICTA *maiorum immeritus lues,*
Romane, donec templa refeceris,
Ædésque labentes Deorum, &
Fœda nigro simulacra fumo.
Dïs, te minorem quòd geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.
Dï multa neglecti dederunt
Hesperiæ mala luctuosa.
Iam bis Monæsis, & Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros, & adiecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.
Pœnè occupatam seditionibus
Deleuit urbem Dacus, & Æthiops:
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.
Fecunda culpæ sæcula, nuptias
Primùm inquinauere, & genus, & domos.
Hoc fonte derivata clades,
In patriam populúmque fluxit.

*

Non his iuuentus orta parentibus
Infecit æquor sanguine Punico,
Pyrrhúmque, & ingentem cecidit
Antiochum, Hannibalemq; dirum:
Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus

Versa-

Digitized by Google

Versare glebas, & seuera
Matris ad arbitrium recisos
Portare fustes: Sol vbi montium
Mutaret vmbras, & iuga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.
Damnosa quid non imminuit dies?
Aetas parentum peior auis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

AD ASTERIEN.

Consolatur eam, de viri sui absentia moestam, atque solicitam.

ODE VII.

QVID fles Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Fauonij
Thyna merce beatum,
Constantis iuuenem fide
Gygen? ille Notis actus ab Oricum
Post insana Capra sidera, frigidas
Noctes non sine multis
Insomnis lacrymis agit.
Atqui sollicita nuntius hospita,
Suspirare Chloen, & miseram tuis
Dicens ignibus vri,
Tentat mille vafer modis.
Vt Proetum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
Maturare necem refert.

Narrat penè datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hyppoliten dum fugit abstinens:
Et peccaré docentes
Fallax historias monet,
Frustra. nam scopulis surdior Icari,
Voces audit adhuc integer. at, tibi,
Ne Vicinus Enipeus
Plus iusto placeat, caue.
Quamuis non àlius flectere equum sciens
Æquè conspicitur gramine † Martio:
Nec quisquam citus aquè
Tusco denatat alueo.
Prima nocte domum claude, neque in vias
Sub cantu querula despice tibia,
Et te sapè vocanti
Duram, difficilis mane.

* constantis. † campo.

AD MÆCENATEM.

Cur Kalend. Martijs, cùm vxorem non habeat, nihilominus tamen epuletur, & sacrificet.

ODE VIII.

MARTIIS calebs quid agam Kalendis;
Quid velint flores, & acerra thuris
Plena, miraris, positúsque carbo in
Cespite viuo,
Docte sermonis vtriusque lingua.
Voueram dulces epulas, & album
Libero caprum, propè funeratus
Arboris ictu,

Hic

Hic dies, anno redeunte festus,
Corticem astrictum pice dimouebit
Amphoræ fumum bibere institutæ
Consule Tullo.
Sume Mæcenas, cyathos amici
Sospitis centum, & vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis esto
Clamor, & ira.
Mitte ciuiles super vrbe curas.
Occidit Daci Cotisonis agmen:
Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis.
Seruit Hispanæ vetus hostis oræ
Cantaber, sera domitus catena:
Iam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne quà populus laboret,
Parce priuatus nimium cauere, &
Dona præsentis rape lætus horæ, ac
Linque seuera.

AD MERCVRIVM.

Vt cantus sibi dictet, quibus Lyde sponso concilietur.

ODE XI.

MERCVRI (nam te docilis magistro
Mouit Amphion lapides canendo)
Tuque testudo resonare septem
Callida neruis;
Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis, & amica templis;

Digitized by Google

Hic dies, anno redeunte festus,
Corticem astrictum pice dimouebit
Amphora fumum bibere instituta
Consule Tullo.
Sume Maecenas, cyathos amici
Sospitis centum, & vigiles lucernas
Perfer in lucem: procul omnis esto
Clamor, & ira.
Mitte ciuiles super urbe curas.
Occidit Daci Cotisonis agmen:
Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis.
Seruit Hispana vetus hostis ora
Cantaber, sera domitus catena:
Iam Scythae laxo meditantur arcu
Cedere campis.
Negligens, ne quà populus laboret,
Parce priuatus nimium cauere, &
Dona praesentis rape laetus horae, ac
Linque seuera.

AD MERCVRIVM.

Vt cantus sibi dictet, quibus Lyde sponso concilietur.

ODE XI.

MERCVRI (*nam te docilis magistro*
Mouit Amphion lapides canendo)
Túque testudo resonare septem
Callida neruis;
Nec loquax olim, neque grata, nunc &
Diuitum mensis, & amica templis;

Dic modos, Lyde quibus obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa trima campis,
*Ludit exsultim, * metuitque tangi,*
Nuptiarum expers, & adhuc protervo
Cruda marito.
Tu potes tigres, comitesque silvas
Ducere, & rivos celeres morari.
Cessit immanis tibi blandienti
Ianitor aulæ
Cerberus: quamvis furiale centum
Muniant angues caput eius, atque
Spiritus teter, saniesque manet
Ore trilingui.
Quin & Ixion, Tityósque vultu
Risit invito: stetit urna paullùm
Sicca, dum grato Danai puellas
Carmine mulces.
Audiat Lyde scelus, atque notas
Virginum pœnas, & inane lympha
Dolium fundo pereuntis imo,
Seráque fata:
Quæ manent culpas etiam sub Orco,
Impia. nam quid potuêre maius?
Impia sponsos potuére duro
Perdere ferro.
Vna de multis face nuptiali
Digna, periurum fuit in parentem
Splendidè mendax, & in omne virgo
Nobilis ævum.
Surge, quæ dixit iuveni marito,

Surge,

Digitized by Google

Surge, ne longus tibi somnus, unde
Non times, detur: socerum, & scelestas
Falle sorores.
Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,
Singulos, eheu, lacerant. ego illis
Mollior, nec te feriam, neque intra
Claustra tenebo.
Me pater saniis onerat catenis,
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
I, pedes quò te rapiunt, & aura,
Dum fauet nox, & Venus: i secundo
Omine, & nostri memorem sepulchro
† Scalpe querelam.

* non vult. † sculpe.

ODE XII.

EQVES *ipso melior Bellerophonte,*
*Neque pugno neque segni pede * victus;*
Simul ductos Tiberinis humeros lavit in undis.
Catus idem per apertum fugientes
Agitato grege cervos iaculari, &
Celer alto latitantem fruticeto excipere aprum.

* dictus

AD FONTEM BLANDVSIANVM.

Commendat eius amœnitatem.

O FONS *Blandusia, splendidior vitro,*
Dulci digne mero, non sine floribus,

Cras donaberis hædo.
Cui frons turgida cornibus
Primis, & Venerem, & prælia destinat
Frustra: nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine riuos,
Lascini suboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cauis impositam ilicem
Saxis, vnde loquaces
Lympha desilunt tua.

IN AVGVSTI LAVDES.

ODE XIV.

HERCVLIS ritu modò dictus, ô plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.
Vnico gaudens mulier marito
Prodeat, iustis operata Diuis:*
Et soror clari ducis, & decora
Supplice vitta
Virginum matres, iuuenúmque nuper
Sospitum. Vos ô pueri & puellæ
Iam virum expertæ,† malè ominatis (nominatis
Parcite verbis:
Hic dies verè mihi festus atras
Eximet curas: ego nec tumultum,

Nec

Digitized by Google

Nec mori per vim metuam, tenente
Cæsare terras.
I, pete unguentum puer, & coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.

*

* sacris. † fauete linguis, bona verba loquimini.

AD MÆCENATEM.

De contentum esse sua sorte. hac autem affectione animi vitam beatam constare.

ODE XVI.

INCLVSAM *Danaën turris ænea,*
Robustaq; fores, & vigilum canum
Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab adulteris;
Si non Acrisium, virginis abditæ
Custodem pauidum, Iupiter & Venus
Risissent: fore enim tutum iter, & patens
Conuerso in pretium Deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. concidit auguris
Argiui domus, ob lucrum
*Demersa * exscidio. diffidit urbium* * exitio.
Portas vir Macedo, & subruit æmulos
Reges muneribus, munera nauium

Sauos illaqueant duces.
Crescentem sequitur cura pecuniam,
Maiorúmque fames iure perhorrui
Latè conspicuum tollere verticem,
Macenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi plura negauerit,
A dijs plura feret. nil cupientium
Nudus castra peto; & transfuga, diuitum
Partes linquere gestio,
Contempta dominus splendidior rei,
Quàm si, quidquid arat b *impiger Apulus,*
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.
Pura riuus aqua, siluáque iugerum
Paucorum & segetis certa fides mea,
Fulgentem imperio fertilis Africa
Fallit sorte beatior.
Quamquam nec Calábra mella ferunt apes,
Nec Lastrygonia Bacchus in amphora
Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis.
Importuna tamen pauperies abest:
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
[illegible]acto meliùs parua cupidine
[illegible]tigalia porrigam,
do[illegible]
[illegible]m c *Alyattici*
[illegible]tentibus
[illegible]us obtulit
[illegible]t, manu.
[illegible]r. c Halyat-

AD

AD ÆLIVM LAMIAM.

Nobilitatem ipsius commendat: deinde admonet, vt se præparet ad diem crastinum, qui pluuiosus fore videbatur, hilariter exigendum.

ODE XVII.

Æli vetusto nobilis ab Lamo,
Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos:
Ab illo ducis originem,
Qui Formarum mœnia dicitur
Princeps & innantem Maricæ
Litoribus tenuisse Lirin,
Late prauus. cras folijs nemus
Multis, & alga littus inutili,
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
Annosa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

AD FAVNVM.

Vt sibi propitius sit.

ODE XVIII.

Favne Nympharum fugientum amator,
Per meos fines & aprica rura
Lenis incedas, abeásque paruis
Æquus alumnis.

Digitized by Google

AD ÆLIVM LAMIAM.

Nobilitatem ipsius commendat: deinde admonet, vt se præparet ad diem crastinum, qui pluuiosus fore videbatur, hilariter exigendum.

ODE XVII.

ÆLI vetusto nobilis ab Lamo,
Quando & priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, & nepotum
Per memores genus omne fastos:
Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps & innantem Maricæ
Litoribus tenuisse Lirim,
Latè tyrannus. cras foliis nemus
Multis, & alga littus inutili,
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aqua nisi fallit augur
Annosa cornix. dum potes, aridum
Compone lignum: cras Genium mero
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

AD FAVNVM.

Vt sibi propitius sit.

ODE XVIII.

FAVNE Nympharum fugientum amator,
Per meos fines & aprica rura
Lenedas, abeásque parvis
* Æquus alumnis.

Digitized by Google

Si tener pleno cadit hœdus anno,
Larga nec desunt Veneris sodali,
Vina cratera: vetus ara multo
Fumat odore:
Ludit herboso pecus omne campo,
Cùm tibi Nona redeunt Decembres:
Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus:
Inter audaces lupus errat agnos:
Spargit agrestes tibi silua frondes:
Gaudet inuisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

* placatus propitius.

AD TELEPHVM.

Non ita curandas veteres historias, vt ea quæ ad vitam exhilarandam pertinent, negligat.

ODE XIX.

QVANTVM *distet ab Inacho*
Codrus, pro patria non timidus mori.
Narras, & genus Æaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio.
Quo Chium pretio cadum
*Mercemur; quis aquam * temperet ignibus;*
Quo prabente domum, & quota
Pelignis careant frigoribus, taces.
Da Luna properè nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris

Mure-

Digitized by Google

Murena. tribus, aut nouem
Miſcentur cyathis pocula commodis
Qui Muſas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. tres prohibet ſupra
Rixarum metuens tangere Gratia
Nudis iuncta ſororibus.
Inſanire iuuat. cur Berecyntia
Ceſſant flamina tibia?
Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
Parcentes ego dexteras
Odi. ſparge roſas. audiat inuidus
Dementem ſtrepitum Lycus;
Et vicina ſeni non habilis Lyco.
* tepefaciat.

AD AMPHORAM.

Vt in Coruini gratiam vetuſta vina promat.

ODE XXI.

ONata mecum conſule Manlio,
Seu tu querelas, ſiue geris iocos,
Seu rixam, & inſanos amores,
Seu facilem, pia teſta, ſomnum:
Quocúmque lectum nomine Maſſicum
Seruas, moueri digna bono die,
Deſcende, Coruino iubente,
Promere languidiora vina.
Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus.

Narratur & prisci Catonis
Sapè mero caluisse virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerumque duro: tu sapientium
Curas, & arcanum iocoso
Consilium retegis Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque, & addis cornua pauperi;
Post te, neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
Te liber, &, si læta aderit, Venus,
Segnesque nodum soluere Gratiæ,
Viuæq; producent lucernæ,
Dum rediens fugat astra Phœbus.

* cuiuscumque sit ætatis quocumque consule.

D... AM.

: spondétque

m.

... II.

...morúmque
...ro puellæ
...misque
...riformis
...inapimus
...alius ego
...me...

AD

AD PHIDILEN.

...tes, Deos puris manibus, & bona conscientia colendos esse.

ODE XXIII.

C... supinas si tuleris manus
...te Luna, rustica Phidile,
...thure placaris, & horna
Fruge Lares, auidáque porca:
...stilentem sentiet Africum
...itis, nec sterilem seges
...iginem, dulces alumni
** Pomifero graue tempus anno.*
...niualis pascitur Algido
...quercus inter & ilices,
Aut crescit Albanis in herbis
Victima, pontificum secures
...ice tinget. te nihil attinet
...ntare multa cæde bidentium
Paruos coronantem marino
Rore Deos, fragilíque myrto.
† Immunis aram si tetigit manus;
...n sumptuosa blandior hostia,
Mollibit auersos Penates
Farre pio, & saliente mica.

* autumno. † immunis à scelere, vel improba.

IN AVAROS.

ODE XXIV.

INTACTIS opulentior
Thesauris Arabum, & diuitiis Indiæ,

Carm...

Digitized by Google

AD PHIDILEN.

Suadens, Deos puris manibus, & bona conscientia colendos esse.

ODE XXIII.

CÆLO supinas si tuleris manus
Nascente Luna, rustica Phidile,
Si thure placaris, & horna
Fruge Lares, avidaque porca:
Nec pestilentem sentiet Africum
Fecunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, dulces alumni
* Pomifero grave tempus anno.
Nam quæ nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter & ilices,
[illegible] Aut crescit Albanis in herbis
Victima, pontificum secures
[illegible]nget. te nihil attinet
[illegible]lta cade bidentium
[illegible]rnos coronantem marino
Rore Deos, fragilique myrto.
[illegible]aram [illegible]git manus;
[illegible]oso [illegible]r hostia,
[illegible]oll [illegible]s Penates
[illegible]F. [illegible]aliente mica.
[illegible]n [illegible]s à scelere, vel improba.

ARCHYTAS.

ODE XXIV.

[illegible]or
[illegible]sa [illegible]& divitis India,
Came-

Digitized by Google

Cementis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis, & mare a Ponticum:
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira neceſsitas
Clauos; non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.
Campeſtres melius Scytha,
Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos,
Viuunt, & rigidi Getæ:
Immetata quibus iugera liberas
Fruges, & Cererem ferunt:
Nec cultura placet longior annua,
Defunctúmque laboribus
Æquali recreat ſorte vicarius.
Illic matre carentibus
Priuignis mulier b temperat innocens:
Nec dotata regit virum
Coniux, nec nitido fidit adultero.
Dos eſt magna, parentium
Virtus, & metuens alterius viri
Certo fœdere caſtitas:
Et peccare nefas, aut pretium eſt mori.
O, quiſquis volet impias
Cædes, aut rabiem tollere ciuicam:
Si quæret, pater vrbium,
Subſcribi ſtatuis indomitam audeat
Refrenare licentiam
Clarus pòſt genitis: c quatinus, heu nefas,
Virtutem incolumnem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus inuidi.
Quid triſtes querimoniæ,

Si non

Digitized by Google

Si non supplicio culpa reciditur?
Quid leges sine moribus
Vanæ proficiunt, si neque feruidis
Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Durataq́; solo niues
Mercatorem abigunt? horrida callidi
Vincunt æquora nauitæ?
Magnum pauperies opprobrium, iubet
Quiduis & facere, & pati,
Virtutísque viam deserit arduæ.
Vel nos in Capitolium,
Quò clamor vocat, & turba fauentium;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile,
Summi materiam mali,
Mittamus. scelerum si bene pœnitet;
Eradenda cupidinis
Pr[illegible] sunt elementa, & teneræ nimis
Hadriæ, [illegible]perioribus
[illegible]andæ studijs. nescit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior,
Seu Græco iubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea.
Cùm per iura patris fides
Consortem socium fallat & hospitem;
Indignóque pecuniam
Heredi d properet: scilicet improbæ
Crescunt diuitiæ, tamen
Curtæ nescio quid semper abest rei.

a pu-

a Apulicum. *b* nocet. *c* quatinus. *d* prope
& summo studio quærat, & congerat.

AD BACCHVM.

ODE XXV.

QVo me Bacche rapis tui
Plenũ? qua in nemora, & quos agor in spec
Velox mente noua? quibus
Antris egregij Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inserere, & concilio Iouis?
Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. non secùs in iugis,
* Ex somnis stupet Euias,
Hebrum prospiciens, & niue candidam
Thracen, ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen. vt mihi deuio
Ripas & vacuum nemus
Mirari libet! ô Naiadum potens,
Baccharúmque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil paruum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. dulce periculum est,
O Lenae, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

* Ex somno experrecta.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM.

Deterret eam præcipuè exemplo Europæ.

ODE

ODE XXVII.

Impios parræ recinentis omen
Ducat, & prægnans canis, aut ab agro
Rara decurrens lupa Lanuuino,
Fetáque vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum,
Super obliquum similis sagittæ
Terruit Mannos. ego cui timebo
Prouidus auspex?
Ante quàm stantes repetat paludes
Imbrium diuina auis imminentum,
Oscinem corum prece suscitabo
Solis ab ortu.
Sic licet felix, vbicumque mauis,
Et memor nostri Galatea viuas:
Teque nec lauus a vetet ire picus,
Nec vaga cornix:
Sed vides quanto trepidet tumultu
Armus Orion? ego, quid sit ater
Hadriæ, noui, sinus: & quid albus
Peccet Iapyx:
Hostium vxores, puerique cæcos
Sentiant motus orientis b Austri, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere ripas.
Hic & Europe niueum doloso
Credidit Tauro latus, & scatentem
Belluis Pontum, mediásque fraudes
Palluit audax.
Super in pratis studiosa florum, &
Debita Nymphis opifex corona,

Noct

ODE XXVII.

IMPIOS parra recinentis omen
Ducat, & pragnans canis, aut ab agro
Rana decurrens lupa Lanuuino,
Fatáque Vulpes:
Rumpat & serpens iter institutum,
Si per obliquum similis sagitta
Terruit Mannos. ego cui timebo
Prouidus auspex?
Antè quàm stantes repetat paludes
Imbrium diuina auis imminentum,
Oscinem cornum prece suscitabo
Solis ab ortu.
Tu licet felix, VBicumque mauis,
Et memor nostri Galatea Vinax:
Teque nec lauus a Vetet ire picus,
Nec Vaga cornix:
Sed Vides quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? ego, quid sit ater
Hadria, nouis, sinus: & quid albus
Peccet Iapyx:
Hostium Vxores, puerique cacos
Sentiant motus orientis b Austri, &
Æquoris nigri fremitum, & trementes
Verbere ripas.
Sic & Europe niueum doloso
Credidit Tauro latus, & scatentem
Belluis pontum, mediásque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis studiosa florum, &
Debita Nymphis opifex corona,

Nocte

Nocte ſublustri, nihil, astra prater,
Vidit, & vndas.
Qua ſimul centum tetigit potentem
Oppidis Cretem: Pater ô relictum
Filia nomen, pietásque! dixit
Victa furore,
Vnde? quò veni? leuis vna mors est
Virginum culpa. vigilánſne ploro
Turpe commiſſum? an vitijs carentem
Ludit imago
Vana, qua porta fugiens eburna
Somnium ducit? meliúſne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
Si quis infamem mihi nunc iuuencum
Dedat irata: lacerare ferro, &
Frangere enitar modò multùm amati
Cornua tauri.
Impudens liqui patrios Penateis:
Impudens Orcum moror. ô, Deorum
Si quis hac audis, vtinam inter errem
Nuda leones.
Antè quàm turpis macies decentes
Occupet malas, teneraq; ſuccus
Defluat prada, ſpecioſa quaro
Paſcere tigres.
Vilis Europe, pater vrget abſens:
Quid mori ceſſas? potes hac ab orno
Pendulum, zona bene te ſecuta,
Ladere collum.
Sine te rupes, & acuta letho

Saxa

Digitized by Google

Saxa delectant: agè, te procella
Crede celeri: nisi herile manis
Carpere pensum
Regius sanguis, dominaque tradi
Barbara pellex. Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, & remisso
Filius arcu.
Mox ubi lusit satis: Abstinete,
Dixit; irarum, calidæque rixa,
Cùm tibi invisus laceranda reddet
Cornua taurus.
Uxor invicti Iovis esse nescis?
Mitte singultus: bene ferre magnam
Disce fortunam: tua sectus orbis
Nomina ducet.

a vetat. b alias Hædi. c lædere.

AD LYDEN.

Diem Neptuno sacrum hilariter exigendum esse.

ODE XXVIII.

FESTO quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde strenua Cæcubum,
Munitaque adhibe vim sapientia.
Inclinare meridiem
Sentis, ac, veluti stet volucris dies,
*Parcis * deripere horreo*
Cessantem Bibuli consulis amphoram.
Nos cantabimus invicem
Neptunum, & virides Nereidum comas:

Digitized by Google

Tu curua recines lyra
Latonam, & celeris spicula Cynthia:
Summo carmine, quæ Cnidon,
Fulgentesque tenet Cycladas, & Paphon
Iunctis visit oloribus.
Dicetur merita Nox quoque nenia.
* Ex apotheca deducere.

AD MÆCENATEM, INVITANS EVM AD EPVLAS.

ODE XIX.

TYRRENA *regum progenies, tibi*
Non antè verso lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
Pressa tuus balanus capillis
Iam dudum apud me est. eripe te moræ,
Ne semper udum Tibur, & Æsula
Declive contempleris arvum, &
Telegoni iuga parricidæ,
Fastidiosam desere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
Fumum & opes strepitumque Romæ.
Plerumque gratæ divitibus vices;
Mundaq; parvo sub Lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & ostro,
* *Sollicitam explicuere frontem.*
Iam clarus occultum Andromedæ pater
Ostendit ignem: iam Procyon furit,
Et stella vesani Leonis
Sole dies referente siccos.

Iam

Iam pastor umbras cum grege languido,
Rivumque fessus quarit, & horridi
Dumeta Silvani: caretque
Ripa vagis taciturna ventis.
Tu, civitatem quis deceat status,
Curas: & urbi sollicitus times,
Quid Seres, & regnata Cyro
Bactra parent, Tanaisque discors:
Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus:
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adest, momento
Componere æquus: cetera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare, nunc lapides adesos,
Stirpesque raptas, & pecus, & domos
Volventis una, non sine montium
Clamore, vicinaq; silva,
Cùm fera diluvies quietos
Irritat amnes. Ille potens sui,
Lætusque deget, cui licet, in diem
Dixisse, Vixi: cras vel atra
Nube polum pater, occupato,
Vel Sole puro: non tamen irritum,
Quodcunque retrò est, efficiet: neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.
Fortuna sævo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,

Nunc

Nunc mihi, nunc alij benigna.
Laudo manentem: † si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, & mea
Virtute me involuo, probámq;
Pauperiem sine dote quæro.
Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere, & votis pacisci,
Ne Cypria, Tyriaq; merces
Addant avaro divitias mari.
Tunc me biremis præsidio scapha
Tutum per Ægeos tumultus
Aura feret, geminúsq; Pollux.

* Tristitiam discussérunt, & hilaritatem animis attulerunt. † si fugit.

AD MELPOMENEN.

Carminum suorum gloriam æternam fore.

ODE XXX.

EXEGI monumentum ære perennius,
Regalíque situ Pyramidum altius:
Quod non imber edax, non aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.
Non omnis moriar, multáque pars mei
Vitabit Libitinam. usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita Virgine Pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,

Et

Digitized by Google

t quà pauper aquæ Daunus, agrestium
egnauit populorum, ex humilis potens
rinceps Æolium carmen ad Italos
eduxisse modos. sume superbiam
uæstam meritis, & mihi Delphica
auro cinge volens Melpomene comam.

Q. HORATII FLACCI CARMINVM LIBER QVARTVS.

D ANTONIVM IVLVM.

Pindarum imitabilem non esse.

ODE II.

PINDARVM quisquis studet æmulari,
Iule, ceratis ope Dædalea
Nititur pennis, * vitreo daturus
Nomina Ponto.
nte decurrens velut amnis, imbres
em super notas aluere ripas,
uet, immensusque ruit profundo
Pindarus ore.
rea donandus Apollinari.
per audaces nova dithyrambos.

Digitized by Google

Verba deuoluit, numerísque fertur
Lege solutis:
Seu Deos, regésque canit, Deorum
Sanguinem; per quos cecidère iusta
Morte Centauri, cecidit tremenda
Flamma Chimæra:
Siue, quos Elea domum reducit
Palma cœlestes, pugilemue, equúmue
Dicit, & centum potiore signis
Munere donat:
Flebili sponsæ iuuenemue raptum
Plorat, & vires, animúmque morésque
Aureos educit in astra, nigróque
Inuidet Orco.
Multa † Dircæum leuat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium trac... Matina

Grat... ...aborem
P... ...usdique
...

...llicum ludum, super impetrato
...tis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.
...n mea, si quid loquar audiendum,
...x accedet bona pars; & ô Sol
...cher, ô laudande canam, recepto
Cæsare felix.
...quedum procedis, io triumphe,
...n semel dicemus, io triumphe,
...itas omnis, dabimúsque Diuis
Thura benignis.
...decem tauri, totidémque vaccæ,
...tener soluet vitulus relicta
...tre, qui largis iuuenescit herbis
In mea vota,
...onte curuatos imitatus ignes
...rtium lunæ referentis ortum,
...otam duxit, niueus videri,
Cetera fuluus.

* pellucidæ seu cæruleo. † Thebanum Poëtam.

AD MELPOMENEN.

Se vitam famámque ei debere...

ODE III.

QVEM tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris:
...n non labor Isthmius
Clarabit pugilem: non equus impiger
...ru ducet Achaico
Victorem, neque res bellica Deliis

Digitized by Google

ublicum ludum, ſuper impetrato
rtis Auguſti reditu, forumque
Litibus orbum.
m mea, ſi quid loquar audiendum,
is accedet bona pars; &, ô Sol
lcher, ô laudande canam, recepto
Cæſare felix.
úque dum procedis, iò triumphe,
on ſemel dicemus, iò triumphe,
uſtas omnis, dabimúſque Diuis
Thura benignis.
decem tauri, totidémque vacca,
e tener ſoluet vitulus relicta
atre, qui largis inueneſcit herbis
In mea vota,
ronte curuatos imitatus ignes
ertium luna referentis ortum,
ua notam duxit, niueus videri,
Cetera fuluus.
* pellucidæ ſen cæruleo. † Thebanum
Poëtam.

AD MELPOMENEN.

Se vitam famámque ei debere.

ODE III.

QVEM tu Melpomene ſemel
Naſcentem placido lumine videris:
lum non labor Iſthmius
Clarabit pugilem: non equus impiger
rru ducet Achaico
Victorem, neque res bellica Deliis

Digitized by Google

Ornatum foliis ducem,
Quòd regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
Sed qua Tibur aqua fertile praefluunt,
Et spissa nemorum coma,
Fingent Æolio carmine nobilem.
Roma principis urbium
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros,
Et iam dente minus mordeor inuido.
O testudinis aurea
Dulcem quae strepitum Pieri temperas:
O mutis quoque piscibus
Donatura cycni, si libeat, sonum,
Totum muneris hoc tui est,
Quòd monstror digito praetereuntium
Romana fidicen lyra:
Quòd spiro, & placeo, si placeo, tuum est.

DRVSI LAVDES.

ODE IV.

QVALEM ministrum fulminis alitem,
Cui rex Deorum regnum in aues vagas
Permisit, expertus fidelem
Iupiter in Ganymede flauo:
Olim Iuuentas, & patrium vigor
Nido laborum propulit inscium,
Vernique, iam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus
Venti paventem; mox in ouilia
Demisit hostem vividus impetus;

Nunc

Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis, atque pugna:
ualémve latis caprea pascuis
tenta: fulua matris ab vbere
Iam lacte depulsum leonem
Dente nouo peritura vidit:
idere Rhati bella sub Alpibus
rusum gerentem & Vindelici; quibus
Mos vnde deductus per omne
Tempus Amazoniâ securi
extrâ obarmet, quærere distuli,
ec scire fas est omnia; sed diu
Lateque victrices caterua
Consilijs iuuenis reuicta
nsere, quid mens ritè, quid indoles
tarrita fanstis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternum
In pueros animus Nerones.
rtes creantur fortibus, & bonis
in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquila columbam.
doctrina sed vim promouet insitam,
lectique cultus pectora roborant:
Vtcumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpa.
Quid debeas ô Roma, Neronibus,
testis Metaurum flumen, & Asdrubal
Deuictus, & pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,
ux primus alma risit vbi adorea:

Digitized by Google

Dirus per Vrbes Afer vt Italas,
Ceu flamma per tadas, vel Eurus
Per Siculas equitauit vndas.
Post hoc secundis vsque laboribus
Romana pubes creuit, & impio
Vastata Pœnorum tumultu
Fana c. Deos habuere rectos:
Dixitque tandem perfidus Hannibal,
Cerui luporum praeda rapacium
Sectamur vltrò, quos opimus
Fallere, & effugere est triumphus.
Gens, quae cremato fortis ab Ilio,
Iactata Tuscis aequoribus, sacra,
Natósque, maturósque patres
Pertulit Ausonias ad vrbes.
Durius vt ilex tonsa bipennibus
Nigra feraci frondis in Algido,
Per damna, per cades ab ipso
Ducit opes, animúmque ferro.
Non Hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem,
Monstrúmue submisere Colchi
Maius, Echioniaéue Theba.
Merses profundo, pulchrior euenit:
Luctêre, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretque
Pralia coniugibus loquenda.
Carthagini iam non ego nuntios
Mittam superbos: occidit, occidit
Spes omnis, & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interemto.

Digitized by Google

Nil Claudia non d perficient manus:
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & curæ sagaces
Expedient e per acuta belli.

a protulit. *b* victoria, gloria rerum omnium vbertate: *c* statuas. *d* efficient per diserimina, vel per stratagemata & acumina.

AD AVGVSTVM.

Vt tandem in vrbem redeat.

ODE V.

DIVIS orte bonis, optime Romula
Custos gentis, abes iam nimium diu:
Maturum reditum pollicitus patrum
Sancto concilio, redi.
Lucem redde tuæ dux bone patriæ:
Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit; populo gratior it dies,
Et soles melius nitent.
Vt mater iuuenem, quem Notus inuido
Flatu Carpathij trans maris æquora
Cunctantem spatio longius annuo
*Dulci * distinet à domo,*
Votis, omnibúsque, & precibus vocat,
Curuo nec faciem littore demouet:
Sic desiderijs icta fidelibus
Quærit patria Cæsarem.
Tutus bos etenim rura perambulat:
Nutrit rura Ceres, almáque Faustitas:
Pacatum volitant per mare nauita:
Culpari metuit fides.

Digitized by Google

Nullis polluitur casta domus stupris:
Mos, & lex maculosum edomuit nefas:
Laudantur simili prole puerpera:
Culpam pœna premit comes.
Quis Parthum paueat? quis gelidum Scythem?
Quis, Germania, quos horrida parturit,
Fœtus, incolumi Cæsare? quis fera
Bellum curet Iberia?
Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores:
Hinc ad vina redit lætus, & alteris
Te mensis adhibet Deum.
Te multa prece, te prosequitur mero
† Defuso pateris, & Laribus tuum
Miscet numen, uti Gracia Castoris,
Et magni memor Herculis.
Longas ô utinam dux bone ferias
Præstes Hesperiæ; dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uuidi,
Cum Sol Oceano subest.

AD APOLLINEM ET DIANAM.

Carmen sæculare.

ODE VI.

DIVE, quem proles Niobæa magna
Vindicem linguæ, Tityósque raptor
Sensit, & Troiæ propè victor altæ
Phthius Achilles,
Cæteris maior, tibi miles impar:
Filius quamuis Thetidos marinæ

Darda-

Digitized by Google

Dardanas turres quateret tremenda
Cuſpide pugnax.
Ille, mardacis velut icta ferro
Pinus, aut impulſa cupreſſus Euro,
Procidit late, poſuitque collum in
Puluere Teucro.
Ille non incluſus equo Minerua
Sacra mentito, male feriatos
Troas, & lætam Priami choreis
Falleret aulam:
*Sed palàm * captis grauis, heu nefas, heu,*
Neſcios fari pueros Achiuis
Vreret flammis, etiam latentes
Matris in aluo:
Ni tuis victus, Veneriſque grata
Vocibus, Diuûm pater annuiſſet
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
Doctor Argutæ fidicen Thaleiæ
Phœbe, qui Xantho lauis amne crines,
Dauniam defende decus Camœnæ
† Lauis Agyieu.
Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit Poëtæ:
Virginum prima, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas & cernos cohibentis arcu,
Lesbium ſeruate pedem, meique
Pollicis ictum,
Ritè Latonæ puerum canentes,

Digitized by Google

Ritè crescentem face noctilucam,
Prosperam frugum, celerémque pronos
Volvere menses.
Nupta iam dices: Ego Dijs amicum,
Saculo festas referente luces,
Reddidi carmen docilis modorum
Vatis Horatî.

* victor. † Imberbis Apollo.

AD TORQVATVM.

Veris aduentu, & æqua moriendi conditione proposita, inuitat ad hilariter viuendum.

ODE VII.

DIFFVGERE *niues: redeunt iã gramina campis,*
Arboribúsque coma.
Mutat terra vices, & decrescentia ripas
Flumina prætereunt.
Gratia cum Nymphis, geminisq; sororibus, audet
Ducere nuda choros.
Immortalia ne spores, monet annus, & almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris: Ver proterit æstas,
Interitura: simul
Pomifer autumnus fruges effuderit, & mox
Bruma recurrit iners.
Damna tamen celeres reparant cælestia Lunæ:
Nos vbi decidimus,
Quò pius Æneas, quò Tullus dives, & Ancus,
Puluis & vmbra sumus.

Quis

Digitized by Google

Quis scit, an adjiciant hodiernæ crastinæ summa
Tempora Dij superi?
Cuncta manus auidas fugient heredis, amico
Quæ dederis animo.
Cùm semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria:
Non Torquate genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.
Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum:
Nec lethæa valet Theseus abrumpere caro
Vincula Peirithoo.

AD MARCIVM CENSORINVM.

Nihil esse potentius carminibus ad perpetuandam famam.

ODE VIII.

DONAREM pateræ, gratáq; commodus
Censorine meis ara sodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Græiorum: neque tu pessima munerum
Ferres, diuite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas,
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Sollers nunc hominem ponere, nunc Deum.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res est, aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus: carmina possumus
Donare, & pretium dicere muneri.

Digitized by Google

Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus, & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus; non celeres fugæ,
Reiectaq; retrorſum Hannibalis minæ,
Non incendia Carthaginis impiæ,
Eius, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clariùs indicant
Laudes, quàm c Calabræ Pierides: neque,
Si charta ſileant, quòd bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ,
Mauortiſque puer, ſi taciturnitas
Obſtaret meritis inuida Romuli?
Ereptum Stygijs fluctibus Æacum
Virtus, & fauor, & lingua potentium
Vatum diuitibus conſecrat inſulis.
Dignum laude virum Muſa vetat mori:
Cælo Muſa beat ſic Iouis interest
Optatis epulis impiger Hercules.
Clarum Tyndaridæ ſidus ab infimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates.
Ornatus viridi tempora pampino
Liber, vota bonos ducit ad exitus.

a commodis. *b* muneri. *c* poëma Ennianum.

AD M. LOLLIVM.

Scripta ſua numquam interitura: ſine Poëtarum ope, virtutem obliuione obrui: ſe Lollij laudes poſteris proditurum.

Digitized by Google

ODE

ODE IX.

NE fortè credas interitura, quæ
Longè sonantem natus ad Aufidum,
Non antè vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis.
Non, si priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindarica latent,
Ceæq; & Alcæi minaces,
Stesichorique graves Camœnæ.
Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Delevit ætas.

*

Non sola comptos arsit adulteri
Crines, & aurum vestibus illitum
Mirata, regalesque cultus,
Et comites, Helene Lacæna:
Primúsve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu: non semel Ilios
Vexata: non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelúsve solus
Dicenda Musis prœlia: non ferox
Hector, vel acer Deiphobus, graves
Excepit ictus pro pudicis
Coniugibus puerisque primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: sed omnes illacrymabiles
Vrgentur, ignotique longa
Nocte, carent quia vate sacro.
Paullum sepulta distat inertia
Celata virtus. non ego te meis
Chartis inornatum silebo,

Digitized by Google

Tótue tuos patiar labores
Impunè Lolli carpere liuidas
Obliuiones. Est animus tibi
Rerúmque prudens, & secundis
Temporibus, dubiísque rectus,
Vindex auara fraudis, & abstinens
Ducentis ad se cuncta pecunia,
Consúlque non vnius anni,
Sed quoties bonus, atque fidus
Iudex honestum praetulit vtili, &
Reiecit alto dona nocentium
Vultu, & per obstantes catervas
Explicuit sua victor arma.
Non possidentem multa, vocaueris
Rectè beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus sapienter vti,
Durámque callet pauperiem pati,
Peiúsque letho flagitium timet:
Non ille pro caris amicis,
Aut patria, timidus perire.

AD CRISPVM SALLVSTIVM.

Inuitat eum ad epulas.

ODE XI.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus: est in horto
Phyllis nectendis apium coronis:
Est edera vis

Cuncta

Digitized by Google

*

Cuncta festinat manus: hue, & illuc
Cursitant mista pueris puella:
Sordidum flamma trepidant rotantes
Vertice fumum.
Vt tamen noris, quibus aduoceris
Gaudijs: Idus tibi sunt agenda,
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem,
Iure solennis mihi, sanctiórque
Pænè natali proprio: quòd ex hac
Luce Macenas meus affluentes
Ordinat annos.

*

Terret ambustus Phaëthon auaras
Spes, & exemplum graue prabet ales
Pegasus, terrenum equitem grauatus
Bellerophontem.

*

AD VIRGILIVM.

Describit veris aduentum: tum ipsum inuitat ad epulas, ea conditione, vt secum pro symbola vnguenti nardini onychem adferat.

ODE XII.

IAm Veris comites, quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Iam nec prata rigent, nec fluuij strepunt
Hiberna nive turgidi.

Digitized by Google

Nidum

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis, & Cecropia domus,
Æternum opprobrium, quòd malè Barbaras
Regum est vlta libidines.
Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ouium carmina fistula,
Delectántque Deum, cui pecus, & nigri
Colles Arcadiæ placent.
Adduxere sitim tempora, Virgili:
Sed, pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, iuuenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.
Nardi b *paruus onyx eliciet cadum,*
Qui nunc Sulpicijs accubat horreis,
Spes donare nouas largus, amaráque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives vt in domo,
Verùm pone moras, & studium lucri;
c *Nigrorúmque memor, dum licet, ignium,*
Misce stultitiam consilijs brevem.
Dulce est desipere in loco.

a venti fauonij. *b* vasculum vnguentarium. *c* rogi cineris.

AD AVGVSTVM.

A Senatu populóque Rom. dignos ei honores tribui non posse.

Digitized by Google

ODE XIV.

QVÆ cura patrum, quæve Quiritium
Plenis honorum muneribus, tuas
Auguste, virtutes in ævum
Per titulos, memoresque fastos
Æternet? ô, quâ Sol habitabiles
Illustrat oras, maximè Principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper,
Quid Marte possis. milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brencosque veloces, & arces
Alpibus impositas tremendis,
Deiecit acer, plus vice simplici,
Maior Neronum mox grave prælium
Commisit, immanesque Rhætos
Auspicijs pepulit secundis:
Spectandus in certamine Martio,
Deuota morti pectora libera
Quantis fatigaret ruinis:
Indomitas prope qualis vndas
Exercet Auster, Pleiadum choro
Scindente nubes, impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum * medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Apuli,
Cùm sævit, horrendámque cultis
Diluuiem meditatur agris:
Vt Barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu:

Primóf-

Digitized by Google

Primósque, & extremos metendo
Strauit † humum, sine clade victor,
Te copias, te consilium, & tuos
Prabente Diuos. nam tibi, quo die
Portus Alexandrea supplex,
Et vacuam patefecit aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudemque, & optatum peractis
Imperijs decus arrogauit.
Te Cantabor non antè domabilis,
Medúsque, & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela presens
Italia, dominæq; Roma:
Te, fontium qui celat origines,
Nilúsque, & Ister, te rapidus Tigris,
Te bellicosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,
Te non paventis funera Gallia
Duraque tellus audit Iberia,
Te cade gaudentes Sicambri,
Compositis veneruntur armis.

* per medias belli flammas. † humi.

AVGVSTI LAVDES.

ODE XV.

PHOEBVS volentem prælia me loqui,
Victas & vrbes, increpuit, lyra,
Ne parua Tyrrhenum per æquor
Vela darem. tua Cæsar ætas
Fruges & agris retulit vberes:

Et si-

Et signa nostro restituit Ioui,
Derepta Parthorum superbis
Postibus: & Vacuum duellis
** Ianum Quirini clausit, & ordinem*
Rectum, euaganti frena licentiæ
Iniecit, emouitque culpas:
Et Veteres reuocauit artes,
Per quas Latinum nomen, & Italæ
Creuere Vires, famáque, & imperi
Porrecta maiestas ad ortum
Solis, ab Hesperio cubili.
Custode rerum Cæsare, non furor
Ciuilis, aut vis eximet otium:
Non ira, quæ procudit enses,
Et miseras † inimicat Vrbes.
Non qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Iulia, non Geta,
Non Seres, infidiue Persæ,
Non Tanaim propè flumen orti.
Nósque & profestis lucibus, & sacris,
Inter iocosi munera Liberi
Cum prole, matrónísque nostris,
Ritè Deos prius apprecati
Virtute functos, more patrum, duces
Lydis remisto carmine tibijs,
Troïámque, & Anchisen, & almæ
Progeniem Veneris canemus.

* portam Ianualem, vel geminam. διπυλον. † inimicas inter se efficit.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM, IN BELLVM ACTIACVM PROFICISCENTEM.

ODE I.

IBIS *Liburnis inter alia nauium*,
Amice propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire Mæcenas tuo.
Quid nos, quibus te vita sit superstite
Iucunda; si contrà, grauis?
Vtrúmne iussi persequemur otium
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros?
Feremus, & te vel per Alpium iuga,
Inhospitalem & Caucasum,
Vel occidentis usque ad vltimum sinum
Forti sequemur pectore?
Roges, tuum labore quid inuem meo,
Imbellis, ac firmus parum,
Comes minore sum futurus in metu,
Qui maior absentes habet:
Vt assidens implumibus pullis auis,

Serpen-

Digitized by Google

HORAT

ACCI EPODO

LIBER

Serpentium allapsus timet
Magis relictis; non, vt adsit, auxili
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc, & omne militabitur
Bellum in tua spem gratia:
Non vt iuuencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis,
Pecúsue Calabris ante sidus feruidum
Lucana mutet pascua,
Nec, vt superni villa candens Tusculi
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditauit. haud parauero,
Quod aut, auarus vt Chremes, terra premam,
Vinctus aut perdam vt nepos.

on vt plura aueam agri iugera.

ÆR ICÆ LAV-

II.

VS il negotijs,
prisca ium
rura t suis,
om
atu s truci,
rei
e v a ciuium
rior
t a opagine
s m.

Aut

Aut in reducta valle mugientium
Prospectat errantes greges,
Inutilesque falce ramos amputans,
Feliciores inserit:
Aut pressa puris mella condit amphoris,
Aut tondet infirmas oues:
Vel, cùm decorum mitibus pomis caput
Autumnus agris extulit,
Vt gaudet insitiua decerpens pyra,
Certantem & uuam purpura,
Qua muneretur te Priape, & te pater
Siluane tutor finium!
Libet iacere modò sub antiqua ilice,
Modò in tenaci gramine:
Labuntur altis interim ripis aquæ,
Queruntur in siluis aues,
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod inuitet leues,
At cùm tonantis annus hibernus Iouis
Imbres, niuesque comparat:
Aut trudit acres hinc, & hinc multa cane
Apros in obstantes plagas;
*Aut * amite leui rara tendit retia,*
Turdis edacibus dolos,
Pauidúmq; leporem, & aduenam laqueo gruem
Iucunda captat præmia.
Quis non malarum, quas amor curas habet,
Hæc inter obliuiscitur?
Quòd si pudica mulier in partem iuuet
Domum atque dulces liberos,
(Sabina qualis, aut perusta solibus

Perni-

Digitized by Google

Pernicis uxor Appuli,)
Lucrum uetustis exstruat lignis focum
Lassi sub aduentum uiri,
Clandensque textis cratibus latum pecus,
Distenta siccet ubera,
Et horna dulci uina promens dolio,
Dapes inemptas apparet:
Non me Lucrina iuuerint conchylia,
Magisue rhombus, aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiems ad hoc uertat mare:
Non Afra auis descendat in uentrem meum,
Non attagen Ionicus
Iucundior, quàm lecta de pinguissimis
Oliua ramis arborum,
Aut herba lapathi prati amantis, & graui
Malua salubres corpori
Vel agna festis cæsa Terminalibus,
Vel hœdus ereptus lupo.
Has inter epulas, ut iuuat pastas oues
Videre properantes domum!
Videre fessos uomerem inuersum boues
Collo trahentes languido,
Positósque uernas ditis examen domus,
Circum renidentes Lares!
Hæc ubi locutus fenerator Alphius,
Iam iam futurus rusticus,
Omnem † relegit Idibus pecuniam;
Quærit Kalendis ponere.

* perticæ. † alias redegit.

AD

AD MÆCENATEM, ALLIVM DETESTANS.

ODE III.

PARENTIS olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni sævit in præcordijs?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?
Vt Argonautas præter omnes candidum
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit hoc Iasonem:
Hoc delibutis ulta donum pellicem,
Serpente fugit * alite.
Nec tantus unquam siderum insedit vapor
Siticulosæ Apuliæ:
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid unquam tale concupieris
Iocose Mæcenas, precor.

* pennigero.

IN MÆNAM LIBERTVM Pompeij Magni.

ODE IV.

LVPIS & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est,

Ibericis

Digitized by Google

ricis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.
et superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.
lesne sacram metiente te viam
Cum bis ter vlnarum toga,
ora vertat huc, & huc euntium
Liberrima indignatio?
tus flagellis hic triumuiralibus
Praconis ad fastidium,
at Falerni mille fundi iugera,
Et Appiam mannis terit,
dilibúsque magnus in primis eques
Othone contempto sedet.
id attinet tot ora nauium graui
Rostrata duci pondere
ntra latrones, atque seruilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

D CANIDIAM VENEFICAM.

ODE V.

T ô Deorum à quisquis in cælo regis
Terras, & humanum genus,
uid iste fert tumultus? aut quid omnium
Vultus in vnum me truces?
r liberos te, si vocata partubus
Lucina veris adfuit:
r hoc inane purpura decus precor,
Per improbaturum hæc Iouem:
uid, vt nouerca, me intueris, aut vti
Petita ferro bellua?

Vt hac trementi questus ore constitit
Insignibus raptis puer,

*

Canidia brevibus implicata viperis
Crines & incomptum caput,
Iubet sepulchris caprificos erutas,
Iubet cupressos funebres,
Et uncta turpis ova ranae sanguine,
Plumámque nocturnae strigis,
Herbásque, quas Iolcos, atque Iberia
Mittit, venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta ieiunae canis,
Flammis aduri Colchicis.
At expedita Sagana, per totam domum
Spargens Auernales aquas,
Horret capillis, ut marinus asperis,
Echinus, aut currens aper:
Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum
Exhauriebat, ingemens laboribus,
Quo posset infossus puer
Longo die bis, terue mutata dapis
Inemori spectaculo:
Cum prominentes ore, quantum exstant aquae
Suspensa mento corpora:

*

Interminato cum semel fixae cibo
Intabuissent pupulae.

*

Quas sidera excantata voce Thessala,
Lunámque caelo deripit.

His

Digitized by Google

Hic irresectum saeua dente liuido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit, aut quid tacuit? ô rebus meis
Non infideles arbitra,
Nox, & Diana, quae silentium regis,
Arcana cùm fiunt sacra;
Nunc nunc adeste: nunc in hostiles domos
Iram atque numen vertite.
Formidolosa dum latent siluis fera
Dulci sopore languida;
Senem, quod omnes rideant, adulterum
Latrent Suburanae canes,
Nardo perunctum: quale non perfectius
Meae laborarunt manus.
Quid accidit? cur dira Barbara minus
Venena Medea valent,
Quibus d superbam fugit vlta pellicem
Magni Creontis filiam,
Cum palla, tabo munus imbutum, nouam
Incendio nuptam abstulit?
Atqui nec herba, nec latens in asperis
Radix fefellit me locis.

*

Ah, ah, solutus ambulat venefica
Scientioris carmine.
Non vsitatis Vare potionibus
(O multa fleturum caput!)
Ad me recurres, nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Maius parabo, maius infundam tibi
Fastidienti poculum;

Priúsque caluum sidet inferius mari
Tellure porrecta super.

*

Sub hac puer, iam non, vt antè, mollibus
Lenire verbis impias:
Sed dubius vnde rumperet silentium,
Misit Thyesteas preces.
Venena, magnum fas, nefásque, non valent
Conuertere humanam vicem.
Diris agam vos: dira detestatio
Nulla expiatur victima.
Quin, vbi perire iussus exspirauero,
Nocturnus occurram furor.
Petámque vultus vmbra curuis vnguibus,
Quà vis Deorum est Manium,
Et inquietis assidens præcordijs,
Pauore somnos auferam.
Vos turba vicatim hinc, & hinc saxis petens
Contundet obscenas anus.
Pòst, insepulta membra different lupi,
Et Esquilina alites.
Neque hoc parentes, heu, mihi superstites,
Effugerit spectaculum.

a quidquid *b* & Colchos. *c* aliâs, formidolo
sis. *d* superba.

IN MALEDICVM.

ODE VI.

QVID immerentes hospites vexas canis
Ignauus aduersum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,

Et me

Digitized by Google

Et me remorsurum petis?
Iam qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,
Iam per altas aure sublata nives,
Quacumque praceſſet fera.
Tu, cum tumenda voce compleſti nemus,
Proiectum odoraris cibum.
Cave, cave: namque in malos asperrimus,
Parata tollo cornua.
Qualis Lycamba spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalo.
An, si quis atro dente me petiuerit,
Inultus ut flebo puer?

IN BELLVM CIVILE GESTVM CONTRA BRVTVM ET CASSIVM.

ODE VII.

QVò, quò scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parúmne campis, atque Neptuno super,
Fusum est Latini sanguinis?
Non, ut superbas invida Carthaginis
Romanus arces ureret:
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via:
Sed ut, secundùm vota Parthorum, sua
Vrbs hac periret dextera.
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
*Vnquam, nisi in dispar, * feris.*

Digitized by Google

Furórne cæcus, an rapit vis acrior
An culpa? responsum date.
Tacent, & ora pallor albus inficit,
Mentesque perculsæ stupent.
Sic est: acerba fata Romanos agunt,
Scelúsque fraterna necis,
Vt immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

* genus.

AD MÆCENATEM.

Præsentit voluptatem, quam percipiet, cùm Augustus de Antonio & Cleopatra triumphum aget.

ODE IX.

QVANDO repostum Cæcubum ad festas dapes,
Victore lætus Cæsare,
Tecum sub alta (sic Iovi gratum) domo
Beate Mæcenas bibam,
Sonante mistum tibijs carmen lyra,
Hac Dorium, illis Barbarum?
Vt nuper, actus cum feros Neptunius
Dux fugit hostis navibus,
Minatus Vrbi vincla, quæ detraxerat
Servis amicus perfidis.
Romanus (eheu! posteri negabitis)
Emancipatum fœminæ
Fert Gallum, & arma milites, & spadonibus
Servire rugosis potest:
Interque signa, turpe, militaria

Sol

Digitized by Google

Sol adspicit conopeum,
Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem:
Hostiliúmque nauium in porta latent
Pupp s sinistrorsum cita.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boues.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti ducem,
Neque Africano, cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.
Terra marique victus hostis, Punico
*Lugubre mutauit * sagum:*
Aut ille centum nobilem Cretam vrbibus
Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto,
Aut fertur incerto mari.
Capaciores adfer huc puer scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia.
Vel, quod fluentem nauseam coërceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam, metúmque Cæsaris rerum, iuuat
Dulci Lyæo soluere.

* posito sago punico.

IN MÆVIVM POETAM.

Optat ei naufragium.

ODE X.

MALA *soluta nauis exit alite,*
Ferens olentem Mæuium.
Vt horridis vtrúmque verberes latus,

Digitized by Google

Auster memento, fluctibus.
Niger rudentes Eurus, inuerso mari,
Fractóſque remos differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit trementes ilices.
Nec ſidus alta nocte amicum appareat,
Qua triſtis Orion cadit:
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm Graia victorum manus;
Cùm Pallas ęſto vertit iram ab Ilio
In impiam Aiacis ratem.
O, quantus inſtat nautis ſudor tuis,
Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis eiulatio,
Preces, & auerſum ad Iouem:
Ionius vdo cùm remugiens ſinus
Noto carinam ruperit.
Opima quòd ſi prada curuo litore
Porrecta mergos * iuuerit,
Libidinoſus immolabitur caper,
Et agna tempeſtatibus.

* iuuerit.

AD AMICOS.

Hiemem voluptatibus traducendum.

ODE XIII.

HORRIDA tempeſtas cælum contraxit: & imbres,
Niueſque deducunt Iouem.
Nunc mare, nunc ſilua
Threicio Aquilone ſonant. rapiamus amici
Occaſio-

Occasionem de die:
Dumque virent genua,
Et decet, obducta solvatur fronte senectus.
Tu vina Torquato move
Consule pressa meo.
Cetera mitte loqui. DEVS haec fortasse benigna
Reducet in sedem vice.
Nunc & Achamenia
Perfundi nardo iuvat, & fide Cyllenea,
Levare diris pectora
Sollicitudinibus,
*Nobilis & grandi cecinit * Centaurus alumno;*
Invicte mortalis Dea
Nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus & Simois:
Unde tibi reditum certo sub tegmine Parcae
Rupere; nec mater domum
Caerula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis aegrimonia
Dulcibus alloquiis.

* Chiron Achilli.

AD MÆCENATEM.

Cur promissos Iambos non absoluat.

ODE XIV.

MOLLIS inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethaeos ut si ducentia somnos

Digitized by Google

Arente fauce traxerim,
Candide Macenas oscedo saepe rogando.
Deus Deus nam me vetat
Inceptos, olim promissum carmen, Iambos
Ad umbilicum adducere.

*

QVERITVR BELLIS CIVILI BVS NVLLVM IMPONI FINEM.

ODE XVI.

ALTERA iam teritur bellis ciuilibus aetas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neq; finitimi valuerunt perdere Marsi,
Minacis aut Etrusca Porsena manus,
Aemula nec virtus Capua, nec Spartacus acer,
Nouisq; rebus infidelis Allobrox,
Nec fera caerulea domuit Germania pube,
Parentibusq; abominatus Hannibal:
Impia perdemus deuoti sanguinis aetas,
Ferisq; rursus occupabitur solum.
Barbarus, heu! cineres insistet victor, & urbem
Eques sonante verberabit ungula;
Quaeq; carent ventis, & solibus, ossa Quirini,
Nefas videre, dissipabit insolens.
Forte quid expediat, communiter, aut melior pars
Malis carere quaeritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: Phocaeorum
Velut profugit exsecrata ciuitas;
Agros, atq; Lares patrios, habitandaq; fana
Apris reliquit, & rapacibus lupis:

Ire,

pedes quocumq; ferunt: quocumq; per vndas
Notus vocabit, aut proteruus Africus.
placet? aut melius quis habet suadere? se-
cunda
Ratem occupare quid moramur alite?
l iuremus in hac, simul imis saxa renarint
Vndis leuata, ne redire sit nefas:
eu conuersa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina lauerit cacumina:
mare seu celsus procurrerit Apenninus,
Nouáque monstra iunxerit libidine
Mirus amor, iuuet vt tigres subsidere ceruis,
Adulteretur & columba miluio:
Credula * nec flauos timeant armenta leones,
Ametque salsa leuis hircus aquora,
Hac, & qua poterunt reditus abscindere dulces,
Eam[illegible] omnis exsecrata ciuitas,
[illegible] ocili melior grege. mollis, & exspes
perprimat cubilia.
virtus, muliebrem tollite luctum,
ter & [illegible] e litora.
anu[illegible] igni: arua beata
rua [illegible] insulas:
erere [illegible] rata quotannis,
ata [illegible] inea:
& n[illegible] ntis termes oliua,
ull[illegible] rborem:
ma [illegible] montibus altis,
epa [illegible] silit pede.
& [illegible] ctra capella?
rqu [illegible] nicus vbera:

Nec vespertinus circumgemit vrsus ouile,
Nec intumescit alta viperis humus.
Pluráque felices mirabimur, vt neque largis
Aquosus Eurus arua radat imbribus,
Pinguia nec siccis vrantur semina glebis,
Vtrumque rege temperante cælitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque impudica Colchis intulit pedem.
Non huc Sidonij torserunt cornua nautæ,
Laborioſa nec cohors Vlyſſei.
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret impotentia.
Iupiter illa pia secrenit litora genti,
Vt inquinauit ære tempus aureum.
Aëre, dehinc ferro duranit sæcula: quorum
Pijs secunda vate me datur fuga.

* flauos.

IN CANIDIAM VENEFICAM: QVAM, DVM VVLT VIDERI placare, acerbè lacerat.

ODE XVII.

IAm iam efficaci do manus scientiæ
Supplex, & oro regna per Proserpinæ,
Per & Diana non mouenda nūmina,
Per atque libros carminum, Valentium
Refixa cælo deuocare sidera,
Canidia parce vocibus tandem sacris,
Citúmque retro solue, solue turbinem.
Mouit nepotem Telephus Nereïum,
In quem superbum ordinarat agmina

Myso-

Digitized by Google

Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
b *Vnxere matres Ilia addictum feris*
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis mœnibus rex procidit,
Heu, pervicacis ad pedes Achillei.
Setosa duris exuêre pellibus
Laboriosi remiges Vlyssei
Volente Circe membra: tunc mens, & sonus
c *Relapsus, atque notus in vultus honor.*
Dedi satis, superque pœnarum tibi,

*

Fugit iuventas, & verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida.
Tuis capillus albus est odoribus:
Nullum à labore me reclinat otium:
Vrget diem nox, & dies noctem: neque est
Levare tenta spiritu præcordia.
Ergo negatum vincor & credam miser,
d *Sabella pectus increpare carmina,*
Capútque Marsa dissilire nenia.
Quid amplius vis? ô mare, & terra! ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana fervida
e *Vibrans in Ætna flamma. tu, donec cinis*
Iniuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.
Quæ finis, aut quod me manet stipendium?
Effare: iussas cum fide pœnas luam,
Paratus expiare, seu poposceris
Centum iuvencos; sive mendaci lyra
Voles sonari: tu pudica, tu proba,

Digitized by Google

Perambulabis aſtra ſidus aureum.
Infamis Helena Caſtor offenſus vice,
Fraterq; magni Caſtoris, victi prece
Adempta vatr reddidere lumina.
Et tu (potes nam) ſolue me dementia,
O nec paternis obſoleta ſordibus,
Nec in ſepulcris pauperum prudens anum
Nouendiales diſſipare pulueres.
Tibi hoſpitale pectus, & pura manus,
Tuúſq; venter f pa[illegible]rumeus, & tuo
Cruore rubros obſtetrix pannos lauit,
Vicumq; fortis exſilis puerpera.

a volue, volue. *b* Vnxere. *c* Relapſus. *d* tua. *e* Vrens. *f* fertilis & fæcundus.

CANIDIA RESPONDET, OSTENDENS SE NVLLIS PRECIBUS exorari, nulla ratione placari poſſe.

QVID obſeratis auribus fundis preces?
Non ſaxa nudis ſurdiora nauitis
Neptunus alto tundit hybernus ſalo.
Inultus vt te riſerit Cotyttia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis,
Et Eſquilini pontifex venefici
Impune vt vrbem nomine impleris meo?
Quid proderit dixaſſe Pelignas anus,
Velociúſne miſcuiſſe toxicum,
Si tardiora fata te votis manent?
Ingrata miſero vita ducenda eſt in hoc,

Nollis

Digitized by Google

Nouis & vsq; suppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benigna Tantalus semper dapis:
Optat Promotheus obligatus aliti:
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Iouis.
Voles modò altis desilire turribus,
Modò ense pectus Norico recludere:
Fruſtráq; vincla gutturi innectes tuo,
Fastidiosa tristis agrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
Meaq; terra cedet insolentia.
An qua mouere cereas imagines,
Vt ipse noſti curiosus, & polo
Deripere Lunam vocibus possum meis;
Possum crematos excitare mortuos,
Desideriq; temperare poculum;
*Plorem artis in te nil * agentis exitus?*

* habentis.

Q. HORATII FLACCI CARMEN SÆCVLARE, AD DEOS pro imperio Romano.

PHOEBE, siluarúmq; potens Diana,
Lucidum cœli decus, ô colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
Tempore sacro:
Quo Sibyllini monuere versus,
Virgines lectas, puerósq; castos,
Dijs, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.

Digitized by Google

Alme

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis, & celas, aliúsque & idem
Nasceris, possis nihil vrbe Roma
Visere maius.
Ritè maturos aperire partus
Lenis Ilithyia, tuere matres:
Siue tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis
Diua, producas subolem, patrúmque
Prosperes decreta super iugandis
Feminis, prolísque noua feraci
Lege marita;
Certus vt denos decies per annos
*Orbis, * vt cantus, referátque ludos,*
Ter die claro, totiésque grata
Nocte frequentes.
Vósque veraces cecinisse Parcæ,
Quod semel dictum est, stabilísque rerum
Terminus seruet, bona iam peractis
Iungite fata.
Fertilis frugum, pecorísque tellus
Spicea donet Cererem corona:
Nutriant fetus & aquæ salubres,
Et Iouis auræ.
Condito mitis placidûsque telo,
Supplices audi pueros, Apollo:
Siderum regina bicornis audi
Luna puellas.
Roma si vestrum est opus, Iliaq́;
Litus Etruscum tenuere turmæ,
[illegible]ars mutare Lares, & vrbem
Sospite cursu:

Cui

Cui per ardentem sine fraude Troiam
Castus Æneas patria superstes
Liberum muniuit iter, daturus
Plura relictis:
Dii probos mores docili iuuentæ,
Dii senectuti placida quietem,
Romulæ genti date, remque, prolemque,
Et decus omne.
Quique Vos * bobus Veneratur albis,
Clarus Anchisæ, Veneríque sanguis,
Imperet bellante prior, iacentem
Lenis in hostem.
Iam mari terráque manus potentes
Medus, Albanásque timet secures:
Iam Scytha responsa petunt, superbi
Nuper, & Indi.
Iam fides, & pax, & honor, pudórque
Priscus, & neglecta redire Virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.
Augur, & fulgente decorus arcu
Phœbus, acceptúsque nouem Camenis,
Qui salutari leuat arte fessos
Corporis artus:
Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiúmque felix;
Alterum in lustrum, meliúsque semper
Proroget æuum.
Quæ, Auentinum tenet, Algidúmque
Quindecim Diana preces Virorum
Curet, & Votis puerorum amicas
Applicet aures.

Hæc

Hac Iouem sentire, Deósq; cunctos
Spem bonam certámq; domum reporto,
Doctus, & Phœbi chorus & Diana
Dicere laudes.

* & †: alias bubus.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM.

LIBER I.

AD MÆCENATEM. I.

Postulat consentaneam ætati functionem.

PRIMA *dicte mihi, summa dicende Camena,*
Spectatum satis, & donatum iam rude, quæris
Mæcenas iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens. A Veianis, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebrò qui personet aurem:
Solue senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, & ilia ducat.
Nunc itaq; & versus & cetera ludicra pono:
Quid verum atq; decens, curo & rogo, & omnis in
hoc sum: Condo

Digitized by Google

Condo & compono, quæ mox depromere possim.
Ac ne fortè roges, quò me duce, quove Lare tuter:
Nullius addictus iurare in verba magistri,
Quo me cumq; rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio, & mersor ciuilibus vndis,
Virtutis vera custos rigidúsq; satelles,
Nunc in Aristippi furtim præcepta relabor;
Et mihi res, non me rebus e subiungere conor.
Vt nox longa, quibus mentitur amica, diesq;
Longa videtur opus debentibus: vt piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum:
Sic mihi tardà fluunt ingratáq; tempora, quæ spē
Consilijúmq; morantur agendi gnauiter id, quod
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè;
Æquè neglectum pueris senibúsq; nocebit.
Restat, vt his ego me ipse regam, solerq; elementis.
Non possis oculò quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes inuicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
Est quodam prodire tenus, si non datur vltrà.
Feruet auaritia & miserò cupidine pectus?
Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, & magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
Ter purè lecto poterunt recreare libello.
Inuidus, iracundus, iners, vinosus, amator;
Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit,
Si modò cultura patientem commodet aurem.
Virtus est, vitium fugere; & sapientia prima,
Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis

Esse

Digitized by Google

Esse mala, exiguum censum turpémq; repul
Quanto deuites animi capitísque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ign
Ne cures ea, quæ stultè miraris, & optas,
Discere & audire, & meliori credere non vis?
Quis circum pagos & circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis sine puluere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O ciues, ciues, quærenda pecunia primùm est,
Virtus post nummos. hæc Ianus summus ab imo
h *Perdocet: hæc recinunt iuuenes dictata, senésq;*
Læuo suspensi loculos, tabulámque lacerto.
Si quadringentis. sex, septem millia desunt,
Est animus tibi, sunt mores, & lingua, fidésque:
Plebs eris. [illegible] tes, Rex eris, aiunt,
Si rectè fac[illegible] aëneus esto:
Nil [illegible] e culpa.
[illegible] n puerorum
[illegible] ntibus offert,
[illegible] a Camillis?
[illegible] re [illegible]
[illegible] umq [illegible]
[illegible] mosa [illegible]
[illegible] esspensa [illegible]
[illegible] mpra [illegible] [illegible] *tat*
populus R [illegible] *t, cur*
capu [illegible] *m;*
[illegible] *pse velados*
[illegible] *ns*

Reste

ondit, referam: Quia me vestigia terrent
nia te aduersum spectantia, nulla retrorsum.
ellua multorem es capitũ. nam quid sequar,
aut quem?
rs hominum gestit conducere publica: sunt qui
ustis & pomis viduas venentur auaras,
xcipiántque senes, quos in viuaria mittant.
Multis occulto crescit res fenore. verùm
Esto alijs alios rebus, studiísque teneri:
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinu Baijs prælucet amœnis,
Si dixit diues: lacus & mare sentit amorem
Festinantis heri. cui sui vitiosa libido
Fecerit auspicium: cras ferramenta Theanum
Tollotis fabri. lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita:
Si non est, iurat benè solis esse maritis.
Quo teneam vultus mutantem Prothea nodo?
Qu[illegible] pauper? ride. mutat cœnacula, lectos,
[illegible]res: conducto nauigio æquè
[illegible]cuples, quem ducit priua triremis.
[illegible]qua[illegible]nsore capillos
[illegible]bucula * pexa
[illegible]oga dissidet impar,
[illegible]t sententia secum?
quod nuper omisit:
ordine totó:
drata rotundis:
neque rides,
ris egere
[illegible] mearum

Cu

Cum sis, & prauè sectum stomacheris ab vngue
De te pendentis, te respicientis amici,
Ad summã sapiens vno minor est Ioue, diues,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Præcipuè sanus, nisi cum pituita molesta est.

a gladiatoris nomen. *b* trahat. *c* familia. *d* versor. *e* submittere. *f* Athletæ fortissimi. *g* quodam miseráque. *h* perdocet. *i* ac.

AD LOLLIVM. II.

Homeri poësin Philosophiæ amantem commendat.

TROIANI *belli scriptorem maxime Lolli,*
Dum tu declamas Roma, Prænestæ relegi:
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Plenius ac melius Chrysippo & Crantore dicit.
Cur ita crediderim nisi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum & populorum continet æstus.
Antenor censet belli præcidere causam.
Quid Paris? vt saluus regnet, viuátque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peleiden festinat & inter Atreiden:
Hunc amor, ira quidem communiter vrit vtrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achiui.
Sedition e, dolis, scelere, atque libidine, & ira
Iliacos intra muros peccatur & extra.
Rursus quid virtus, & quid sapientia possit,
Vtile proposuit nobis exemplar Vlyssem:

Qui

Digitized by Google

Qui domitor Troiæ multorum prouidus vrbes
Et mores hominum inspexit, latumq; per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, aduersis rerum immersabilis vndis.
Cerberium vocem, & Circæa pocula nosti:
Quæ si cum sociis stultus cupidusq; bibisset
Sub domina meretrice fuisset turpis & excors:
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, & fruges consumere nati,
Sponsi Penelopes, nebulones, Alcinoiq;
In cute curanda plus æquo operata iuuentus:
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &
Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.
Vt iugulent homines, surgunt de nocte latrones:
Vt te ipsum serues, non expergiscere? atqui
Si * nolis sanus, † curres hydropicus: & si
Poscet ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studijs & rebus honestis,
Inuidia vel amore vigil torquebere. nam cur,
Quæ laedunt oculos, festinas demere: si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet: sapere aude:
Incipe. viuendi qui recte prorogat horam,
Rusticus exspectat dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis æuum.
Quæritur argentum, puerisq; beata creandis
Vxor, & incultæ pacantur vomere siluæ.
Quod satis est, cui contigit, nihil amplius optet.
Non domus & fundus, non æris acerui, & auri
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. valeat possessor oportet,

Digitized by Google

Si comportaris rebus benè cogitat vti.
Qui cupit aut metuit, iuuat illum sic domus, at
res,
Vt lippum picta tabula, fomenta podagram,
Auriculas cithara collecta sorde dolentes.
Sincerũ est nisi vas, quodcunq; infundis, acescit.
Sperne voluptates: nocet emta dolore voluptas.
Semper auarus eget: certum voto pete finem.
Inuidus alterius macrescit rebus optimis:
Inuidia Siculi non inuenere tyranni
Maius tormentum. Qui non moderabitur iræ
Infectum volet esse, dolor quod suaserit, & mens
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira furor brevis est. animũ rege: qui nisi paret,
Imperat: hunc frenis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magister
Ire viã, quam monstrat eques. venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latrauit in aula,
Militat in silvis catulus, nunc adhibe puro
Pectore verba puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. quod si cessas, aut strenuus anteis:
Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

* noles. † curres.

AD IVLIVM FLORVM. III.

Eius auaritiam latenter accusat.

IVLI Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti priuignus, scire laboro.
Thracáne vos, Hebrúsque niuali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,

An

Digitized by Google

An pingues Asia campi collesq; morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? hac quoq; curo;
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis, & paces longum diffundit in aevum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora,
Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus & rivos audus apertos,
Et valet? ut meminit nostri? fidibúsne Latinis
Thebanos aptare modos studet auspice Musa,
*An tragica * desanit & ampullatur in arte?*
Quid mihi Celsus agit? monitus, multúmq; manendus,
Privatas & quarat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quaecumq; recepit Apollo:
Ne, si fortè suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum,
Furtivis nudata coloribus. ipse quid audes?
Quae circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium; non incultum est, nec turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen;
Prima feres hederae victricis praemia. quòd si
Pigida curarum fomenta relinquere posses;
Quò te caelestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium, parvi properemus, & ampli,
Si patria volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, si tibi cura,
Quanta conveniat † Munatius. an malè sarta
Gratia nequicquam coit, & rescinditur? at vos
Si calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat,
Demissa cervice feros: ubicumq; locorum

Digitized by Google

Viuitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum votiua iuuenca.

* valde sæuit & tumescit. † Numatius.

AD ALBIVM TIBVLLVM ELEGORVM SCRIPTOREM. IV.

An facilem victum reuocat.

ALBI, nostrorum sermonum candide iudex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum siluas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente bonóq;?
Non tu corpus eras sine pectore. Dij tibi formam,
Dij tibi diuitias dederunt, artémq; fruendi.
Quid voueat dulci nutricula maius alumno,
Quàm sapere, & fari possit quæ sentiat, & cui
Gratia, fama, valetudo contingat abundè,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curámq;, timores inter & iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum.
Grata superueniet, quæ non sperabitur, hora.
Me pinguem, & nitidum benè curata cute vises,
Cùm ridere voles Epicuri de grege porcum.

AD TORQVATVM V.

Ad hilariorem inuitat vitam.

SI potes archaicis conuiua recumbere lectis,
Nec modica cænare times olus omne patella,
Supremo te Sole domi Torquate manebo.
Vina bibes iterùm Tauro diffusa, palustres

Inter

Digitized by Google

Inter Minturnas Sinuessanúmq; Petrinum.
Sin melius quid habes, arcesse, vel imperium fer.
Iam dudũ splendet focus & tibi munda supellex.
Mitte leues spes, & certamina diuitiarum,
Et Moschi causam. cras nato Cæsare festus
Dat veniam, somnúmq; dies. impunè licebit
Æstiuam sermone benigno tendere noctem.
Quò mihi b *fortuna, si non conceditur vti?*
Parcus ob hæredis curam nimiúmq; seuerus
Assidet insano. potare, & spargere flores
Incipiam, patiárq; vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? operta recludit:
Spes iubet esset ratas: in prælia trudit inermem:
Sollicitis animis onus eximit: addocet artes.
Fecundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?
Hæc ego procurare & idoneus imperor, & non
Inuitus: ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares: ne non & cantharus, & lanx
Ostendat tibi te: ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras c *eliminet: vt coëat par,*
Iungatúrq; pari. Brutum tibi, Septimiúmq;,
Et nisi cœna prior potiórq; puella Sabinum
Detinet, assumam. locus est & pluribus vmbris.
Sed nimis arcta premunt olida conuiuia capræ.
Tu, quotus esse velis, rescribe; & rebus omissis,
Atria seruantem d *postico falle clientem.*

a antiquis, antiquo more. *b* fortunæ. *c* extra limen efferat. *d* ψευδοθύρῳ posteriore ianua.

Digitized by Google

AD NVMICIVM VI.

Sapiens nil mouebitur rebus terrenis.

NIL admirari, propè res est vna, Numici,
Solâq; quæ possit facere & seruare beatum.
Hunc Solem & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis. sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent. quid censes munera terræ?
Quid maris extremos Arabas ditantis & Indos
Ludicra quid, plausus & amici dona Quiritis?
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?
Qui timet his aduersa, ferè miratur eodem,
Quo cupiens, pacto. pauor est vtriq; molestus:
Improuisa simul species exterret vtrumq;.
Gaudeat an doleat, cupiat metuátne, quid ad rem?
Si quidquid vidit melius peiúsue sua spe,
Defixis oculis, animóq; & corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam.
I nunc: argentũ, & marmor vetus, æráq; & artes
Suspice: cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude, quòd spectant oculi te mille loquentem:
Gnauus mane forum, & a vespertinus pete tectum:
Ne pius frumenti dotalibus emetat agris
Mucius, indignum, quòd sit prioribus ortus:
Hic tibi sit potiùs quàm tu mirabilis illi.
Quidquid sub terra est, in apricũ proferet ætas:
Defodiet condétq; nitentia. cùm bene notum
Porticus Agrippæ, & via te conspexerit Appi;
Ire tamen restat, Numa quò deuenit & Ancus.
Si latus aut renes morbo tentantur acuto,

Quære

Digitized by Google

Quare fugam morbi. vis rectè viuere? quis non?
Si virtus b hoc vna potest dare, fortis omissis
Hoc age deliciis. virtutem verba putas, vt
Lucum ligna? caue ne portus occupet alter,
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Millo talenta rotundentur, totidem altera: porrò
Tertia succedant, & quæ pars quadret aceruum.
Scilicet vxorem cum dote, fidemq́ & amicos,
Et genus, & formam regina pecunia donat:
Ac benè nummatum decorat Suadela Venúsq́.
Mancipijs locuples, eget aris Cappadocum rex.
Ne fueris hic tu. chlamydes Lucullus, vt aiunt,
Si posset centum scenæ præbere rogatus, (bebo,
Qui possum tot? ait: tamen & quarã, & quot ha-
Mittam. pòst paullò scribit, sibi millia quinq́
Esse domi chlamydum: partem, vel tolleret omneis.
Exilis domus est, vbi non & multa supersunt,
Et dominum fallunt, & prosunt furibus. ergo
Res sola potest facere & seruare beatum;
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Infortunatum species & gratia præstat,
Mercemur seruum qui dictet nomina, lauum
Qui fodiat latus, & cogat trans pondera dextram
Corrigere. hic multum in Fabia valet, ille Velina.
Quilibet hic fasceis dabit, eripietq́ curule,
Qui volet, importunus ebur. frater, pater, adde,
Cuiq́ est ætas, ita quemq́ facetus adopta.
Si benè qui cænat, benè viuit: lucet; eamus,
Quò ducit gula: piscemur, venemur; vt olim
Virgilius, qui manè plagas, venabula, seruos
Offertum transire forum populumq́ iubebat,

Digitized by Google

Vnus vt è multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum. crudi, tumidíq; lauemur
Quid deceat, quid non, obliti; c Cerite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus vti censet, sine amore, iocísq;
Nil est iucundum; vivas in amore iocísq;
Vive: vale. si quid nouisti rectius istis,
Candidus imperti: si non, his vtere mecum.

a vesperi. *b* hæc. *c* ignominia, seu infam nota digni.

AD MÆCENATEM. VII.

Rationem reddit cur promissa non præstiterit.

QVINQVE *dies tibi pollicitus me rure futur*
Sextilem totum mendax desideror. atqui
Si me vivere vis sanum rectéq; valentem.
Quam mihi das aegro, dabis aegrotare timenti
Maecenas veniam: dum ficus prima calórq;
Designatorem decorat lictoribus atris:
Dum pueris omnis pater & matercula pallet,
Officiosáq; sedulitas, & opella forensis
Adducit febres, & testamenta resignat.
Quòd si bruma nives Albanis illinet agris;
Ad mare descendet vates tuus, & sibi parcet,
Contractúsq; leget: te dulcis amice reuiset
Cum Zephyris, si concedes, & hirundine prima.
Non, quo more pyris vescì Calaber iubet hos
Tu me fecisti locupletem: Vescere sodes.

Digitized by Google

Ian

Iam satis est. at tu quantum vis tolle. Benignè.
Non invisa feres pueris munuscula parvis.
Tam teneor dono, quàm si dimittar onustus.
Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & stultum donat quæ spernit & odit.
Hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & sapiens dignis ait esse paratum:
Nec tamen ignorat, quid distent æra lupinis.
Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quòd si me noles vsquam discedere: reddes
Fortè latus, nigros angusta fronte capillos:
Reddes dulce loqui: reddes ridere decorum, &

*

Fortè per angustam tenuis vulpecula rimam
Repserat in cumeram frumenti, pastáq; rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
Cui mustela procul, Si vis, ait, effugere istinc,
Macra cavum repetes artum, quem macra subisti.
Hæc ego si compellar imagine, cuncta resigno:
Nec somnum plebis laudo satur altilium, nec
Otia divitijs Arabum liberrima muto.
Sæpè verecundum laudasti: rexq; paterq;
Audisti coram, nec verbo parcius absens:
Inspice, si possim donata reponere lætus.
Haud malè Telemachus proles patientis Vlyssei
Non est aptus equis Ithaca locus: vt neq; planis
Porrectus spatijs, nec multa prodigus herba.
Atreide, magis apta tibi tua dona relinquam.
Parvum parva decent: mihi iam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus & fortis, causisq; Philippus agendis
Clarus,

Digitized by Google

Clarus, ab officiis octauam circiter horam
Dum redit, atq; foro nimium distare Carinas
Iam grandis natu queritur, conspexit, vt aiunt
Adrasum quemdam vacua tonsoris in vmbra,
Cultello proprios purgantem leniter vngueis.
Demetri (puer hic non lauè iussa Philippi
Accipiebat) abi, quare, & refer: Vnde domo, qua
Cuius fortuna, quo sit patre, quóue patrono.
It, redit & narrat, Vulteium nomine Menam,
Praconem, tenui censu, sine crimine notum,
Et properare loco, & cessare, & quarere, & vt
Gaudentem paruisq; sodalibus, & Lare certo,
Et ludis, & post decisa negotia, campo.
Scitari libet ex ipso, quodcumq; refers. dic,
Ad cœnam veniat. non sanè credere Mena:
Mirari secum tacitus. quid multa? Benignè,
Respondet. Negat ille mihi? Negat improbus, &
[illegible] *ret. Vulteium manè Philippus*
[illegible] *icato scruta popello*
[illegible] *bet prior. ille Philippo*
[illegible] *ercenaria vincla,*
[illegible] *deniq; quòd*
[illegible] *ato*
[illegible] *libet. ergo*
[illegible] *rem* [illegible] *auge.*
[illegible] *est: dic* [illegible] *locutu*
[illegible] *dix* [illegible] *sapè*
[illegible] *um,*
[illegible] *ubetur*
[illegible] *Latinis.*
[illegible] *mq; Sabinum*
Non

Non cessat laudare. Vides ridetq; Philippum,
Et, sibi dum requiem, dum risus undiq; quærit.
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit: persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. ne te longis ambagibus ultrà
Quàm satis est, morer: ex nitido fit rusticus, atq;
Sulcos & vineta crepat mera: præparat ulmos,
Immoritur studiis, & amore senescit habendi.
Verùm ubi oues furto, morbo periere capella:
Spem mentita seges: bos est enectus arando:
Offensus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratusq; Philippi tendit ad ædes.
Quem simul adspexit scabrum intonsumq; Philippus,
Durus, ait, Vultei nimis attentusq; videris
Esse mihi. Pol, me miserum patrone vocares,
Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium, dextramq;, Deosq; Penates
Obsecro & obtestor, vita me redde priori.
Qui simul adspexit, quantùm dimissa petitis
Præstent: maturè redeat, repetatq; relicta.
Metiri *se quemq; suo modulo ac pede, verum est.*

a non. *b* cuncta aperio quæ sub signo habeo, & ita reddo. *c* quodcunque. *d* vasa quædã *e* præuidisset. *f* ferijs. *f* equis pusillis. *h* assiduè loquitur. *i* par & æquum.

AD CELSVM ALBINOVANVM. VIII.

Sub persona sua in Celso taxat inconstantiam.

CELSO *gaudere, & benè rem gerere Albinouano*
Musa rogata refer, comiti, scribaq; Neronis

Digitized by Google

Si quæret, quid agam: dic, multa & pulchrá minantem,
Viuere nec rectè nec ſuauiter: haud quia grando
Contuderit vites, oleámq; momorderit æſtus;
Nec quia longinquis armentum agrotet in aruis;
Sed quia mente minùs validus quàm corpore toto,
Nil audire velim, nil diſcere, quod leuet ægrum:
Fidis offendar medicis, iraſcar amicis,
Cur me funeſto properent arcere veterno:
Qua nocuere ſequar: fugiam, qua proſore credā:
Roma Tibur amem ventoſus, Tibure Romam.
Poſthac, vt valeat: quo pacto rem gerat & ſe:
Vt placeat iuueni percunctare, vtq; cohorti.
Si dicet, Rectè: primùm gaudere, ſubinde
Præceptum auriculis hoc inſtillare memento;
Vt tu fortunam, ſic nos te Celſè feremus;

* aruis.

AD CLAVDIVM NERONEM. IX.

Septimum Hæditanum Claud. Aug. priuigno commendat.

SEPTIMIVS Claudi nimirum intelligit vnus,
Quanti me facias. nā cùm rogat, & prece cogit:
Scilicet, vt tibi ſe laudare & tradere coner,
Dignum mente, domóq; legentis honeſta Neronis;
Munere cùm fungi propioris cenſet amici,
Quid poſſim videt: ac monit me validius ipſo.
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, mea ne finxiſſe memora putarer,

Digitized by Google

Diſci-

Dissimulator opis propriæ; mihi commodus vni.
Sic ego maioris fugiens opprobria culpæ,
Frontis ad vrbanæ descendi præmia. quòd si
Depositum laudas ob amici iussa pudorem;
Scribe tui gregis hunc, & fortem crede bonúmq;.

AD FVSCVM ARISTIVM. X.

Varietas in genere vitæ etiam inter eiusdem studij homines.

VRBIS *amatorem Fuscum saluere iubemus*
Ruris amatores: hac in re scilicet vna
Multum dissimiles, ad cetera panè gemelli.
Fraternis animis quidquid negat alter & alter
Annuimus pariter vetuli notiq; columbi.
Tu nidum seruas: ego laudo ruris amœni
Riuos, & a musco circumlita saxa, nemúsq;.
Quid quæris? viuo & regno. simul ista reliqui,
Quæ vos ad cælum effertis rumore secundo.
Vtq; sacerdotis fugitiuus, liba recuso:
Pane egeo, iam mellitis potiore placentis.
Viuere naturæ si conuenienter oportet,
Ponendaq; domo quærenda est area primùm,
Nouistine locum potiorem rure beato?
Est vbi plus tepeant hiemes? vbi potior aura
Leniat & rabiem Canis & momenta Leonis,
Cùm semel accepit solem furibundus acutum?
Est vbi b diuellat somnos minùs inuida cura?
Deteriùs Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum trepidat cum murmure riuum?

Digitized by Google

Nempe inter varias nutritur silua columnas,
Laudatúrq; domus longos qua prospicit agros.
Naturam c expellas furca, tamen vsq; recurret:
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
Non, qui Cidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum.
Certius accipiet damnum, propiúsue medullis,
Quàm qui non poterit vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectauere secunda,
Mutata quatient. si quid mirabere, pones
Inuitus. fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges & regum vita praecurrere amicos.
Curum equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploranit opes hominis, frenúmq; recepit:
Sed posquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frenum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atq;
Seruiet aeternum: quia parvo nescit vti.

Cui non conueniet sua res, vt calceus olim,
Si pede maior erit, subuertet; si minor, vret.
Laetus sorte tua vives sapienter Aristi:
Nec me dimittes incastigatum, vbi plura
Cogere, quàm satis est, ac non cessare videbor.

Imperat, aut seruit collecta pecunia cuiq;,
Tortum digna sequi potiùs, quàm ducere funem.
Hac tibi dictabam post fanum putre d Vacuna,
Excepto, quòd non simul esses, cetera laetus.

a mùscosa. b depellas. c expellas summa vi. d deæ in Sabinis.

Digitized by Google

AD BVLLATIVM. XI.

Quæstus cupiditatem in eo arguit.

QVID tibi visa Chios, Bullati, notáq; Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Cræsi regia Sardis?
Smyrna quid & Colopho? maiora minoráne fama?
Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalicis ex vrbibus vna?
An Lebedum laudas odio maris, atq; viarum?
Scis, Lebedus quàm sit Gabijs desertior, atq;
Fidenis vicus: tamen illic viuére vellem,
Oblitúsque meorum, obliuiscendus & illis,
Neptunum procul è terra spectare furentem.
Sed neque, qui Capua Romam petit imbre lutóq;
Aspersus, volet in caupona viuere; nec, qui
Frigus collegit, furnos, & balnea laudat,
Vt fortunatam plenè præstantia vitam.
Nec, si te validus iactauerit Auster in alto,
Idcirco nauem trans Ægæum mare vendas.
Incolumi Rhodos & Mitylene pulchra facit; quod
Pænula solstitio, campestre niualibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
Dum licet, & vultum seruat fortuna benignum;
Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.
Tu, quamcumq; Deus tibi fortunauerit horã,
Grata sume manu: nec dulcia differ in annum:
Vt, quocumque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas. nam si ratio, & prudentia curas,
Non locus effusi latè maris arbiter, aufert;

Digitized by Google

Cælum, non animum mutant, qui trans mare
currunt.
Strenua nos exercet inertia: nauibus atq;
Quadrigis petimus benè viuere. quod petis, hic est,
Est Vlubris, animus si te non deficit æquus.

ADICCIVM. XII.

I. Agrippæ procuratorem fortunatum dicit, si sua fortuna benè vtatur.

FRVCTIBVS *Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,*
Si rectè frueris, non est vt copia maior
Ab Ioue donari possit tibi. tolle querelas.
Pauper enim non est, cui rerum suppetit vsus.
Si ventri benè, si lateri est pedibusq; tuis, nil
[illegible]
[illegible] herbis
[illegible] te
[illegible] uret:
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Vtere Pompeio Grosphо, & si quid petet, vltrò
Defer. nil Grosphus nisi verum, orabit, & aequum.
Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res:
Cantaber Agrippa, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit. ius imperiúmq; Phraates
Caesaris accepit genibus minor. aurea fruges
Italiae pleno diffudit copia cornu.

* Stertinium.

AD VINNIVM ASELLAM. XIII.

Eum monet vt munus prudenter, & opportunè Augusto offerat.

VT proficiscentem docui te saepè, diúq;
Augusto reddes signata volumina, Vinni,
Si validus, si laetus erit, si deniq; poscet;
Ne studio nostri pecces, odiúmq; libellis
Sedulus importes, opera vehemente minister.
Si te fortè meae gravis uret sarcina chartae;
Abjecto potius, quàm quò perferre iuberis
Clitellas ferus impingas, Asinaq; paternum
Cognomen vertas in risum, & fabula fias.
Viribus vteris per clivos flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc:
Sic positum servabis onus, ne fortè sub ala
Fasciculum portes librorum, vt rusticus agnum;
Vt vinosa glomos furtiva Pyrrhia lana;
Vt cum pileolo soleas conviva tribulis.

Digitized by Google

Ne vulgò narres te sudauisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos, auresq; morari
Cæsaris, oratus multa prece nitere porrò.
Vade, vale, caue ne titubes, mandataq; frangas.

AD VILLICVM SVVM. XIV.

Vter beatus, qui rure, an qui vrbe viuit?

VILLICE *siluarũ, & mihi me reddentis agelli,*
Quem tu fastidis habitatum quinq; focis, &
Quinq; bonos solitum Bariam dimittere patres,
Certemus, spinas animóue ego fortiùs, an tu
Euellas agro, &, melior sit Horatius, an res.
Me quamuis Lamiæ pietas, & cura moratur
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter: tamen istuc mens, animúsque
Fert, & amat spatijs obstantia rumpere claustra.
Rure ego viuentem, tu dicis in vrbe beatum.
Cui placet alterius, sua nimirum est odio, sors.
Stultus vterq; locum immeritũ causatur iniquè.
In culpa est animus, qui se non effugit vmquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas:
Nunc vrbem, & ludos, & balnea villicus optas.
Me constare mihi scis, & discedere tristem,
Quandocumque trahunt inuisa negotia Romam.
Non eadem miramur: eò disconuenit inter
Méq; & te: nã quæ deserta & inhospita a tesqua
Credis, amœna vocat, mecum qui sentit; & odit
Quæ tu pulchra b vocas. fornix tibi & vncta popina

Digitized by Google

Incu-

Incutiunt urbis desiderium, video; & quod
Angulus iste feret piper & thus, ocyùs una:
Nec vicina subest, vinum præbere taberna
Quæ possit tibi: nec meretrix tibicina, cuius
Ad strepitum salias terræ gravis. & tamen urges
Iam pridem non tacta ligonibus arua, bouemq;
Disiunctum curas, & strictis frondibus expes.
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, agè, quid nostrũ concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere toga nitidique capilli,

*

Quem bibulum liquidi media de luce Falerni:
Cana brevis iuvat, & propè rivum somnus in herba.
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
c Limat, non odio obscuro, morsuq; venenat.
Rident vicini glebas & saxa moventem.
Cum seruit urbana diaria rodere mavis:
Horum tu in numerum voto ruis. invidet usum
Lignorum, & pecoris, tibi calo argutus, & horti:
Optat ephippia bos piger: optat arare caballus.
Quam scit uterq; libens, censebo, exerceat artem.

a doca inculta. b vocas. c limis adspicit.

AD. C. NVMONIVM VAL. LAM XV.

Eum consulit de Lucaniæ regionis salubritate.

Quæ

Digitized by Google

QVÆ sit hiems Veliæ, quod cælũ, Vala, Salerni;
Quorum hominum regio, & qualis via: (nam mihi Baias.
Musa superuacuas Antonius, & tamen illis
Me facit inuisum, gelida cùm perluor vnda
Per medium frigus. sanè myrteta relinquis,
Dictæa, cessantem neruis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, inuidus agris,
Qui caput, & stomachũ supponere fontibus, audet
Clusinus, Gabiósq; petunt, & frigida rura.
Mutandus locus est, & diuersoria nota,
Præteragendus equus. quò tendis? nõ mihi Cumas
Est iter, aut Baias, laua stomachosus habenæ
Dicet eques: sed equi frenato est auris in ore.)
Maior vtrum populum frumenti copia pascat,
Collectósne bibant imbres, puteósne perennes
Dulcis aquæ: (nam vina nihil moror illius oræ
Rure meo possum quiduis perferre patiq;:
Ad mare cùm veni, generosum & lene requiro;
Quod curas abigat, quod cum spe diuite mãnet
In venas animumq; meum, quod verba ministret;

*

Tractus vter plures lepores, vter educet apros:
Vtra magis pisces & echinos æquora celent,
Pinguis vt inde domũ possim, Phæáxq; reuerse:
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Manius, vt rebus maternis, atq; paternis
Fortiter absumptis, vrbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret:
Impransus non qui ciuem dignosceret hoste:
Quælibet in quemuis opprobria fingere sauus,

Digitized by Google

Perni-

Pernicies & tempestas, barathrúmq; macelli,
Quicquid quaesierat, ventri donabat auaro.
Hic, vbi nequitia fautoribus & timidis nil
Aut paullum abstulerat, patinas canabat omasi
Vafris & agnini tribus vrsis quod satis esset.
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos correctus. Maximus idem
Quicquid erat nactus praedae maioris, vbi omne
Verterat in fumũ, & cinerem: non hercule mirer
Aiebat, si qui comedunt bona, cùm sit obeso
Nil melius turdo.
Nimirũ hic ego sum. nàm tuta & parvula laudo,
Cùm res deficiunt, satis inter vilia fortis.
Verùm, vbi quid melius contingit, & vnctius, idẽ
Vos sapere, & solos aio bene viuere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

AD QVINCTIVM. XVI.

Bono viro neque falsis laudibus gaudendum: neque falsis calumnijs dolendum.

NE percunctèris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivis:
Pomisne & pratis, an amicta vitibus vlmo:
Scribetur tibi forma loquaciter, & situs agri.
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed vt veniens dextrum latus adspiciat Sol,
Laevum discedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. quid, si rubicunda benignè

Corna

Digitized by Google

Digitized by Google

Quem, nisi mendosum & mendacem? Vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges iuráq; seruat:
Quo multa, magnaq; secantur iudice lites:
Quo responsore, & quo causa teste tenentur.
Sed videt hanc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servum: Habes pretium, loris non verberor, aio.
Non hominem occidi. Non pasces in cruce corvos,
Sum bonus & frugi. renuit, negat atq; Sabellus.
Tantus enim metuit foveam lupus, accipiterq;
Suspectos laqueos, & opertum miluius hamum.
Oderunt peccare boni virtutis amore.
Tu nihil admittes in te, formidine pœna.
Sit spes * fallendi: miscebis sacra profanis.
Nam de mille faba modijs, cùm surripis unum,
Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum, quem spectat, & omne tribunal,
Quandocunq; Deos vel porco, vel bove placat;
Ante pater, clarè, clarè cùm dixit Apollo;
Labra mouet, metuens audiri: Pulchra Laverna
Da mihi fallere: da iusto sanctoq; videri:
Noctem peccatis & fraudibus obiice nubem.
Quò melior seruo, quo liberior sit auarus,
In triuijs fixum cùm se demiserit ob assem,
Non video. nam qui cupiet, metuet quoq; porrò:
Qui metuens vivit, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat, & obruitur re.

Ver-

Digitized by Google

Vendere cùm possis captiuum, occidere noli.
Seruiet vtiliter: sine, pascat durus, aretq3:
Nauiget ac mediis hiemes mercator in vndis:
Annona prosit: portet frumenta penúsq3.
Vir bonus & sapiens audebit dicere, Penthea
Rector Thebarum, quid me perferre patiq3
Indignũ coget? Adimam bona. Nempe pecus, rem
Lectos, argentum: tollas, licet. In manicis &
Compedibus saxo te sub custode tenebo.
Ipse Deus, simulátq3 volam, me soluet. opinor
Hoc sentit, Moriar. mors vltima linea rerum est.

* i. occultandi facinoris.

AD SCÆVAM. XVII.

Ciuilem facilitatem, seueræ præfert austeritati.

QVAMVIS *Scæua satis per te tibi consulis, & scis*
Quo tandem pacto deceat maioribus vti:
Disce docendus adhuc, quæ censet amiculus: vt si
Cæcus iter monstrare velit; tamen adspice, si quis
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies, & primam somnus in horam
Delectat; sive puluis strepitúsq3 rotarum,
Si ladit caupona; Ferentinum ire iubebo.
Nam neq3 diuitibus contingunt, gaudia solis:
Nec vixit malè qui natus moriensq3 fefellit.
Si prodesse tuum, paullóq3 benignius ipsam
Te tractare voles; accedes 2 siccus ad vnctum.
Si pranderet olus patienter, regibus vti
Nollet Aristippus. si sciret regibus vti,

Fasti.

Digitized by Google

Fastidiret olus, qui me notat. Vtrius horum
Verba probes & facta, doce: vel iunior audi,
Cur sit Aristippi potior sententia. namq;
Mordacem Cynicum sic eludebat, vt aiunt,
Scurror ego ipse mihi, populo tu rectius hoc &
Splẽdidius multò est, equus vt me portet, alat rex.
Officium facio. tu poscis b vilia: verùm es
Dante minor, quamuis fers te nullius egentem.
Omnis Aristippũ decuit color, & status & res,
Tentantem maiora, ferè præsentibus æquum.
Contrà, quem c duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitæ via si conuersa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personámq; feret non inconcinnus vtrámq;.
Alter Mileti textam cane peius & angue
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. refer, & sine viuat ineptus.
Res gerere, & captos ostendere ciuibus hostes,
Attingit solium Iouis, & cælestia tentat.
Principibus placuisse viris non vltima laus est.
Non cuiuis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non succederet. esto
Quid, qui peruênit, fecitne viriliter? atqui
Hic est, aut nusquam, quod quærimus. hic onus horret,
Vt paruis animis & paruo corpore maius:
Hic subit & perfert. aut virtus nomen inane est,
Aut decus & pretium rectè petit experiens vir.
Coram rege suo de paupertate tacentes,
Plus poscente ferent. distat, sumásne pudenter

Aut

An rapias. atqui rerum caput hoc erat, hic
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus
Qui dicit; clamat, Victum date. succinit al
Et mihi diuiduo findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset corum; haberet
Plus dapis, & rixa multo minus, inuidiaq;
Brundisium comes, aut Surrentum ductus a
num,
Qui queritur salebras, & acerbum frigus, & i
bres,
Aut cistam effractã, & subducta viatica plor
Nota refert meretricis acumina, sæpè d catell
Sæpè e per[illegible]idem raptam sibi flentis: vti
N[illegible] dolorbus adsit.
N[illegible] tollere curat
[illegible] illi plurima m
[illegible]atus dicat Osirin
[illegible]s tollite claudum.
[illegible]nia rauc[illegible]
[illegible]em. b res
[illegible]uam cat
[illegible]minem
OLLI
[illegible]am, & [illegible] astigat
lib[illegible]
[illegible] olli,
[illegible]ssus amicum
[illegible], atq;
[illegible]micus.
Est

Est huic diuersum vitio vitiũ, & propè maius,
peritas agrestis, & inconcinna, grauisq;,
ua se commendat tonsa cute, dentibus atris,
um vult libertas mera dici, veráq; virtus.
rtus est mediũ vitiorum, & vtrinq; reductum.
Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
risor lecti, sic nutum diuitis horret,
r iterat voces, & verba cadentia a tollit,
puerum sæuo credas dictata magistro
ddere, vel partes mimum tractare secundas.
Alter rixatur de lana sæpè caprina:
opugnat nugis armatus: scilicet, vt non
e mihi prima fides, &, verè quod placet, vt non
criter elatrem, pretium ætas altera sordet.
mbigitur quid enim? Castor sciat an Docilis
plus:
undisium Numicî meliùs via ducat, an Appî.
uem damnosa Venus, quem præceps alea nudat;
oria quem supra vires & vestit & vngit;
uem tenet argenti sitis importuna famésq;,
uem paupertatis pudor, & fuga: diues amicus,
pè decem vitijs instructior, odit, & horret.
ut, si non odit, regit, ac, veluti pia mater,
us quàm se sapere, & virtutibus esse priorem
ult, & ait propè vera. b Mea, contendere noli,
ultiam patiuntur opes. tibi paruula res est.
rcta decet sanum comitem toga desine mecum
rtare. Eutrapelus, cuicumq; nocere volebat,
stimenta dabat pretiosa. beatus enim iam
m pulchris tunicis sumet noua consilia & spes:
rmiet in lucem: scorto postponet honestum

Digitized by Google

Officium: nummos alienos pascet: ad im
c Thrax erit, aut olitoris aget mercede ca
Arcanum neq; tu scrutaberis vllius v
Commissúmq; teges, & vino tortus & ira
Nec tua laudabis studia, aut aliena repre
Nec, cum venari volet ille, poëmata pang
Gratia sic fratrum geminorum Amphion
Zethi dissiluit; donec suspecta seuero
Conticuit lyra. fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion. in cede potentis amici
Lenibus imperijs, quotiesq; educet in agro
Ætolis onerata plagis iumenta canesq;,
Surge & inhumanæ senium depone Cam
Cœnes vt pariter pulmenta laboribus em
Romanis solenne viris opus, vtile famæ,
Vitaq;, & membris: præsertim cùm valea
Vel cursu superare canem, vel viribus ap
Possis. adde, virilia quòd speciosiùs arma
Non est qui tractet. scis quo clamore cor
Prælia sustineas campestria. deniq; sc
Militiam puer, & Cantabrica bella
Sub duce, qui tem
Et nunc
Ac
Q

ctor utroq; tuum laudabit pollice ludum,
ptimus ut moneam (si quid monitoris eges tu)
sed de quoq; viro, & cui dicas, sæpe videto.
rcunctatorem fugito; nam garrulus idem est:
ec retinent patula commissa fideliter aures,
semel emissum volat irrevocabile verbum.

*

Qualem commendes, etiam at q; etiam aspice: ne mox
ntiant aliena tibi peccata pudorem.
llimur, & quondam non dignum tradimus. ergo
uem sua culpa premet, deceptus omitte tueri:
penitus notum, si tendent crimina, serues,
uteriſq; tuo fidentem præsidio: qui
Dente Theonino cùm circumroditur, ecquid
Id te pòst paullò ventura pericula sentis?
Iam tua res agitur, paries cùm proximus ardet,
t neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici:
xpertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes, tristemq; jocosi;
Sedatum celeres, agilem, gnavumq; remissi.
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores.
: Deme supercilio nubem, plerumq; modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges, & percunctabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter ævum:

Digitized by Google

Ne te semper inops agitet, vexétq; Cupido.
Ne pauor, & rerum mediocriter vtilium spes
Virtutem doctrina paret, naturáne donet:
Quid minuat curas: quid te tibi reddat amic
Quid purè tranquillet; honos, an dulce lucel
An secretum iter, & f fallentis semita vitæ.
Me quoties reficit gelidus Digentia riuus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus,
Quid sentirè putas? quid credis amice preca
Sit mihi, quod nunc est, etiam minus: & mihi
Quod superest æui, si quid superesse volunt D
Sit bona librorum, & prouisa frugis in annu
Copia: neu fluitem dubia spe pendulus hora.
g Sed satis est orare Iouem, qui donat, & aufe
Det vitam, det opes: æquum mî animum ipse
rabo.

a excipit, colligit. *b* mihi. *c* gladiator. *d* ma
dico & petulanti. *e* aufer ex vultu triſtiti
f vita ociosa, & obscura. *g* Hæc.

AD MÆCENATEM. XIX.

In eos fertur, qui magnorum virorum
tia imitantur, quum virtutem asse-
qui non possunt.

PRISCO *si credis, Mæcenas docte Cratino,*
Nulla placere diu, nec vincere carmina possum
Quæ scribuntur aquæ potoribus: & male sanor
Adscripsit Liber Satyris, Fauníſq; poëtas.
Vinæ fere dulces oluerunt mâne Camænæ:
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus.

Ennium

Digitized by Google

zius ipſe pater numquam, niſi potus, ad arma
ſiluit dicenda. Forum Putēálq; Libonis
ndabo a ſiccis: adimam cantare ſeueris.
: ſimul edixit, non ceſſauere poëta
Surno certare mero, putere diurno.
id, ſi quis vultu torno ferus, & pede nudo,
igua q; toga ſimulet textore Catonem,
tutemne repraſentet moreſq; Catonis?
Rupit Iarbitam Timagenis amula lingua,
m ſtudet vrbanus, tenditq; diſertus haberi,
cipit exemplar vitijs imitabile. quod ſi
llerem caſu, biberent exſangue cuminum
mitatores ſeruum pecus, vt mihi ſapè
em, ſapè iocum veſtri mouere tumultus!
era per vacuum poſui veſtigia princeps:
n aliena meo preſſi pede. qui ſibi fidet
ix, regit examen. Parios ego primus iambos
endit Latio, numeros animóſq; ſecutus
chilochi, non res & agentia verba Lycamben.
ne me foliis ideò breuioribus ornes,
ìod timui mutare modos & carminis artem:
mperat b Archilochi Muſam pede maſcula
Sappho,
mperat Alcaeus, fed rebus & ordine diſpar,
c ſocerum quarit, quem verſibus oblinat atris,
c ſponſæ laqueum famoſo carmine nectit.
unc ego non alio dictum prius ore, c Latinis
lgani fidicen. iuuat immemorata ferentem
genuis, oculiſq; legi, manibúſq; teneri.
ire velis, mea cur ingratus opuſcula lector
udet, amet q; domi: premat extra limē iniquus?

Digitized by Google

Non ego ventosa plebis suffragia uenor
Impensis cœnarum, & trita munere uestis:
Non ego nobilium scriptorum auditor & ultor
Grammaticas ambire tribus & pulpita digne
Hinc illa lachryma. Spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare & nugis addere pond
Si dixi: Rides, ait, & Iouis auribus ista
Seruas fidis enim manare poëtica mella
Te solum, tibi pulcher Ad hæc ego naribus uti
Formido, & luctantis acuto ne secer ungui,
Displicet iste locus, clamo, & diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen, & ir
Iræ truces inimicitias, & funebre bellum.

a fabria. *b* Archilochos numeros, *c* Latin
d ludorum intermissiones.

AD LIBRVM SVVM. XX.

Retrahere vult librum ad latebram, scrinia: dum emendatior, politiorque prodeat.

VERTVMNVM *Ianumq, liber spectare uideri*
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundu
Odisti claues & grata sigilla pudico:
Paucis ostendi gemis, & communia laudi,
Non ita nutritus. fuge, quò discedere gestis.
Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?
Quid uolui? dices, ubi quis te laserit: & scis
In breue te cogi, cùm plenus languet amator.
Quòd si non odio peccantis desipit augur:
Carus eris Romæ, donec te deserat ætas.

Con

rectatus ubi manibus sordescere vulgi
eris: aut tineas pasces taciturnus inertes,
fugies Vticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
ebit monitor non exauditus: et ille,
malè parentem in rupes detrusit asellum
tus. Quis enim inuitum seruare laboret?
quoque te manet, et pueros elementa docen-
tem
rupet extremis in vicis balba senectus.
m tibi Sol tepidus plures admouerit aures:
libertino natum patre, & in tenui re-
iores pennas nido extendisse loquêris:
quantum generi demas, virtutibus addas,
primis urbis belli placuisse domique,
rporis exigui, praecanum, Solibus aptum,
isci celerem, tamen et placabilis essem.
rtè meum si quis te percunctabitur aeuum:
e quater undenos sciat implesse Decembres,
llegam Lepidum quod duxit Lollius anno.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARVM.

LIBER II.

AD AVGVSTVM I.

Tacitè se ac poëtas cõmendat Augusto.

VM tot sustineas & tanta negotia solus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.
Romulus, & Liber pater, & cũ Castore Pollux,
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras, hominúmq; colunt genus, aspera bella
Componunt: agros assignant, oppida condunt;
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. diram qui contudit hydram,
Notáq; fatali portenta labore subegit;
Comperit invidiam supremo fine domari.
Vrit enim fulgore suo, qui prægravat artes
Infra se positas: extinctus amabitur idem
Præsenti tibi maturos largimur honores:
Iurandáq; tuum per nomen ponimus aras,

Nil

Digitized by Google

Nil orituru alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus sapiens, & iustus in uno,
Te nostris ducibus, te Graijs anteferendo,
Cetera nequaquam simili ratione modóq;
Æstimat; &, nisi qua terris semota, suisq;
Temporibus defuncta uidet, fastidit & odit.
Sic fautor ueterum, ut tabulas peccare uetantes,
Quas bis quinq; uiri sanxerunt, fœdera regum
Vel Gabijs uel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annosa uolumina uatum
Dictitet Albano Musas in monte locutas.
Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæq;
Scripta, uel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est quòd multa loquamur.
Nil intra est oleam, nil extrà est in nuce duri.
Venimus ad summum fortunæ pingimus, atq;
Psallimus, & luctamur Achiuis doctiùs unctis.
Si meliora dies, ut uina, poëmata reddit:
Scire uelim, pretiú chartis quotus arroget annus.
Scriptor ab hinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos ueteresq; referri debet, an inter
Viles atq; nouos? excludat iurgia finis.
Est uetus atq; probus, centum qui perficit annos.
Quid, qui deperijt minor uno mense uel anno,
Inter quos referendus erit? ueteresne poëtas,
An quos & præsens & postera respuet ætas?
Iste quidem ueteres interponetur honestè,
Qui uel mense breui, uel toto est iunior anno.
Vtor permisso, caudaq; pilos ut equinæ
Paullatim uello, & demo unum: demo etiam unum,
Dum cadat elusus ratione ruentis acerui,

Digitized by Google

redit ad fastos, & virtutem æstimat annis,
Miraturq; nihil, nisi quod Libitina sacrauit.
Ennius & sapiens, & fortis, & alter Homerus,
Vt critici dicunt, leuiter curare videtur,
Quòd promissa cadant, & somnia Pythagorea.
Naeuius in manibus non est, & mentibus haret
Paene recens. adeò sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties uter utro sit prior: auferre
Pacuuius docti famam senis, Accius alti.
Dicitur Afrani toga conuenisse Menandro,
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi,
Vincere Caecilius grauitate, Terentius arte.
Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numerátq; poëtas,
Ad nostrum tempus Liuî scriptoris ab aeuo.
Interdum vulgus rectum videt: est vbi peccat.
Si veteres ita miratur laudátq; poëtas,
Vt nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quaedam nimis antiquè, si pleraq; durè
Dicere credat eos, ignauè multa fatetur:
Et sapit, & mecum facit, & Ioue iudicat aequo.
Non equidem insector, delendáq; carmina Liuî
Esse reor, memini quae plagosum mihi paruo
Orbilium dictare: sed emendata videri
Pulchráq; & exactis minimum distantia, miror.
Inter quae verbum emicuit si fortè decorum, &
Si versus paullò concinnior vnus, & alter;
Iniustè totum ducit venditq; poëma.
Indignor quidquam reprehendi, non quia crasse
Compositum illepidéue putetur, sed quia nuper:
Nec veniam antiquis, sed honorem & praemia posci.

Nec

Digitized by Google

Rectè, nécue b crocum, floréſq; perambulet Atta
ibula, ſi dubitem; clament perÿſſe pudorem
uncti pœnè patres, ea cùm reprehendere coner,
ua grauis Æſopus, qua doctus Roſcius egit:
l quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt;
l quia turpe putant parere minoribus, &, qua
nberbes didicere, ſenes perdenda fateri.
m Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud,
uod mecum ignorat, ſolus vult ſcire videri;
ngenÿs non ille fauet plauditq; ſepultis,
Noſtra ſed impugnat: nos, noſtráq; liuidus odit.
Quòd ſi tam Græcis nouitas inuiſa fuiſſet;
Quàm nobis: quid nunc eſſet vetuss aut quid ha-
beret
Quod legeret, tererétq; viritim publicus vſus?
Vt primùm poſitis nugari Græcia bellis
Cœpit, & in vitium fortuna labier æqua,
Nunc athletarum ſtudÿs, nunc arſit equorum:
Marmoris aut eboris fabros aut æris amauit:
Suſpendit picta vultum, mentémq; tabella:
Nunc tibicinibus, nunc eſt grauiſa Tragœdis:
Sub nutrice puella velut ſi luderet infans,
Quòd cupidè petÿt, maturè plena reliquit.
Quid placet, aut odio eſt, quod nõ mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ, ventíq; ſecundi.
Romæ dulce diu fuit & ſolenne, recluſa
Manè domo vigilare: clienti promere iura:
Cautos nominibus certis expendere nummos:
Maiores audire: minori dicere, per quæ
Creſcere res poſſet, minui damnoſa libido.
Mutauit mentem populus leuis, & calet vno
Scribens

Scribendi studio pueri patresq; seueri
Fronde comas vincti cœnant & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior Parthis mendacior, & prius orto
Sole, vigil calamum, & chartas, & scrinia posco.
Nauem agere ignarus nauis timet: abrotonum agro
Non audet, nisi qui didicit, dare. quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti doctiq; poëmata passim.
Hic error tamen, & leuis hac insania, quanta
Virtutes habeat, sic collige. vatis auarus
Non temerè est animus: versus amat: hoc studet unum:
Detrimenta, fugas seruorum, incendia ridet.
Non fraudem socio, pueróue incogitat ullam
Pupillo: vinst siliquis & pane secundo:
Militia quamquam piger, & malus, vtilis vrbi.
Si das hoc, paruis quoq; rebus magna iuuari:
Os tenerum pueri balbumq; poëta figurat:
Torquet ab obscenis iam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis, & inuidiæ corrector, & iræ.
Rectè facta refert: orientia tempora notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.
Castis cum puerum ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & præsentia Numina sentit:
Cœlestes implorat aquas docta prece blandus:
Auertit morbos: metuenda pericula pellit:

Impe-

Digitized by Google

Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annũ.
Carmine Dij superi placantur, carmine Manes.
Agricolæ prisci, fortes, paruóq; beati,
Condita post frumenta, leuantes tempore festo
Corpus, & ipsum animũ spe finis dura ferentem,
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida
Tellurem c porco, Siluanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem breuis aui.
Fescenina per hunc inuenta licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit,
Libertásq; recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter, donec iam sæuus apertam
In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas
Ire domos impunè minax. doluere cruento
Dente lacessiti. fuit intactis quoq; cura
Conditione super communi. quin etiam lex,
Pœnáq; lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Describi. vertêre modum, formidine fustis
Ad benè dicendum delectandúmq; redacti.
Græcia capta verum victorem cepit, & artes
Intulit agresti Latio. sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, & graue virus
Munditiæ populere. sed in longum tamen æuum
Manserunt, hodiéq; manent vestigia ruris.
Serus enim Græcis admouit acumina chartis.
Et post Punica bella quietus, quærere cœpit,
Quid Sophocles & Tespis & Æschylus vtile ferrẽt.
Tentauit quoq;, rem, si dignè vertere posset:
Et placuit sibi, natura sublimis & acer.
Nam spirat tragicum satis, & feliciter audet:
Sed turpem putat in scriptis metuítq; lituram.

Digitized by Google

Scribendi studio pueri patresq; seueri
Fronde comas vincti cœnant & carmina dictant.
Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior Parthis mendacior, & prius orto
Sole, vigil calamum, & chartas, & scrinia posco.
Nauem agere ignarus nauis timet: abrotonum agro
Non audet, nisi qui didicit, dare. quod medicorum est,
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti doctiq; poëmata passim.
Hic error tamen, & leuis hæc insania, quantas
Virtutes habeat, sic collige. vatis auarus
Non temerè est animus: versus amat: hoc studes vnum:
Detrimenta, fugas seruorum, incendia ridet.
Non fraudem socio, pueróue incogitat vllam
Pupillo: vivit siliquis & pane secundo:
Militia quamquam piger, & malus, vtilis vrbi.
Si das hoc, parvis quoq; rebus magna iuuari:
Os tenerum pueri balbumq; poëta figurat:
Torquet ab obscenis iam nunc sermonibus aurem:
Mox etiam pectus præcepta formet amicis,
Asperitatis, & invidiæ corrector, & iræ.
Recte facta refert: orientia tempora notis
Instruit exemplis: inopem solatur & ægrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret vnde preces, vatem ni Musa dedisset?
Poscit opem chorus, & præsentia Numina sentit:
Cœlestes implorat aquas docta prece blandus:
Auertit morbos: metuenda pericula pellit:

Impe-

Digitized by Google

Impetrat & pacem, & locupletem frugibus annũ.
Carmine Dij superi placantur, carmine Manes.
Agricola prisci, fortes, paruóq; beati,
Condita post frumenta, leuantes tempore festo
Corpus, & ipsum animũ spe finis dura ferentem,
Cum socijs operum, & pueris, & coniuge fida
Tellurem porco, Siluanum lacte piabant,
Floribus & vino Genium memorem breuis ævi.
Fescenina per hunc inuenta licentia morem
Versibus alternis opprobria rustica fudit,
Libertásq; recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter, donec iam sæuus apertam
In rabiem verti cœpit iocus, & per honestas
Ire domos impunè minax. doluere cruento
Dente lacessiti. fuit intactis quoq; cura
Conditione super communi. quin etiam lex,
Pœnáq; lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Describi. vertêre modum, formidine fustis
Ad benè dicendum delectandúmq; redacti.
Gracia capta ferum victorem cepit, & artes
Intulit agresti Latio. sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius, & grave virus
Munditiæ pepulere. sed in longum tamen ævum
Manserunt, hodieq; manent vestigia ruris.
Serus enim Gracis admouit acumina chartis.
Et post Punica bella quietus, quærere cœpit,
Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile ferret.
Tentauit quoq; rem, si dignè vertere posset:
Et placuit sibi, natura sublimis & acer.
Nam spirat tragicum satis, & feliciter audet:
Sed turpem putat in scriptis metuitq; lituram.

Digitized by Google

Creditur, ex medio quia res arceßit habere
Sudoris minimum: sed habet Comœdia tantò
Plus oneris, quantò venia minus. aspice, Plaut
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi,
Vt patris attenti, lenonis vt insidiosi:
Quantus sit Dorsennus edacibus in parasitis:
Quàm non astricto percurrat pulpita socco.
Gestit enim nummũ in loculos demittere, post h
Securus, cadat an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
Sic leue sic paruũ est, animũ quod laudis auar
Subruit aut reficit. valeat res ludicra si me
Palma negata macrum, donata reducit opim
Sæpe etiã audacem fu . . . erretq; poeta
Quòd nume . . . nore minore
Ind . . . rati,
. . . mina poscun
. . . plebecula gaude
. . . ast ab aure volupt
. . . gaudia vana
. . . premunt
. . . rma pedi
. . . us regum f
. . . ienta, pet
. . . ur ebur, c
. . . erris, rid . . .
. . . nfusa ge . . . io,
. . . s . . . ra:
. . . psis,
. . . plura.

Scri-

Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo, nam quæ pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur & artes,
Divitiæq; peregrinæ, quibus oblitus actor
Cùm stetit in scena, concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? nil sanè. quid placet ergo?
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes me, quæ facere ipse recusem,
Cùm recte tractent alij, laudare malignè:
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus, & modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm agè, & his, qui se lectori credere malunt,
Quàm spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde brevem, si munus Apolline dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar,
Ut studio maiore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala sapè poëtæ
(Ut vineta egomet cædam mea): cùm tibi librum
Solicito damus, aut fesso: cùm lædimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum;
Cùm loca jam recitata revoluimus irrevocati:
Cùm lamentamur, non apparere labores
Nostros, & tenui deducta poëmata filo:
Cùm speramus eò rem venturam, ut simulatq;
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultrò
Arcessas, & egere vetes, & scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
Ædituos

Digitized by Google

Æditnos habeat belli spectata domiq;
Virtus, indigno non committenda poëtæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui versibus & malè natis
Rettulit acceptos, regale nomisma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemq; remittunt
Atramenta, ferè scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum, tam caro prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia quòdsi
Iudicium subtile videndis artibus illud
Ad libros, & ad hæc Musarum dona vocares,
Bœotum in crasso iurares aëre natum.
At neq; dedecorant tua de se iudicia, atq;
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt
Dilecti tibi Vergilius, Variusq; poëtæ:
Nec magis expressi vultus [illegible]
Quàm per [illegible]
Clarorn[illegible]
Rep[illegible]
T[illegible]

Præcipuè cùm se numeris commendat & arte.
Discit enim citiùs, meminitq; libentiùs illud,
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
Nil moror officium quod me grauat. ac neq; ficto
In peius vultu proponi cereus vsquam,
Nec prauè factis decorari versibus opto:
Ne rubeam pingui donatus munere, & vnà
Cum scriptore meo, capsa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem thus, & odores,
Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

a ἀρχαϊκῶς, inculte. *b* i. scenam, quæ croco, & floribus conspergi solebat. *c* porca. *d* Vt ipse de me & de meis detraham. *e* extenuata.

AD IVLIVM FLORVM. II.

Super varietate, & philautia poëtarum.

FLORE, *bono, claróq; fidelis amice Neroni,*
Si quis fortè velit puerum tibi vendere natum
Tibure vel Gabijs, & tecum sic agat: Hic & Candidus, & talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritq; tuus, nummorum millibus octo,
Verna ministerijs ad nutus aptus heriles,
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet: argilla quiduis imitabimur vda.
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.
Multa fidem promissa leuant, vbi plenius aquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.
Res vrget me nulla: meo sum pauper in ære.
Nemo hoc mangonum faceret tibi. non temerè à me

Quiuis

Digitized by Google

Quiuis ferret idem. semel hic cessauit, &, vt
In scalis latuit metuens pendentis habenæ.
Des nummos, excepta nihil te si fuga lædat.
Ille ferat pretium pœnæ securus, opinor,
Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est lex.
Insequeris tamen hunc, & lite moraris iniqua
Dixi me pigrum proficiscenti tibi: dixi
Talibus officijs prope mancum, ne mea sæuus
Iurgares ad te quod epistola nulla a veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia iura
Si tamen attentas? quereris super hoc etiam, qu
Exspectata tibi non mittam carmina mendax.
Lucullæ miles collecta viatica multis
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat: post ho[illegible] emes lupus, & sibi & hos
Iratus, pari[illegible] ntibus acer.
Præsi[illegible]
Su[illegible]

[illegible] ere prat
[illegible] undem
[illegible] idere mer
[illegible] pede f
[illegible] præmi
[illegible] mnuis ru
[illegible] m perdi
[illegible] contigi
[illegible] noc
[illegible]

Atq

Arq
Dura
Ciuil
Cæsar
Vnde
Decis
Et La
Vt ver
Quæ po
Ne me
Singul
Eripu
Tendi
Deni
Carm
Ille Bi
[illegible] es m
[illegible] scen
Quid
Quod
P
Tore
Tris
Hâc

Digitized by Google

Argi inter silvas Academi quærere verum.
Dura sed b emovere loco me tempora grato;
Civilisq; rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primùm me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis, inopemq; paterni
Et Laris & fundi; paupertas impulit audax.
Ut versus facerem. sed, quod non desit, habentem.
Quæ poterunt unquam satis expurgare c cicuta,
Ne melius dormire putem, quàm scribere versus?
Singula de nobis anni prædantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
Tendunt extorquere poëmata quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amántque.
Carmine tu gaudes, hic delectatur Iambis:
Ille Bionëus sermonibus & sale d nigro.
Tres mihi convivæ propè dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid nõ dem? renuis tu quod jubet alter
Quod petis, id sanè est invisum acidúmque duobus.
Præter cætera, me Romane poëmata censes
Scribere posse, inter tot curas, totq; labores?
Hic sponsum vocat, hic auditum scripta relicta
Omnibus officijs, cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino: visendus uterq;.
Intervalla vides humanè commoda. verùm
Pura sunt platea, nihil ut meditantibus obstet.
Festinat calidus mulis, gerulisq; redemptor:
Torquet nunc lapidẽ, nunc ingens machina tignũ:
Tristia robustis luctantur funera plaustris:
Hâc rabiosa fugit canis, hâc lutulenta ruit sus.

I nunc,

Digitized by Google

I nunc, & versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, & fug[illegible]
vrbes,
Ritè cliens Bacchi somno gaudentis, & vmbra.
Tu me inter strepitus nocturnos atq; diurnos
Vis canere, & contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
Et studijs annos septem dedit, insenuitq;
Libris & curis; statua taciturnius exit
Plerumq;, & risu populum quatit. hic ego rerum
Fluctibus in medijs, & tempestatibus vrbis
Verba lyra motura sonum connectere digner?
Frater erat Romæ consulti rhetor, vt alter
Alterius sermone meros audiret honores:
Grac[illegible]et, hic vt Mucius illi.
Qui [illegible] furor iste poëtas?
C[illegible] [illegible]nirabile visu,
[illegible]bice primùm,
[illegible]ine circum
[illegible]tibus ædem.
[illegible]uere, & procul audi,
[illegible]nectat vterq; coronam.
[illegible]agis consum[illegible] [illegible]stem,
[illegible]mina pr[illegible]
[illegible]ncto illius
[illegible]achus? [illegible] [illegible]us,
[illegible]us, & op[illegible] [illegible]scit.
[illegible], vt place [illegible] vatum,
[illegible]bo, & s[illegible] [illegible]gia capto.
[illegible]itis st[illegible] [illegible]pta,
[illegible]rem p[illegible] [illegible]ibus aures.
Riden-

Rident ur, mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & se venerantur, & vltrò,
Si taceas, laudant, quidquid scripsere, beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poëma,
Cum tabulis animum censoris sumet honesti:
Audebit quaecumq; parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,
Verba mouere loco: quamuis inuita recedant,
Et uersentur adhuc, intra penetralia Vesta
Obscurata diu populo, bonus eruet atq;
Proferet in lucem speciosa uocabula rerum:
Qua priscis memorata Catonibus, atq; Cethegis,
Nunc situs informis premit, & deserta uetustas.
Adsciscet noua, quae genitor produxerit usus,
Vehemens, & liquidus, puróq; simillimus amni,
Fundet opes, Latiúmq; beabit diuite lingua.
Luxuriantia compescet: nimis aspera sano
Leuabit cultu: uirtute carentia tollet:
Ludentis speciem dabit, & torquebitur: vt, quo
Nunc Satyrum, nunc agrestum Cyclopa mouetur.
Pratulerim scriptor delirus inersq; videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quàm sapere & frangi. fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
In uacuo laetus sessor plausorq; theatro:
Cetera qui uitae seruaret munia recto
More, bonus sanè uicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere seruis,
Et signo laeso non insanire lagenae:
Posset qui rupem & puteum uitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisq; refectus,

Expu-

Digitized by Google

Expulit elleboro morbum bilémq; meraco;
Et redit ad seſe: Pol me occidiſtis amici,
Non ſeruaſtis, ait, cui ſic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratiſſimus error.
Nimirum ſapere eſt abiectis vtile nugis,
Et tempeſtiuum pueris concedere ludum,
Ac non verba ſequi fidibus modulanda Latinis:
Sed vera numeróſq; modóſq; ediſcere vita.
Quo circa mecũ loquor hæc, tacitúſq; recordor,
Si tibi nulla ſitim finiret copia lympha,
Narrares medicis: quòd, quantò plura paraſti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monſtrata radice, vel herba,
Non fieret lenius, fugeres radice, vel herba
Proficiente nihil curarier: audieras, cui
Rem Dij donarent, illi decedere prauam
Stultitiam; &, cùm ſis nihilo ſapientior, ex quo
Plenior es: tamen vtêris monitoribus iſtis?
At ſi diuitiæ prudentem reddere poſſent,
Si cupidũ, timidúmq; minùs te; nempe ruberes,
Viueret in terris te ſi quis auarior vno.
Si propriũ eſt quod quis libra g mercatus & æreQuædam, ſi credis conſultis, mancipiat vſus;
Qui te paſcit ager, tuus eſt, & villicus Orbi
Cum h ſegetes occat, tibi mox frumenta daturus
Te dominum ſentit, das nummos: accipis vuam,
Pullos, oua, cadum temeti: nempe modo iſto
Paulatim mercaris agrum, fortaſſe trecentis,
Aut etiam ſuprà, nummorum millibus emptum.
Quid refert, vicus numerato nuper, an olim?
Emptor Aricini quondam, Veientis & arui,

Emptus

Digitized by Google

Emptum cœnatolim, quamuis aliter putat: empti
Sub noctem gelidam ligni calefactat æneum.
Sed vocat vsq; suum, qua populus adsita certis
Limitibus vicina refugit iurgia tamquam
Sit proprium quidquã puncto quod mobilis hora,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte su-
prema
Permutet dominos, & cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datus vsus, & hæres
Heredem alterius, velut vnda superuenit vndã;
Quid vici prosunt aut horrea? quidue Calabris
Saltibus adiecti Lucani, si metit Orcus
Grandia cum paruis, nisi exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Getulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; est qui non curat habere,
Cur alter fratrum cessare, & ludere, & ungi
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives & importunus ad vmbram lucis ab ortu,
Siluestrem flammis, & ferro mitiget agrum;
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Natura Deus humana, mortalis in vnum-
quodq; caput, vultu mutabilis, albus, & ater.
Viar. & ex modico, quantum res poscet, acerno
Tollam: nec meruam. quid de me iudicet hæres,
Quod non plura datis inuenerit. & tamen idem
Scire volam, quantum simplex hilariq; nepoti
Discrepet, & quantum discordet parcus auaro.
Distat enim spargas tua prodigus, an neq; sumptũ
Inuitus facias, neq; plura parare labores.
Ac potius, puer vt festis Quinquatribus, olim
Exigue-

Digitized by Google

Exiguo, gratóq; fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domus procul absit. ego, vtrũ
Naue ferar magna an parua, ferar vnus & idem.
Non agimur tumidis velis Aquilone secundo:
Non tamen aduersis aetatem ducimus Austris.
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis vsq; priores.
Non es auarus: abi. quid, cetera iam simul iste
Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine & ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures, portentáq; Thessala rides?
Natales grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior & melior fis accedente senecta?
Quid te exempta iuuat spinis de pluribus vna?
Viuere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis: edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est: ne potum largius aequo
Rideat, & pulset lasciua decentius aetas.

a veniret. *b* amouere. *c* fifeiæ. *d* i. mordaci. *e* i. domi. *f* mihi displicere, facile stomachari. *g*. mercatus. *h* glebas obcecas.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI SERMONVM.

LIBER I.

SATYRA PRIMA.

Quemque suæ conditionis pœnitere: hinc auaritiam insectatur.

QVI fit Mæcenas, vt nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa
Contentus vivat: laudat diuersa sequentes?
O fortunati mercatores, grauis annis
Miles ait, multo iam fractus membra labore.
Contrà mercator, nauim iactantibus Austris,
Militia est potior. quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat iuris legúmq; peritus,
Sub galli cantum consultor vbi ostia pulsat.
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in vrbem est,
Solos felices viuentes clamat in vrbe:
Cetera de genere hoc (adeò sunt multa) loquaces
Si lassare valent Fabium. ne te morer, audi
Quò rem deducam. Si quis Deus, En ego, dicat,

Digitized by Google

Iam faciam, quod vultis: eris tu, qui modò miles
Mercator: tu consultus modò, rusticus. hinc vos
Vos hinc mutatis discedite partibus. eia
Quid statis? nolint. atqui licet esse beatis.
Quid causa est, merito quin illis Iupiter ambas
Iratus buccas inflet? neq; se fore posthac
Tam facilem dicat, votis vt prabeat aurem?
Praterea, ne sic, vt qui iocularia, ridens
Percurram. quamquam ridentem dicere vera
Quid vetat? vt pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint vt discere prima.
Sed tamen amoto quaramus seria ludo.
Ille grauem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautaq; per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Sese ferre, senes vt in otia tuta recedant,
Aiunt, cùm sibi sint congesta cibaria: sicut
Paruula (nam exemplo est) magni formica laboris
Ore trahit quodcumq; potest, atq; addit acerua
Quem struit, haud ignara, ac non incauta futuri.
Qua, simul inuersum contristat Aquarius annum
Non vsquam prorepit, & illis vtitur antè
Quasitis patiens. cùm te neq; feruidus æstus
Demoueat lucro, neq; hiems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter:
Quid iuuat immensum te argenti pondus & æris
Furtim defossa timidum deponere terra?
Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.
At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acer-
uus?
Millia frumenti tua triuerit area centum,

Digitized by Google

Non

on tuus hoc capiet venter plus, quàm meus: vt si
eticulum panis venales inter onusto
rtè vehas humero, nihilo plus accipias, quàm
ui nil portarit. vel dic, quid referat intra
atura fines viuenti, iugera centum, an
ille aret. at suaue est ex magno tollere acerno.
ũ ex paruo nobis tantumdẽ haurire relinquas,
ur tua plus laudes a cumeris granaria nostris?
tibi si sit opus b liquidi non amplius vrna,
cyatho: & dicas, magno de flumine mallem,
uam ex hoc fonticulo tantumdem sumere. eò fit,
enior vt si quos delectet copia iusto,
m ripa simul auulsos ferat Ausidus acer.
qui tantuli eget, quanto est opus, is neq; limo
rbatam hausrit aquam: neque vitam amittit
in vndis.

At bona pars hominum decepta cupidine falso,
il satis est, inquit: quia tanti, quantũ habeas, sis.
uid facias illi? iubeas miserum esse libenter,
atenus id facit, vt quidã memoratur Athenis
idus, ac diues, populi contemnere voces
solitus: Populus me sibilat: at mihi plaudo
se domi, simul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus à labris sitiens fugientia captat
umina. quid rides? mutato nomine, de te
bula narratur. congestis vndiq; saccis
dormis inhians, & tamquam parcere sacris
eris, aut pictis tamquam gaudere tabellis.
scis quòd valeat nummus? quem prabeat vsum?
nis ematur, olus, vini sextarius: adde,
ius humana sibi doleat natura negatis.

Digitized by Google

An vigilare metu exanimem, noctéſq; diéſq;
Formidare malos fures, incendia, ſeruos,
Ne te compilent, fugientes: hoc iuuat? horum
Semper ego optarim pauperimus eſſe bonorum.
At ſi condoluit tentatum frigore corpus,
Aut altus caſus lecto te c affixit: habes, qui
Aſſideat, fomenta parat, medicum roget, vt te
Suſcitet, ac reddat gnatis, cariſq; propinquis.
Non vxor ſaluum te vult, non filius: omnes
Vicini oderunt, noti pueri, atq; puella.
Miraris, cùm tu argento poſt omnia ponas,
Si nemo præſtet, quem non mereare, amorem?
At ſi cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, ſeruareq; amicos
Infelix operam perdas: vt ſi quis aſellum
In campo doceat parentem currere frenis.
Deniq; ſit finis quærendi, cúmq; habeat plus
Pauperiem metuas minùs, & finire laborem
Incipias. parto quod auebas: nec facias, quod
d Vmidius quidam, non longa eſt fabula, dives,
Vt metiretur nummos: ita ſordidus, vt ſe
Non vnquam ſeruo melius veſtiret: aduſq;
Supremum tempus, ne ſe penuria victus
Opprimeret, metuebat. at hunc liberta ſecuri
Diuiſit medium, fortiſſima Tyndaridarum.
Quid mî igitur ſuades, vt viuam e Maniu
aut ſic,
Vt Nomentanus? pergis pugnantia ſecum
Frontibus aduerſis componere. non ego auarum
Cùm veto te fieri, vappam iubeo, & ac nebulonem
Inter Tanaim quiddam, ſocerúmq; Viſcellî.

Eſt

Digitized by Google

Est modus in rebus: sunt certi deniq; fines,
Quos vltra citráq; nequit consistere rectum.
Illuc, vnde abij, redeo nemón' vt auarus
Te probet, ac potiùs laudet diuersa sequentes,
Quódq; aliena capella gerat distentius vber,
Tabescat, neq; se maiori pauperiorem
Turba comparet: hunc, atq; hunc superare laboret?
Ac festinanti semper locupletior obstat.
Et, cùm carceribus missos rapit vngula currus,
Stat equis auriga, suos vincentibus, illum
Praeteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, vt rarò, qui se vixisse beatum
Dicat, & exacto contentus tempore vitae
Cedat, vti conuiua satur, reperire queamus.
Iam satis est: ne me Crispini scrinia Lippi
Compilasse putes, verbum non ampliùs addam.

a vasis fictilibus. *b* aquæ liquoris. *c* afflixit. *d* Vmidius. *e* Menius. *f* aut.

SATYRA II.

Hermogenum Tigellium cantorem & Fufidium paresque exagitat; dehinc mœchos & lasciuos.

AMBVBAIARVM *collegia, pharmacopolæ,*
Mendici, mimæ, balatrones: hoc genus omne
Mœstum ac solicitum est cantoris morte Tigelli.
Quippe benignus erat. contrà hic, ne prodigus esse.
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo durámq; famem depellere possit.

Digitized by Google

Hunc si percunctèris, aui cur atq; parentis
Præclaram ingrata stringat malus ingluuie rem,
Omnia à conductis coëmens obsonia nummis:
Sordidus, atq; animi quòd parui nolit haberi,
Respondet. laudatur ab his, culpatur ab illis.
Infidus cappa famam timet, ac nebulonis,
Dines agris, dines positis in fenore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exigit: atq;
Quantò perditior quisq; est, tantò acriùs urget.
Nomina sectatur, modò sumpta ueste uirili,
Sub patribus duris tironum. Maxime, quis non
Iupiter, exclamat, simulát q; audiuit? At ipse
Pro quæstu sumptum facit. Hic uix credere possis
Quàm sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terentî
Fabula quem miserum gnato uixisse fugato
Inducit, non se peiùs cruciauerit, atq; hic,
Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet, illuc:
Dum uitant stulti uitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demissis ambulat: est qui
* *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.*
Nîl medium est.

*

Audire est opera pretium. procedere rectè
Qui mœchis non uultis, ut omni parte laborent,
Vt q; illis multo corrupta dolore uoluptas,
Atq; hæc rara, cadat dura inter sæpè pericla.
Hic se præcipitem tecto dedit: ille flagellis
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonũ in turbã: dedit hic pro corpore nummos.

*

Vt quondam Marsæus amator Originis, ille

Qui

Digitized by Google

Qui patrium mimæ donat fundúmq; larémq;.
Nil fuerit mi, inquit, cũ uxoribus ũnquã alienis:
Verùm est cum nimiis, est cum meretricibus: ũnde
Fama malum grauius, quàm res, trahit. an tibi abundè.
Personam satis est, non illud, quicquid ũbiq;
Dfficit, euitare? Bonam deperdere famam,
Rem patris e oblimare, malum est ũbicunq;. quid inter
Est, in matrona, ancillã peccésue togata?
Vilius in Fausta Sulla gener, hoc miser ũno
Nomine deceptus, pœnas dedit ũsq; superq;
Quàm satis est, pugnis casus, ferroq; petitus
Exclusus fore, cùm Longarenus foret intus.
Quid responderet? magne patre nata puella es,
At quantò meliora monet, pugnantiáq; istis,
Diues opis natura suæ: Tu si modò rectè
Dispensare ũelis, ac non fugienda petendis
Immiscere tuo ũitio, rerúmne labores,
Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
Desine matronas sectarier: ũnde laboris
Plus haurire mali est, quã ex re decerpere fructus
Nec magis huic inter niueos, uiridésq; lapillos,
(Sic licet hoc Charinte tuum)

*

Regibus hic mos est, ũbi equos mercantur, operto
Inspiciunt. ne, si facies, ut sæpè decora,
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem,
Quòd pulcra clunes, breue quòd caput, ardua cervix.

*

Digitized by Google

Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
Atq; æstus, curásq; graues è pectore pelli?
Nonne cupidinibus statuit natura modum, quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere plus prodest, & inane abscindere soldo?
Num, tibi cùm fauces urit sitis, aurea, quærit
Pocula? num esuriens fastidis omnia, præter
Pauonem, rhombúmq;?

*

a fœnoris acceptis. b vsuras exsecat. c filiorũ familias. d in se. e atterere, cõsumere. f meretrices

SATYRA III.

Notat eos, qui cum vitijs non obscuris scateant: in aliena tamen arratula sint curiosi & morosi.

OMNIBVS *hoc vitium est cantoribus, inter amicos*
Vt nunquam inducant animũ cantare rogati:
Iniussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,
Si peteret per amicitiam patris, atq; suam, non
Quicquam proficeret. si collibuisset, ab ouo
Vsq; ad mala citaret, Io Bacche, modò summa
Voce, modò hac, resonat quæ chordis quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi: sæpè velut qui
Currebat fugiens hostem: per sæpè velut qui
Iunonis sacra ferret. habebat sæpè ducentos,
Sæpè decem seruos. modò reges, atq; retrarchas,
Omnia magna loquens: modò sit mihi mensa tripes, &

Concha

Digitized by Google

Concha salis puræ, & toga quæ defendere frigus,
Quamuis crassa, queat. decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinq; diebus
Nil erat in locnlis. noctes vigilabat ad ipsum
Mane: diem totum stertebat. nil fuit vnquam
Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi: Quid tu?
Nullane habes vitia? imò alia, haud fortasse minora.
Manius absentem Nouium cùm carperet: Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an, vt ignotum, dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignosco, Manius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignúsq; notari.
Cum tua peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila aut serpens Epidaurius? at tibi contrà
Euenit, inquirant vitia vt tua rursus & illi.
Iracundior est paullò, minùs aptus acutis
Naribus horum hominum: rideri possit, eò quòd
Rusticiùs tonso toga defluit, & malè laxus
In pede calceus hæret. at est bonus, vt melior vir
Non alius quisquam: at tibi amicus: ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. Denique teipsum
Concute, num qua tibi vitiorum inseuerit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala. namq;
Neglectis vrenda filix innascitur agris.
Illuc prauertamur: amatorem quòd amica
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant: veluti Balbinum polypus Agnæ.

Digitized by Google

Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At, pater vt gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire. strabonem
Appellat paetum pater: & pullum, malè paruus
Si cui filius est: vt abortiuus fuit olim
Sisyphus. hunc varum, distortis cruribus, illum
Balbutit scaurum, prauis fultum male talis.
Parcius hic viuit: frugi dicatur. ineptus,
Et iactantior hîc paulli est: concinnus amicis
Postulat vt videatur. at est truculentior, atque
Plus aquo liber: simplex, fortísq; habeatur.
Caldior est: acres inter numeretur. opinor,
Hac res & iungit, iunctos & seruat amicos.
At nos virtutes ipsas inuertimus, atque
Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
Nobiscum viuit: multum demissus homo. illi
Tardo, cognomen pingui damus. hic fugit omnes
Insidias, nulliq; malo latus obdit apertum:
(Cùm genus hoc inter vita versetur, vbi acris
Inuidia, atq; vigent vbi crimina:) probe nè sanum
Ac non incauto, fictum astutúmque vocamus.
Simplicior si quis: (qualem me sapè libenter
Obtulerim tibi Macenas) vt fortè legentem,
Aut tacitum impellat, quouis sermone molestus:
Communi sensu planè caret, inquimus. Eheu,
Quàm temerè in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam vitijs nemo sine nascitur: optimus ille est,
Qui minimis vrgetur. amicus dulcis, vt aquũ est
Cùm mea compenset vitijs bona, pluribus hisce,
(Si modò plura mihi bona sunt) inclinet, amari

Digitized by Google

Si volet: hac lege trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Postulat; ignoscat verrucis illius. aequum est,
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.
Denique, quatenus excidi penitus vitium iras
Cetera item nequeunt stultis haerentia: cur non
Ponderibus, modulisque suis ratio utitur, ac res
Vt quaeque est, ita supplicijs delicta coërcet?
Siquis eum seruum, patinam qui tollere iussus,
Semesos pisces tepidumque lagurierit ius,
In cruce suffigat: Labeone insanior inter
Sanos dicatur. quanti hoc furiosius, atque
Maius peccatum est! paullùm deliquit amicus;
Quod nisi concedas, habeare insuauis, acerbus:
Odisti, & fugis, vt Drusonem debitor aris:
Qui nisi, cùm tristes misero venere Kalendae,
Mercedem, aut nummos vnde extricat: amarae
Porrecto iugulo historias, captiuus vt, audit.
Comminxit lectum potus, mensaue capillum
Euandri manibus tritum deiecit: ob hanc rem,
Aut positū antè mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minùs hoc iucundus amicus
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit, aut si
Prodiderit comissa fide, sponsumue negarit?
Quem paria esse ferè placuit peccata, laborant,
Cum venit ad verum: sensus moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas iusti propè mater & aequi.
Cùm prorepserunt primis animalia terris,
Mutum & turpe pecus, glande atque cubilia propter,
Vnguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita porrò
Pugnabant armis, quae post fabricauerat usus,

Digitized by Google

Donec verba, quibus voces, sensúsq; notarent,
Nominaq; inuenêre. dehinc absistere bello,
Oppida caperunt munire, & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
Caussa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
Quos Venerem incertam rapientes more ferarũ
Viribus editior cadebat, vt in grege taurus.
Iura inuenta metu iniusti fateare necesse est,
Tempora si fastósq; velis euoluere mundi.
Nec natura potest iusto secernere iniquum,
Diuidit vt bona diuersis, fugienda petendis:
Nec vincet ratio hoc, tantundẽ vt peccet, idemq;
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et qui nocturnus Diuûm sacra legerit. Adsit
Regula, peccatis quæ pœnas irroget aquas,
Ne scutica dignum, horribili sectêre flagello.
Nam, vt ferula cadas meritum maiora subire
Verbera, non vereor, cùm dicas esse pares res
Furta latrocinijs, & magni parua mineris
Falce recisurum simili te, si tibi regnum
Permittant homines. Si diues, qui sapiens est,
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex;
Cur optas, quod habes? nõ nosti, quid pater, inquit,
Chrysippus dicat: sapiens crepidatus sibi nunquam
Nec soleas fecit: sutor tamen est sapiens. quòd?
Vt, quamuis tacet Hermogenes; cantor tamen, atq;
Optimus est modulator: vt Alfenus Vafer, omni
Abiecto instrumento artis, clausáq; taberna,
Sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis
Est opifex: sic rex solus. Vellunt tibi barbam

Lascivi

Digitized by Google

Lascini pueri: quos tu nisi fuste coërces,
Vrgeris turba circum te stante, miserq;
Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.
Ne longum faciam: dum tu quadrante lauatū
Rex ibis, neq; te quisquam stipator, ineptum
Praeter Crispinum, sectabitur: & mihi dulces
Ignoscent, si quid peccauero stultus, amici:
Inq; vicem illorum patiar delicta libenter,
Priuatúsq; magis viuam te rege beatus.

SATYRA IV.

Respondet ijs, qui se nimis mordacem dixerant: atque primam satyræ originem edit.

EVPOLIS, atq; Cratinus, Aristophanésq; poëtæ;
Atq; alij quorum comœdia prisca virorum est;
Si quis erat dignus describi, quòd malus, aut fur,
Quòd mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus; multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce, secutus,
Mutatis tantùm pedibus, numerisq; facetus,
Emanctæ naris, durus componere versus.
Nam fuit hoc vitiosus: in hora sapè ducentos,
Vt magnum, versus dictabat, stans pede in vno:
Cùm flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atq; piger scribendi ferre laborem,
Scribendi rectè: nam & multum, nil moror. Ecce
Crispinus minimo me prouocat: Accipe, si vis,
Accipe iam tabulas. detur nobis locus, hora,
Custodes: videamus & ter plus scribere possit.

Digitized by Google

Dij benè fecerunt, inopis me quódq; pusilli
Finxerunt animi, rarò & pauca à loquentis.
At tu conclusas hircinis follibus auras
Vsq; laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Vt mauis, imitare, beatus Fannius, & ultrò
Delatis capsis & imagine, cùm mea nemo
Scripta legat, & vulgo recitare timentis, ob hanc rẽ,
Quod sunt, quos genus hoc minimè iuuat: & tpotes plures
Culpari dignos quemuis media erue turba:
Aut ob auaritiã, aut misera ambitione laborat.

*

Hunc capit argenti splendor: stupet Albius are:
Hic mutat merces surgente à Sole, ad eum quo
Vespertina tepet regio: quin per mala praceps
Fertur, & ti puluis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet & t rem.
Omnes hi metuunt versus: odere poëtas.
b Fœnũ habet in cornu, longè fuge. dũ modò risum
Excutiat sibi, non hìc cuiquam parcet amico,
Et, quodcumq; semel chartis illeuerit, omnes
Gestiet à furno redeuntes scire, lacúq;,
Et pueros & anus. agedum pauca accipe contrà.
Primũ ego me illorũ, dederim quibus esse poëtas,
Excerpam numero. neq; enim concludere versum
Dixeris esse satis: neq;, si quis scribat, & ti nos,
Sermoni prior a, putes hunc esse poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens diuinior, atq; os
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.
Idcirco quidam, comœnia, nec ne poëma
Esset, quaesiuere; quod acer spiritus, ac & is

Nec

Digitized by Google

Nec verbis, nec rebus ineſt: niſi quod pede certo
Differt ſermoni ſermo merus. at pater ardens
Sæuit, quòd meretrice nepos inſanus amica
Filius, vxorem grandi cum dote recuſet,
Ebrius & magnum quod dedecus, ambulet ante
Noctem cum facibus. nunquid Pomponius iſtis
Audiret leuiora, pater ſi viueret? ergo
Non ſatis eſt puris verſum prſcribere verbis:
Quem ſi diſſoluas, quiuis ſtomachetur eodem
Quò perſonatus pacto pater. his, ego qua nunc,
Olim qua ſcripſit Lucilius, eripias ſi (bum eſt.
Tempora certa, modóſq; & quod prius ordine ver-
Poſterius facias, præponens vltima primis:
Non, vt ſi ſoluas, poſtquam diſcordia tetra
Belli ferratos poſtes, portáſq; refregit,
Inuenias etiam diſiecti membra poëtæ.
Hactenus hæc: aliàs iuſtum ſit, nécne, poëma.
Nunc illud tantùm quæram: meritóne tibi ſit
Suſpectum genus hoc ſcribendi, Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, rauci malè, cúmq; libellis:
Magnus vterq; timor latronibus: at benè ſi quis
Et viuat puris manibus, contemnat vtrumq;,
Vt ſis tu ſimilis Cæli Byrriq; latronum,
Non ego ſim Capri, neq; Sulci. cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat, neq; pila libellos,
Quis manus inſudet vulgi. Hermogeniſq; Tigelli?
Non recito cuiquam, niſi amicis, idq; coactus:
Non vbiuis, coramve quibuslibet. In medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi, quiq; lauantes:
Suaue locus voci reſonat concluſus. inanes
Hoc iuuat; haud illud quærentes, num ſine ſenſu,

Tempo-

Digitized by Google

Tempore num faciant alieno. Ladere gaudes,
Inquis, & hoc studio prauus facis. Vnde petitum
Hoc in me iacuit est auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? absentem qui rodit amicum,
Qui non defendit alio culpante, solutos
Qui captat risus hominum, famámque dicacis,
Fingere qui non visa potest, commissa tacere
Qui nequit; hic niger est, hunc tu Romane caueto.
Sæpè tribus lectis videas canare quaternos:
Et quibus vnus auet quàuis aspergere cunctos,
Præter eũ, qui præbet aquã pòst, hunc quoque potum,
Condita cùm verax aperit præcordia Liber.
Hic tibi comis, & vrbanus liberque videtur
Infesto nigro. ego si risi quòd ineptus
Pæstillos Rufillus olet, Gorgonius hircum:
Liuidus & mordax videor tibi? mentio si qua
De Capitolini furtis iniecta Petilli
Te coram fuerit: defendas, vt tuus est mos.
Me Capitolinus conuictore vsus amicóque
A puero est, causáque mea permulta rogatus
Fecit, & incolumis lator quod viuit in vrbe.
Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
Fugerit. hic nigræ succus loliginis, hæc est
Æruginis mera: quod vitium procul abfore chartis.
Atque animo prius, vt si quid promittere de me
Possum aliud, verè promitto liberius si
Dixero quid, si forte iocosius: hoc mihi iuris
Cũ venia dabis. Insuenit pater optimus hoc de me,
Vt fugerem, exemplis vitiorum quæque notando,
Cùm me hortaretur, parce, frugaliter. atque
Viuerem vti contentus eo, quod mi ipse parasset:

Nonne

Digitized by Google

Nónne vides, Albi vt malè viuat filius, vtq;
Barrus inops? magnū documentum, ne patriā rem
Perdere quis velit. à turpi meretricis amore
Cùm deterreret: Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessa cùm Venere vti
Possem: deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. sapiens, vitatu quidq; petitu
Sit melius, causas reddet tibi: mi satis est, si
Traditum ab antiquis morem seruare, tuamq;
Dum custodis eges, vitam famámq; tueri
Incolumem possim. simul ac durauerat ætas
Membra, animúmq; tuum e nobis sine cortice. Sic
me
Formabat puerum dictis: & sine iubebat,
Vt facerem quid; habes auctorem, quo facias hoc,
Vnum ex iudicibus selectis obijciebat:
Sine vetabat; an hoc inhonestum & inutile factu
Nécne sit, addubités, flagret rumore malo cùm
Hic atq; ille? Auidos vicinum funus vt agros
Examinat, mortísq; metu sibi parcere cogit:
Si teneros animos aliena opprobria sæpè
Absterrent vitijs. Ex hoc ego sanus ab illis,
Perniciem quacumq; ferunt; mediocribus, & quis
Ignoscas, vitijs teneor. fortasse & istinc
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium neq; enim, cùm lectulus, aut me
Porticus excepit, desum mihi. Rectius hoc est:
Hoc faciens, viuam melius: sic dulcis amicis
Occurram. hoc quidam non belle. nunquid ego illis
Imprudens olim faciam simile? hæc ego mecum
Compressis agito labris. vbi quid datur oti,

Illudo

Digitized by Google

Illudo chartis. hoc est mediocribus illis
Ex vitijs vnum: cui si concedere nolis,
Multa poëtarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi: nam multò plures sumus: ac veluti te,
Iudæi cogemus in hanc concedere turbam.

a loquentem. *b* i. acer est. *c* insevit. *d* nii. *e* non egebis admonitore, aut magistro.

SATYRA V.

Ad imitationem Lucillij Brundusinum iter comitésque describit.

EGRESSVM *magna, me excepit Aricia, Roma,*
Hospitio modico: rhetor comes Heliodorus
Græcorum longè doctissimus: inde forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atq; malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius, ac nos,
Præcincti, vnum. minùs est gravis Appia tardis.
Hic ego propter aquã, quòd erat deterrima, ventri
Indico bellum, cænantes haud animo æquo
Exspectans comites. iam nox inducere terris
Vmbras, & cælo diffundere signa parabat.
Tum pueri nautis, pueris convicia nauta
Ingerere: Huc appelle trecentos inseris: ohe
Iam satis est. dum as exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora. mali culices ranæq; palustres
Avertunt somnos. absentem cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta atq; viator
Certatim. tandem fessus dormire viator
Incipit; ac missa pastum retinacula mula
Nauta piger saxo religat, stertitq; supinus.

Iám

Digitized by Google

Iámq; dies aderat, cùm nil procedere lintrem
Sentimus: donec cerebrosus prosilit vnus,
Ac mula nautaq; caput lumbósq; saligno
Fuste dolat quarta vix demum exponimur hora.
Ora manúsq; tua lauimus Feronia lympha,
Millia tum pransi tria * repimus, atq; subimus
Impositum saxis latè candentibus Anxur.
Huc venturus erat Macenas optimus, atq;
Cocceius, missi magnis de rebus vterq;
Legati, auersos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. interea Macenas aduenit, atque
Cocceius, Capitóq; simul Fonteius, ad vnguem
Factus homo, Antoni, non vt magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco Praetore libenter
Linquimus, insani ridentes praemia scriba,
Praetextam, & latum clauum, prunaq; batillum
In Mamurrarum lassi deinde vnde manemus,
Murena praebente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multò gratissima: namq;
Plotius, & Varius Sinuessa, Virgiliúsq;
Occurrunt: anima, quales neq; candidiores
Terra tulit: neq; quis me sit deuinctior alter.
O, qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim iucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quae villula, tectum
Praebuit, & parochi, quae debent, ligna salemq;
Hinc muli Capuae clitellas tempore ponunt.
Lusum it Macenas, dormitum ego, Virgiliúsq;.
Namq; pila lippis inimicum, & ludere crudis.
Hinc nos Cocceij recipit plenissima villa,

Qua

Digitized by Google

Quæ ſuper eā Claudi cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti ſcurra pugnam Meſſiq; Cicerri
Muſa vilem memores, & quo patre natus vterq;
Contulerit lites. Meſſi clarum genus Oſci,
Sarmenti domina exſtat: ab his maioribus orti
Ad pugnam venêre. prior Sarmentus, Equi te
Eſſe feri ſimilem dico. ridemus: & ipſe
Meſſius, accipi: caput & mouet. O, tua cornu
Ni foret exſecto frons, inquit, quid faceres, cùm
Sic mutilus minitaris? at illi fœda cicatrix
Setoſam leui frontem turpauerat oris.
Campanũ in morbum, in faciẽ permulta iocatus,
Paſtorem ſaltaret vti Cyclopa, rogabat:
Nil illi larua aut Tragicis opus eſſe cothurnis.
Multa Cicerrus ad hæc. donaſſet iámne catenam
Ex voto Laribus, quærebat. ſcriba quod eſſet,
Deterius nihilo domina ius eſſe. rogabat
Denique, cur vnquam fugiſſet: cui ſatis vna
Farris libra foret, gracilis ſic, támq; puſillo.
Prorſus iucundè cœnam produximus illam:
Tendimus hinc rectà Beneuentũ, vbi ſedulus hoſpes
Paneè arſit, macro dum turdos verſat in igne.
Nam vaga per veterem dilapſo flamma culinam
Vulcano, ſummam properabat lambere tectum:
Conuiuas auidos cœnam ſeruóſq; timentes
Tum rapere, atq; omnes reſtinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Apulio notos
Oſtentare mihi, quos torret Atabulus, & quos
Numquam erepſemus, niſi nos vicina Triuici
Villa recepiſſet lacrymoſo non ſine fumo,
Vdos tum foliis ramos vrente camino.

Qua-

Digitized by Google

*

Quatuor hinc rapimur viginti & millia rhedis,
Mansuri † oppidulo, quod versu dicere non est:
Signis perfacile est. venit vilissima rerum
Hic aqua: sed panis longè pulcherrimus, ultrà
Callidus ut soleat humeris portare viator.
Nam Canusi lapidosus: aqua non ditior urna
Qui locus, à forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.
Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter, & factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior: via peior, adúsq;
Bari mœnia piscosi. dehinc Gnatia lymphis
Iratis exstructa dedit risusq; jocósq;,
Dum flamma sine, thura liquescere limine sacro
Persuadere cupit. credat Iudæus apella,
Non ego, namq; Deos didici securum agere ævum:
Nec, si quid miri faciat natura, Deos id
Tristes ex alto cœli demittere tecto.
Brundisium longæ finis chartæq; viæq;.

* repimus. † Equotuitium dicebatur.

SATYRA VI.

Veram nobilitatem non generis antiquitate, aut alia re, sed sola virtute constare.

NON, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te:
Nec, quòd avus tibi maternus fuit, atq; paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarint.

Vt

Digitized by Google

Vt pleriq; solent, naso suspendis adunco
Ignotos, vt me libertino patre natum.
Cùm referre negas, quali si quisq; parente
Natus, dum ingenuus: persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tulli, atq; ignobile regnum,
Multos sapè viros nullis maioribus ortos,
Et vixisse probos, amplis & honoribus auctos.
Contrà Leuinum Valeri genus, vnde superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, vnius assis
Non vnquam pretio pluris licuisse, notante
Iudice, quem nosti, populo: qui stultus honores
Sapè dat indignis, & fama seruit ineptus:
Qui stupet in titulis, & imaginibus. Quid oportet
Nos facere à vulgo longè, lateq; remotos?
Namq; esto, populus Leuino mallet honorem
Quàm Decio mandare nouo, censórq; moueret
Appius, ingenuo si non essem patre natus.
Vel meritò, quoniam in propria nõ pelle quiessem.
Sed fulgente trahit constrictos gloria curru
Non minùs ignotos generosis. Quò tibi, Tulli,
Sumere depositum clauum, fieriq; tribuno?
Inuidia accreuit, priuato quæ minor esset.
Nam vt quisq; insanus nigris medium impedijt crus
Pellibus, & b latum demisit pectore clauum;
Audit continuò: Quis homo hic est? c aut quo patre natus?
Vt si qui agrotet, quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formosus; eat quacumq;, puellis
Iniiciat curam quærendi singula, quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:

Digitized by Google

Sic

Sic qui promittit, ciues, Vrbem sibi cura,
Imperium fore, & Italiam, & delubra Deorum;
Quo patre sit natus, nũ ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & quarere cogit
Túne Syri, Damæ, aut Dionysi filius, audes
Deïcere è saxo ciues, aut tradere Cadmo?
At Nouius collega gradu post me sedet vno.
Namque est ille, pater quod erat meus. hoc tibi Paulus,
Et Messala videris. at hic, si plaustra ducenta,
Concurrántq; foro tria funera, magna sonabit,
Cornua quod vincámq; tubas. saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum,
Quem rodunt omnes libertino patre natum:
Nunc, quia Mæcenas tibi sim conuictor: at olim,
Quòd mihi parêret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est: quia non, vt forsit honorem
Iure mihi inuideat quiuis, ita te quoq; amicum;
Præsertim cautum dignos assumere, prauis
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
Me possum casu, quod te sortitus amicum.
Nulla etenim mihi te Fors obtulit. optimus olim
Virgilius, post hunc Varius dixere quid essem.
Vt veni coram, singultim pauca locutus:
Infans namq; pudor prohibebat plura profari:
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed, quod eram, narro. Respondes, vt tuus est mos,
Pauca. Abeo, & reuocas nono post mense, iubésq;
Esse in amicorum numero. Magnum non ego duco,
Quòd placui tibi, qui turpi secernis honestum,

Non

Digitized by Google

Non patre præclaro, sed vita, & pectore puro.
Atqui si vitijs mediocribus, ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta, velut si
Egregio inspersos reprendas corpore naevos;
Si neq; avaritiam, neq; sordes, ac mala lustra
Obijciet vere quisquam mihi; purus & insons,
Vt me collaudem, si & vivo carus amicis;
Caussa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flaui ludum me mittere: magni
Quo pueri magnis è centurionibus orti,
Laevo suspensi loculos, tabulámq; lacerto,
Ibant octonis referentes Idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis Eques atq; Senator
Semet prognatos. vestem servósq; sequentes
In magno ut populo si quis vidisset, avita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos.
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. quid multa? Pudicum,
Qui primus virtutis honos, servavit ab omni
Non solùm facto, verùm opprobrio quoq; turpi:
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer: neq; ego essem questus, ob hoc
nunc
Laus illi debetur, & à me gratia maior.
Nil me pœniteat sanum patris hujus, eóq;
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quòd non ingenuos habeat clarósq; parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Et vox & ratio. nam, si natura juberet

A certis

Digitized by Google

ertis annis annum remeare peractum,
que alios legere ad fastum quoscunq; parentes:
aret sibi quisque: meis contentus, e onustos
cibus, & sellis nolim mihi sumere: demens
icio vulgi, sanus fortasse tuo: quòd
lem onus, haud unquam solicitus portare mo-
lestum
m mihi continuo maior querenda foret res,
que salutandis plures: ducendus & unus,
omes alter, uti ne solus, rusue, peregreus
rem: plures calones, atq; caballi
endi: ducenda perrorrita nunc mihi curto
icet mulo, vel, si libet, usq; Tarentum:
tica cui lumbos onere ulceret: atq; eques
armes.
ejciet nemo sordes mihi, quas tibi Tulli:
Tiburte via Praetorem quinq; sequuntur
ceri, lasanum portantes, œnophorumq;.
go commodius, quàm tu, praclare Senator,
lis atq; alijs uno quacunq; libido est,
o solus: percontor, quanti olus, ac far:
rem circum, g vespertinumq; pererro
orum: assisto divinis: inde domum me
ri, & ciceris, refero h lachanique catinum,
minis stratur pueris tribus: & i lapis albus
e cum cyatho duo sustinet: astat echinus
um patera guttus, Campana supellex.
le eo dormitum, non solicitus, mihi quod cras
ndum sit manè; obeundus k Marsya, qui se
m ferre negat Noniorum posse minorum.
artam iaceo: post hanc vagor, aut ego le-

Digitized by Google

Aut scripto, quod me tacitum iuuet. Vngor olivo
Non quo fraudatis immundus Natta lucernis.
Ast, vbi me fessum Sol acrior ire lauatum
Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
Pransus non auide. quantum interpellet inanis
Ventre diem durare, domesticus otior. Hæc est
Vita solutorum misera ambitione, grauique.
His me consolor m victurum suauius, ac si
Quæstor auus, pater atque meus, patruusque fuis-
sent.

a imperitarunt. *b* tunicam latis clauis ornatam. *c* est ? quo. *d* vt Trib. pl. faciebant *e* honestos. *f* Millibus. *g* vesperi. *h* oleris *i* mensa Delphica ex albo lapide. *k* Marsyæ statua. *l* minus. *m* victurus.

SATYRA VII.

Rupilij Prænestini cum Persio Græculorixam factam exponit poëta: hostique & Thrasoni illudit.

PRoscripti Regis Rupili pus atque venenum,
Hybrida quo pacto sit Persius vltus, opinor
Omnibus & lippis notum, & tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia diues habebat
Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas:
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem.
Confidens, tumidusque: adeò sermonis amari,
Sesennæ, Barros vt equis præcurreret albis.
Ad regem redeo. postquam nihil inter vtrumque
Conuenit (hoc etenim sunt omnes iure molesti,

Quo

Digitized by Google

uo fortes, quibus aduersum bellum incidit inter
ctora Priamiden, animosumq; inter Achillem
fuit capitalis, & vltima diuideret mors:
n aliam ob causam, nisi quod virtus in vtroq;
mma fuit (duo si discordia vexet, inertes.
ut si disparibus bellum incidat, vt Diomedi
m Lycio Glauco, discedat pigrior, vltro
neribus missis) Bruto Praetore tenente
trem Asiã, Rupili & Persi par pugnat: vti non
mpositus melius cum Bitho Bacchius: in ius
res procurrunt; magnum spectaculum vterq;
rsus exponit causam: ridetur abomni
uentu, laudat Brutum, laudatq; cohortem:
em Asia Brutum appellat, stellasq; salubres
bellat comites, excepto Rege: Canam illum,
sum agricolis sidus, veniſſe. ruebat,
men & hibernum, fertur quò rara securis.
um Praenestinus falso, multumq; fluenti
ressa arbusto regerit conuitia; durus
demiator, & inuictus: cui sapè viator
isset, magna compellans voce cucullum.
*Thracum, postquam est * Italus perfusus aceto,*
ius, exclamat: per magnos Brute, Deos te
qui reges consueris tollere: cur non
c regem iugulas? operum hoc (mihi credo)
tuorum est.

Itala mordacitate.

SATYRA VIII.

Gratiam Neapolitanam veneficam, vt in Epodis, inuehitur vates.

Digitized by Google

OLim truncus eram ficulnus, inutile lignum,
Cũ faber incertus scamnũ, faceretne Priapum,
Maluit esse Deum. Deus inde ego, furũ, auiumq;
Maxima formido: nam fures dextra cõercet.

*

At importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatq; nouis considere in hortis.
Huc prius angustis eiecta cadauera sulcis
Conseruus vili portanda locabat in arca.
Hoc misera plebi stabat commune sepulchrum,
Pantolabo scurræ, Nomentanoq; nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agr
Hîc dabat, hæredes monumentum ne sequ
Nunc licet Esquilijs habitare salubribus,
Aggere in aprico spatiari: quo modò tristi
Albis informem spectabant ossibus agrum.
Cùm mihi non tantum fures, feraq; suetæ
Hunc vexare locum, curæ sunt, atq; labori
Quantum, carminibus quæ vertere, atq;
Humanos animos: hæc nullo perdere posse
Nec prohibere modo, simul ac vaga Luna
Protulit os; quin ossa legant, herbasq;
Vidi egomet nigra succinctam vadere
Canidiam pedibus nudis, passoq; capillo
Cum Sagana maiore vlulantem, pallor
Fecerat horrendas aspectu. scalpere terr
Vnguibus, & pullam diuellere mordicu
Cœperunt. cruor in fossam confusus. Vt
Manes elicerent, animas responsa daturæ
Lanea, & effigies erat, altera cerea: ma
Lanea, quæ pœnis compescere inferiores

...a suppliciter stabat seruilibus, vtque
...peritura modis. Hecaten vocat altera sanã:
...ra Tisiphonem serpentes, atque videres
...nas errare canes: Lunamque rubentem,
...rte his testis, post magna latêre sepulchra.

*

...la quid memorem quo pacto alterna loquen-
tes.
...cum Sagana resonarent triste, & acutum
...lupi barbam varia cum dente colubra
...rent furtim terris: & imagine cereâ
...arserit ignis? & vt non testis inultus
...rim voces Furiarum, & secta duarum?
...disploſa sonat quantum vesica, pepedi
...nate ficus. at illa currere in vrbem,
...a dentes, altum Sagana caliendrum
...re, atque herbas, atque incantata lacertã
...cum magno, risuque iocoque videres.

SATYRA IX.

...onymi cuiusdam garrulitatem & ineptias carpit.

...orte via sacra (sicut meus est mos)
...quid meditans nugarum, totus in illis:
...rit quidam, notus mihi nomine tantum:
...aq; manu: quid agis dulcissime rerum?
...r, vt nunc est, inquam: & cupio omnia,
quia vis.
...sectaretur. Numquid vis? occupo. at ille,
...os, inquit: docti sumus. Hic ego, pluris
...quam, mihi eris misere discedere quarens.

Digitized by Google

Ire modo ocius: interdum consistere: in aurem
Dicere nescio quid puero cum sudor ad imos
Manaret talos: ô te Bollane cerebri
Felicem, aiebam tacitus. cum quidlibet ille
Garriret, vicos, vrbem laudaret; vt illi
Nil respondebam: misere cupis, inquit, abire,
Iam dudum video: sed nil agis. vsq; tenebo,
Persequar. hinc quo nunc iter est tibi? nil est te
Circumagi: quemdam volo visere, non tibi notum
Trans Tiberim longè cubat is, prope Cæsaris hortos
Nil habeo, quod agam, & non sum piger: vsq; quar te.
Demitto auriculas, vt iniqua mentis asellus,
Cum grauius dorso subijt onus, incipit ille:
Si bene me noui, non Viscum pluris amicum,
Non farium facies. nam quis me scribere plus
Aut citius possit versus? quis membra mouere
Mollius? inuideat quod & Hermogenes, ego ca
Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater?
Cognati, quis te saluo est opus? haud mihi quam:
Omnes composui. Felices. nunc ego resto:
Confice, namq; instat fatum mihi triste, Sabelle
Quod puero cecinit, diuina mota anus vrna:
Hunc neq; dira venena, nec hosticus auferet ens
Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra
Garrulus hunc quando consumet cumq; loquar
Si sapiat, vitet, simulatq; adoleuerit ætas.
atum erat ad Vestæ, quarta iam parte diei
aterita, & casu tunc respondere vadato

Debe

Debebat: quod ni fecisset, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream, si
Aut valeo stare, aut noui ciuilia iura:
Et propero, quò scis. Dubius sum, quid faciam, inquit:
Tene relinquam, an rem. Me sodes. Non faciam, ille:
Et præcedere cœpit. ego, vt contendere durum est
Cum victore, sequor. Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit, Paucorum hominum, & mentis benè sanæ.
Nemo dexterius fortuna est vsus. Haberes
Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas:
Hunc hominem velles si tradere. Dispeream, ni
Summosses omnes: non isto viuimus illic,
Quo tu rere, modo domus hac ne purior vlla est,
Nec magis hic aliena malis: nil mi officit vnquã,
Ditior hic, aut est quia doctior. est locus vnicuiq; suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
Proximus esse. Velis tantummodo, quæ tua virtus,
Expugnabis: & est qui vinci possit: Eoq;
Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero,
Muneribus seruos corrumpam: non, hodie si
Exclusus fuero, desistam: tempora quæram:
Occurram in triuijs: deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus. Hæc dum agit: ecce
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, & illum
Qui pulchre nosset, consistimus. Vnde venis, &
Quò tendis? rogat & respondes: vellere cœpi,
Et b prensare manu lentissima brachia, nutans.

Distorquens oculos, ut me eriperet. malè salsus
Ridens, dissimulare. meum iecur urere bilis
Certè nescio quid secretò velle loquiste
Aiebas, mecum. Memini benè: sed meliori
Tempore dicam: hodie tricesima sublata. Vin' tu
Curtis Iudaeis oppedere? Nulla, mihi, inquam,
Religio est. At mi. sum paulò infirmior, unus
Multorum ignosces. aliàs loquar. Hunccine solem
Tam nigrum surrexe mihi? fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. Casu venit obuius illi
Aduersarius: &, quò tu turpissime? magna
Exclamat voce: &, licet d antestari? ego verò
Oppono auriculam. rapit in ius: clamor utrinque
Undique concursus, sic me seruauit Apollo.

a accurrit. b prensare. c neomenia. d te sumere testem auricula prehensa.

SATYRA X.

De Lucilo satyrico, suprà censo se purgat: seculo ipsi vitia Luciliana adscribens.

Nempe in composito dixi pede currere versum
Lucili. quis tam Lucili fautor inepte est,
Vt non hoc fateatur? eadem, quòd sale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eâdem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cetera: nam sic
Et Laberi mimos, ut pulchra poëmata miret.
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris: & est quadã tamen hic quoque virtus
Est breuitate opus, ut currat sententia: neu se
Impe-

Digitized by Google

Impediat verbis lassas onerantibus aures.
Et sermone opus est modo tristi, saepe iocoso,
Defendente vicem modò rhetoris, atque poëtæ;
Interdum urbani parcentis viribus, atque
Extenuantis eas consultò. Ridiculam acri
Fortius & melius magnas plerumque secat res.
Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est.
Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque simius iste
Nil præter Calvum, & doctum cantare Catullum.
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit. ô seri studiorum, quidnè putetis
Difficile, & mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior: ut Chio nota si commista Falerno est.
Cùm versus facias, te ipsum percontor: an & cùm
Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli,
Scilicet oblitus patriæque patrisque, Latinè
Cum Pedius causas exsudet Publicola, atque
Coruncanius patrijs intermiscere petita
Verba foris malit, Canusini more bilinguis?
Atque ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
Versiculos. Vetuit me tali voce Quirinus
Post mediam noctem visus, cum somnia vera:
In silvam non ligna feras insanius, ac si
Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus, jugulat dum Memnona, dumque
Defingit Rhesi luteum caput: hæc ego ludo,
Quæ nec in æde sonent certantia, judice Tarpa:
Nec redeant iterum atque iterum spectata theatris

Argutæ

Digitized by Google

Argutæ meretrice potes, Dauoq; Chremeta
Eludente senem, comis garrire libellos
Vnus vinorum Fundani. Pollio regum
Facta canit pede ter percusso. forte epos acer,
Vt nemo, Varius ducit. molle atque facetum,
Virgilio annuerant gaudentes rure Camœnæ.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atq; quibusdã aliis, melius quod scribere possem,
Inuentore minor: neq; ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi, fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis. age, quæso
Tu nihil in magno doctus reprehendis Homero?
Nil comis Tragici mutat Lucilius Acci?
Non rides versus Enni grauitate minores,
Cum de se loquitur, non vt maiore reprensis?
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere, num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos, & euntes
Mollius? at si quis pedibus quid claudere senis,
Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus; Hetrusci
Quale fuit Cassi rapido fermentius amni
Ingenium: capsis quam sæpe est esse, libriq;
Ambustum propriis. fuerit Lucilius inquam,
Comis & vrbanus, fuerit limatior idem,
Quàm rudis, & Græcis intacti carminis auctor,
Quamq; poetarum seniorum turba: sed ille,
Si foret hoc nostrum fato delatus in ævum,
Deterreret sibi multa, rescinderet omne, quod vltra
Per-

Digitized by Google

Perfectum traheretur, & in versu faciendo
Sæpe caput scaberet; vivos & roderet ungues.
Sæpe stylum vertas, iterum quæ digna legi sint,
Scripturus: neq; te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. an tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego. nam satis est equitem mihi plaudere, ut audax,
Contemtis aliis, explosa quæ Arbuscula duxit.
Men' moueat cimex Pantilius? aut crucier, quòd
Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis laedat conuiua Tigelli?
Plotius, & Varius, Maecenas, Virgiliusq;,
Valgius, & probet hæc Octauius optimus, atq;
Fuscus: & hæc vtinam Viscorum laudet vterq;
Ambitione relegata te dicere possum
Pollio, te Messala tuo cum fratre, simulq;
Vos bibuli, & Serui simul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos, & amicos
Prudens prætereo, quibus hæc sint qualiacunq;
Arridere velim: doliturus, si placeant spe
Deterius nostra: Demetri, teq; Tigelli
h Discipulorum inter iubeo plorare cathedras.
I puer, atq; meo citus hæc subscribe libello.

a AA. ll. diffingit. *b* Mecio Tarpa Critico. *c* trimetris. *d* carmen heroicum. *e* annumerant. *f* mutes quæ scripseris. *g* mina. *h* discipulorum.

Digitized by Google

Q. HORATII FLACCI SERMONVM.

LIBER II.

SATYRA PRIMA.

Apud Trebatium Iureconſ. & poëtam, ſe de mordacis culpa purgat.

SVNT, quibus in Satyra videar nimis acer, & ultra
Legem tendere opus: ſine nervis altera, quicquid
Compoſui, pars eſſe putat, ſimileſque meorum
Mille die verſus deduci poſſe. Trebati,
Quid faciã, præſcribe. Quieſcas. Ne faciã, inquis,
Omnino verſus? Aio. Peream malè, ſi non
Optimum erat: verùm nequeo dormire. Per vltri
Tranſnanto Tiberim, ſomno quibus eſt opus alto,
Irrigatumq; mero ſub mane corpus habento.
Aut, ſi tantus amor ſcribendi te rapit, aude
Cæſaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus. Cupidum pater optime, vires
Deficiunt. neq; enim quiuis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuſpide Gallos,
Aut labentis equo deſcribet vulnera Parthi.
Attamen & iſtum poteras, & ſcribere fortem
Scipia-

Digitized by Google

Scipiadam, & sapiens Lucilius. Haut mihi deero.
Cum res ipsa feret: nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui malè si palpere, recalcitrat undiq; tutus.
Quanto rectius hoc, quàm tristi lædere versu
Pantolabum scurram, Nomentanumq; nepotem:
Cùm sibi quisq; timet, quamquam est infectus, & odit?
Quid faciam? saltat Milonius, ut semel icto
Accessit fervor capiti numerusq; lucernis.
Castor gaudet equis: ovo prognatus eodem,
Pugnis. quot capitum vivunt. totidem studiorum
Millia. me pedibus delectat claudere verba
Lucili ritu, nostrum melioris utroq;.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris: neq; si malè cesserat usquam
Decurrens alio, neq; si bene. quo fit, ut omnis
Votiva pateat veluti descripta tabella,
Vita senis sequor hunc, Lucanus, an Apulus, anceps
Nam Venusinus erat finem sub utrumq; colonus,
Missus ad hoc pulsis, (genus est ut fama) Sabellis.
Quàm ne per vacuum Romano incurreret hosti:
Sive quod Apula gens. seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta, sed hic stylus haud petet ultro
Quemquam animantem, & me veluti custodiet ensis
Vagina tectum: quem cur distringere coner
Tutus ab infesta latronibus? ô pater & rex
Jupiter, ut pereant positum robigine telum.
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille.
Qui me commorsit (malum non rangere, clamo)
Flebit, & insignis tota cantabitur urbe.

Digitized by Google

Cernius iratus leges minitatur, & vrnam,
Canidia Albici, quibus est inimica, venenum:
Grande malum Turius, si quis se iudice certet.
Vt, quo quisq; valet, suspectos terreat, vtque
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit. vnde, nisi intus
Monstratum? Scaua viuacem crede nepeti
Matrem: nil faciet sceleris pia dextera. mirum?
Vt neq; calce lupus quemquã, neq; dente petit bos.
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus
Expectat, seu mors atris circumuolat alis:
Diues, inops, Roma, seu Fors ita iusserit, exul,
Quisquis erit vita, scribam, color. O puer, vt sis
Vitalis, metuo: & maiorum ne quis amicus
Frigore te feriat. Quid, cùm est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina mortẽ,
Detrahere & pellem, nitidus qua quisq; per ora
Cederet, introrsum turpis? nam Lalius, aut qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi, aut laeso doluere Metello,
Famosisq; Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi arripuit, populumq; e tributim:
Scilicet vni aequus virtuti, atq; eius amicis.
Quin vbi se à vulgo & scena, in secreta remorãns
Virtus Scipiada; & mitis sapientia Lali:
Nugari cum illo, & discinctis ludere, donec
Decoqueretur olus, soleti. quidquid sum ego, quãuis
Infra Lucili censum, ingeniumq; tamen me
Cum magnis vixisse inuita fatebitur vsque
Inuidia.

Digitized by Google

Inuidia, & fragili quarens illidere dentem,
Offendet solito. nisi quid tu docte Trebati
Dissentis. equidem nihil f *hinc diffindere possum.*
Sed tamen vt monitus caueas, ne forte negoti
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum:
Si mala condiderit in quem quis carmina, ius est
Iudiciumq;. esto, si quis mala: sed bona si quis,
Iudice, condiderit, laudatur Cæsare. si quis
Opprobrijs dignum g *lacerauerit, integer ipse;*
Soluentur risu tabulæ: tu missus, abibis.

a nimium intendere satyras, i. efficere illas nimis acres. *b* describere. *c* gesserat. *d* Quomodo. *e* tributim. *f* hic diffingere. *g* lacerauerit.

SATYRA II.

Ex Stoicorum sententia frugalitatem commendat.

QVæ virtus, & quanta, boni, sit viuere paruo,
(Nec meus hic sermo est: sed quem præcepit Ofellus
Rusticus, a *abnormis sapiens, crassaq; Minerua)*
Discite non inter lanceis, mensasq; nitentes,
Cum stupet insanis acies fulgoribus, & cum
Acclinis falsis animus, meliora recusat;
Verum hic impransi mecum disquirite. cur hoc?
Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
Corruptus iudex. leporem sectatus, equoue
Lassus ab indomito, vel si Romana fatigat
Militia assuetum b *Græcari, seu pila velox.*
Molliter austerum studio fallente laborem,

Seu

Digitized by Google

Seu te discus agit: pete cedentem aëra disco.
Cùm labor extuderit fastidia siccus, inanis
Sperne cibum vilem: nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta. foris est promus, & atrum
Defendens pisces hiemat mare: cum sale panis
Latrantem stomachũ benè leniet. Vnde putas, aut
Qui partum? non in caro nidore voluptas
Summa, sed in teipso est. Tu pulmentaria quære
Sudando: pinguem vitijs, albumq; nec ostreâ
Nec scarus, aut poterit peregrina iuuare lagois.
Vix tamen eripiam posito pauone, velis quin
Hoc potius quàm gallina, tergere palatum,
Corruptus vanis rerum: quia veneat auro
Rara auis, & picta pandat spectacula cauda:
Tanquam ad rem attineat quicquam. num vesceris ista,
Quam laudas pluma? Coctóne nũ adest honor idem?
Carne tamen quamuis distat, nihil hac magis illa.
Imparibus formis deceptum te patet. esto
Vnde datum sentis, lupus hic Tiberinus, an alto
Captus hiet, pontésne inter iactatus, an amnis
Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem
Mullum: in singula quem minuas pulmenta necesse est.
Ducit te species, video. quo pertinet ergò
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Maiorem natura modum dedit: his breue pondus.
Ieiunus stomachus rarò vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyijs gula digna rapacibus. at vos
Præsentes Austri coquite horũ opsonia: quamuis

Digitized by Google

...tet aper, rhombusq; recens: mala copia quando
...grum solicitat stomachum: cùm rapula plenus,
...q; acidas mauult inulas. Nec dum omnis abacta
...uperies epulis regum: nam vilibus ouis,
...grisq; est oleis hodie locus. haud ita pridem
...illoni praeconis erat acipensere mensa
...famis, quid? tũ rhombos minus f aquora alebat?
...tus erat rhombus, tutoq; ciconia nido;
...nec vos g auctor docuit Praetorius. ergo
...quis nunc mergos suaues edixerit assos,
...rebit praui docilis Romana iuuentus.
...rdibus à tenui victu distabit, Ofello
...dice nam frustra vitium vitaueris illud,
...te alio prauum detorseris. Auidienus,
...i canis ex vero dictum. cognomen adhaeret,
...uinquennes oleas est, & siluestria corna:
...; nisi mutatum parcit defundere vinum: &,
...ius odorem olei nequeas perferre, (licebit
...e repotia, natales, aliósue dierum
...stos albatus celebret) cornu ipse bilibri
...ulibus instillat, veteris non parcus aceti.
...ali igitur victu sapiens vtetur, & horum
...rũ imitabitur? hac vrget lupus: hac canis angit.
Mundus erit, qui non offendat sordibus, atq;
neutram partem cultus miser. hic neq; seruis,
buci senis exemplo, dum munia h didit,
...us erit: nec sic, vt simplex Neuius, vnctam
...uiuis praebebit aquam: vitiũ hoc quoq;, magnũ
Accipe nunc; victus tenuis quae, quantaq; secũ
...fferat. in primis valeas bene: nam, varia res
noceant homini, credas, memor illius escae,

Quae

Digitized by Google

Quæ ſimplex olim tibi ſederit. at ſimul aſſis
Miſceueris elixa, ſimul conchylia turdis:
Dulcia ſe inbilem vertent, ſtomachoq; tumultum
Lenta feret pituita. vides, vt pallidus omnis
Cœna deſurget dubia? Quin corpus onuſtum
Heſternis vitijs animum quoq; pragrauat vna,
Atq; affigit humo diuinæ particulam auræ:
Alter, vbi dicto citius curata ſopori
Membra dedit, vegetus præſcripta ad munia ſurgit. (dam:
Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quon-
Siue diem feſtum rediens aduexerit annus,
Seu recreare volet tenuatum corpus: vbiq;
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer, & validus præſumis, mollitiem, ſeu
Dura valetudo inciderit, ſeu tarda ſenectus?
Rancidũ aprũ antiqui laudabãt, nõ quia naſus
Illis nullus erat: ſed, credo, hac mente, quod hoſpes
Tardius adueniens, vitiatum commodius, quam
Integrũ edax dominus conſumeret. hos vtinã inter
Heroas natum tellus me prima tuliſſet!
Des aliquid famæ, qua carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi patinaq;,
Grande ferunt vna cum damno dedecus. adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
Æs, laquei pretium. iure, inquit, Traſius iſtis
Iurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Diuitiaſq; habeo tribus amplas regibus. ergo
Quod ſuperat, non eſt melius quo inſumere poſſis:

Cur

Digitized by Google

Cur eget indignus quisquam te diuite? quare
Templa ruunt antiqua Deum? cur improba cura
Non aliquid patria tanto emetiris aceruo?
Vni nimirum recte tibi semper erunt res?
O magnum posthac inimicis risum! Vterne
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus assueuit mentem, corpusq; superbum:
An, qui contentus paruo, metuensq; futuri,
In pace, vt sapiens aptarit idonea bello?
Quo magis his credas: puer hunc ego paruum Osellæ
Integris opibus noui non latius vsum,
Quam nunc acciſis. Videas metato in agello
Cum pecore, & gnatis, fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
Quidquam, præter olus fumosa cum pede perna.
At mihi cum longum post tempus venerat hospes
Sine operum vacuo gratus conuiua per imbrem
Vicinus: bene erat, non piscibus vrbe petitis;
Sed pullo, atq; hado: tum pensilis vua secundas,
Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu.
Post hoc ludus erat cuppa potare magistra:
Ac venerata Ceres, vt culmo surgeret alto,
Explicuit vino contracta seria frontis.
Sauiat, atq; nouos moueat fortuna tumultus:
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos
O pueri nituistis, vt hæc nouus incola venit?
Nam propria telluris herum natura, neq; illum,
Nec me, nec quemquam statuit. nos expulit ille:
Illum aut nequities, aut vafri inscitia iuris,
Postremo expellet certe vinacior hæres.

Nunc

Digitized by Google

Nunc ager Vmbrenſem ſub nomine, nuper Oſelli
Dictus, erit nulli proprius: ſed cedet in uſum
Nunc mihi, nunc alij: quo circa uiuite fortes,
Fortiaq; aduerſis opponite pectora rebus.

a extra aliorum normam, vel ſine norma.
b Græcos ludos ludere. *c* pigrum tardum.
d Cocto num. *e* quamquam. *f* æquor alebat.
g Sempronius Rufus. *h* didit. *i* Alij libri habent, adduxerit.

SATYRA III.

Damaſippum Stoicum inducit ſecum expoſtulantem, quod otioſus nil ſcriberet: Stoicam ſtultitiam hinc exagitat.

SIc raro ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorũ quaq; retexens,
Iratus tibi, quod uini, ſomniq; benignus
Nil dignum ſermone canas. quid fiet? ab ipſis
Saturnalibus huc fugiſti. ſobrius ergò
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe. nil eſt.
Culpantur fruſtra calami: immerituſq; laboras
Iratis natus paries dijs atq; poëtis.
Atqui uultus erat multa, & praclara minantis,
Si uacuum tepido cepiſſet uillula tecto.
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Inuidiam placare paras uirtute relicta?
Contemnere miſer. uitanda eſt improba Siren
Deſidia: aut quicquid uita meliore parabis,
Ponendum æquo animo. dij te Damaſippe, deæq;
Verum ob conſilium donent tonſore. ſed unde

Tam

Digitized by Google

Tam bene me nosti? Postquam omnis res me lanũ
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus propriis olim nam quærere amabam,
Quo Gafer ille pedes lauisset Sisyphus ære:
Quid sculptum infabrè, quid fusum durius esset.
Callidus huic signo ponebam millia centum.
Hortos, egregiasq; domos mercarier unus
Cum lucro noram. Unde frequentia mercurialẽ
Imposuere mihi cognomen compita nouũ,
Et morbi miror purgatum te illius. atquẽ
Emouit ueterem mirè nouus, ut solet, in cor
Traiecto lateris miseri, capitisq; dolore:
Vt lethargicus hic cum sit pugil, & medicũ urget.
Dũ ne quid simile huic, esto, ut libet. ô bone, ne te,
Frustrere insanis & tu stultiq; propè omnes:
Si quid Stertinius ueri crepat: unde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus iussit sapientem pascere barbam,
Atq; à Fabricio non tristem ponte reuerti.
Nam malè re gestatum uellem mittere oporto
Me capite in flumen: dexter stetit: & Caue faxis
Te quicquã indignũ: pudor, inquit, te malus urget,
Insanos qui inter uereare insanus haberi. (te
Primũ nam inquirã, quid sit furère: hoc si erit in
Solo: nil uerbi, pereas quin fortiter, addam.
Quẽ mala stultitia, & quemcumq; inscitia ueru
Cæcum agit: insanum Chrysippi porticus, & grex
Autumat. hæc populos, hæc magnos formula reges,
Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
Desipiant omnes, æquè ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. uelut silui, ubi passim

Palan-

Digitized by Google

Palantes error certo de tramite pellit,
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrique
Error, sed variis illudit partibus. hoc te
Crede modo insanum, nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. est genus vnum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis: vt igneis,
Vt rupes, fluuioq; in campo obstare queratur.
Alterũ & huic variũ, & nihilo sapientius, igneis
Per medios fluuioq; ruentis, clamet amica
Mater, honesta soror, cum cognatis pater, vxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serua:
Non magis audierit, quam Festius ebrius olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus huic ego vulgus
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
Integer est mentis Damasippi creditor? esto.
Accipe, quod numquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors
Reiecta præda quam præsens Mercurius fert?
Scribe decem à Nerio. non est satis. adde Cicutæ
Nodosi tabulas centum: mille adde catenas;
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus
Cum rapies in ius malis ridentem alienas:
Fiet aper, modo auis, modo saxum, &, cùm volet, arbor.
Si male rem gerere, insani est: contra, bene sani:
Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Petilli
Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis.
Audire, atq; rogam iubeo componere, quisquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore:

Digitized by Google

Quisquis

Quisquis luxuria, tristine superstitione,
Aut alio mentis morbo calet: huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est ellebori multo pars maxima amaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Haredes Staberi summam incidere sepulcro:
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atq; epulū, arbitrio Arri.
Frumenti quantum metit Africa. sine ego prave,
Seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi. credo
Hoc Staberi prudentem animū a vidisse. quid ergo
Sensit, cum summam patrimoni insculpere saxo
Haredes volnit? quoad vixit credidit ingens
Pauperiem vitium, & cauit nihil acrius: vt si
Forte minus locuples vno quadrante b periret,
Ipse videretur sibi nequior. Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, diuina, humanaq; pulcra
Diuitijs parent: quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus, sapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speranit magna laudis fore. quid simile isti
Gracus Aristippus? qui seruos proijcere aurum
In media iussit Lybia: quia tradius irent:
Propter onus segnes. vter est insanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite resolnit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in vnum,
Nec studio citharae, nec Musa deditus vlli,
Si scalpra, & formas non sutor, nautica vela
Auersus mercaturis; delirus, & amens
Vndiq; dicatur merito. quid discrepat istis,
Qui nummos aurumq; recondit, nescius vti

Compo-

Digitized by Google

Compositis, metuensq; velut contingere sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectum vigilet cum longo fuste: neq; illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris:
Si positis intus Chij veterisq; Falerni
Mille cadis; nihil est, tercentum millibus; acre
Potet acetum: age, si & stramentis incubet, vnde
Octogenta annos natus cui stragula vestis,
Blattarum, ac tinearũ epulæ, putrescat in arca:
Nimirùm insanus paucis videatur, eo quòd
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem
Filius, aut etiam hac libertus vt ebibat hæres,
Dijs inimice senex custodis, ne tibi desit?
Quantulum enim summa curtabit, quisq; dierũ,
Vngere si caules oleo meliore, caputq;
Cœperis impexa fœdum porrigine? quare,
Si quidvis satis est, periuras, surripis, aufers
Vndiq; tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, seruósue tuos, quos ære pararis:
Insanum te omnes pueri, clamentq; puellæ.
Cum laqueo vxore interimis, matremq; veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neq; tu hoc facis Argis,
Nec ferro, vt demens genitricem occidit Oreſtes.
An tu reris eum occisa insanisse parente?
Ac non ante malis dementem actum Furijs, quàm
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo est habitus male tutæ mentis Oreſtes,
Nil sanè fecit, quod tu reprehendere possis:
Non Pyladen ferro violare, aut sæuus sororem
Electram:

Digitized by Google

Electram: tantum maledicis vtriq; vocando
Hanc furiã, hũc aliud, iussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus, & auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
c Campana solitus trulla, vappamq; profestis:
Quondam lethargo grandi est oppressus: vt hares
Iam circum loculos, & claues latus, ouansq;
Curreret. hanc medicus multum celer atq; fidelis,
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atq;
Effundi saccos nummorum: accedere plures
Ad numerandũ. hominẽ sic erigit: addit & illud,
Ni tua custodis, auidus iam hac auferet hares.
Men' viuo? vt viuas igitur, vigila: hoc age. quid vis?
Deficient inopem vena te, ni cibus, atq;
Ingens accedat stomacho fultura ruenti.
Tu cessas? agedum, sume hoc ptisanarium oryza.
Quanti empta? tarno. quanti ergo? e octo assibus.
eheu,
Quid refert, mo[illegible] an furtis, pereamne rapinis?
Quisquam igitur sanus? qui non stultus. quid a-
uarus?
Stultus, & insanus. quid? si quis non sit auarus?
Continuo sanus? minime. cur Stoice? dicam.
Non est cardiacus, f Craterum dixisse putato,
Hic ager: recte est igitur? surgetq;? negabit:
Quod latus aut renes morbo g tententur acuto.
Non est periurus, neq; sordidus: immolet aquis
Hic porcũ Laribus. verum ambitiosus, & audax:
Nauiget Anticyrã. quid enim differt, Barathrone
Dones quidquid habes, an numquã vtare paratis?
Seruius Oppidius Canusi duo pradia, diues

Digitized by Google

Antiquo censu, gnatis diuisse duobus
Fertur, & h hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos Aule, nucesq́;
Ferre sinu laxo, donare, & ludere vidi,
Te Tiberi numerare, cauis abscondere tristem;
Extimui, ne vos ageret vesania discors:
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per Diuos oratus vterq; Penates,
Tu caue ne minuas: tu ne maius facias id;
Quod satis esse putat pater, & natura coercet.
Praterea ne vos titillet gloria, iure-
Iurando obstringam ambo: vter adilis fuerit, ve
Vestrum prator; is instabilis, & sacer esto.
In cicere, atq; faba, bona tu perdasq́; lupinis,
Latus vt in circo spatiere, aut aneus vt stes.
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet vt plausus quos fert Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humasse velit Aiacem Atrida vetas cur?
Rex sum. nil vltra quaro plebeius, & aquam
Rem imperito: ac, si cui videor non iustus, inult
Dicere, qua sentit, permitto. maxime regum,
Di tibi dent capta classem deducere Troia:
Ergo consulere, & mox respondere licebit?
Consule. cur Aiax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis, (to,
Gaudeat vt populus Priami, Priamusq; inhuma-
Per quem tot iuuenes patrio caruere sepulchro?
Mille ouiũ insanus morti dedit, inclytum Vlyssem,
Et Menelaum vna mecum se occidere clamans.
Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide gnatam

Ante

Digitized by Google

Ante aras, spargesq; mola caput improbe falsa,
Rectum animi seruas? quorsum? insanum quid enim Aiax
Fecit, cum strauit ferro pecus? abstinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violauit Vlyssem.
Verum ego, vt harentes aduerso littore naues
Eriperem, prudens placani sanguine Diuos.
Nempe tuo furiose. meo, sed non furiosus,
Qui species alias veri scelerisq; tumultu
Permistas capiet, commotus habebitur, atq;
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Cum prudens scelus ob titulos admittit inanes,
Stas animo? & purum est vitio tibi, cum tumi-
dum est cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem, vt gnata, paret ancillam, paret aurū:
Pusam, aut pusillam appellet, fortiq; marito
Destinet vxorē; interdicto huic omne adimat ius
Prator, & ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid, si quis gnatam pro mutā deuouet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo vbi praua
Stultitia, hic summa est insania. qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit ì vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruēntis.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe mecum.
Vincit enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimonia mille talenta, &c.
Edicit, piscator vti, pomarius, auceps,

Digitized by Google

Vnguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabra omne macellum,
Mane domũ veniant. quid tum? venere frequẽtes.
Verba facit leno. Quidquid mihi, quidquid & horum
(vel cras.
Cuiq; domi est, id crede tuum, & vel nunc pete,
Accipe, quid contra iuuenis responderit aquus.
In niue Lucana dormis ocreatus, vt aprum
Cœnem ego, tu pisces hiberno ex aquore vellis:
Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer.
Sume tibi decies, tibi tantumdem, tibi triplex,
Vnde vxor media currat de nocte vocata.
Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet vt decies solidum exsorberet, aceto
Diluit insignem baccam, qui sanior, ac si
Illud idem in rapidũ flumen, iaceretue cloacam?
Quincti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia, & nugis, proauorũ & amore gemellum,
Luscinias solsti impenso prandere coëmptas.
Quorsũ abeant sani? creata, an carbone notandi?
Ædificare casas, plostello adiungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum; amentia verset.
Si puerilius his ratio esse euincet amare;
Nec quicquã differre, vtrumne in puluere, trimus.
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quæro, faciasne, quod olim
Mutatus Polemon; ponas insignia morbi,
Fasciolas, n cubital, focalia; potus vt ille
Di[illegible]ar ex collo furtim carpsisse coronas,
Post quam est impransi correptus voce o magistri.

Porri-

Digitized by Google

Porrigis irato puero cum poma, recusat:
Sume Catelle: negat. si non des; optat. amator
Exclusus qui distat: pagit vbi secũ, eat, an non?
Quo rediturus erat non arcessitus, & haret
Inuisis foribus? nec tunc, cum me vocet vltro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?
Exclusit: reuocat. redeam? non, si obsecret. ecce
Seruus non [illegible] sapientior. O here, quae res
Nec modum habet, neq; consilium, ratione modoq;
Tractari non vult. in amore hac sunt mala: bellũ,
Pax rursum. hac si quis tempestatis prope ritu
Mobilia, & caca fluitantia sorte laboret
Reddere certa; sibi nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione, modoq;.
Quid, cum Picenis excerpens semina pomis
Gaudes, si cameram percusti forte, penes te es?
Quid, cum balba feris annoso verba palato,
Aedificante casas qui sanior? adde cruorem
Multitiae, atq; ignem gladio scrutare. modo inquã,
Hellade percussa Marius cum praecipitat se,
Cerritus fuit: an commota crimine mentis
Absolues hominem, & sceleris damnabis eundem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat, & vnum
Quiddam magnum addens, vnũ me surpite morti,
Dis etenim facile est, orabat: sanus vtrisq;
Auribus, atq; oculis; mentem nisi litigosus
Exciperet dominus, cũ venderet. hoc quoq; [illegible]
Chrysippus ponit fœcundo in gente Meneni.
Iupiter, ingentes qui das adimisq; dolores,

Palantes error certo de tramite pellit,
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit: vnus vtrique
Error, sed variis illudit partibus. hoc te
Crede modo insanum, nihilo vt sapientior ille,
Qui te deridet, caudam trahat. est genus vnum
Stultitiæ nihilum metuenda timentis: vt igneis,
Vt rupes, fluuioq; in campo obstare queratur.
Alterius & huic varius, & nihilo sapientius, igneis
Per medios fluuioq; ruentis, clamet amica
Mater, honesta soror, cum cognatis pater, vxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima: serua:
Non magis audierit, quam Festum ebrium olim,
Cum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater te appello, clamantibus huic ego vulgum
Erroris similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
Integer est mentis Damasippi creditor? esto.
Accipe, quod numquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis? an magis excors
Reiecta praeda quam praesens Mercurius fert?
Scribe decem à Nerio. non est satis. adde Cicutæ
Nodosi tabulas centum: mille adde catenas;
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus
Cum rapies in ius malis ridentem alienas:
Fiet aper, modo auis, modo saxum, &, cum volet, arbor.
Si male rem gerere, insani est: contra, bene sani?
Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Petilli
Dictantis, quod tu nunquam rescribere possis.
Audire, atq; rogam iubeo componere, quisquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore:

Digitized by Google

Quisquis

Quisquis luxuria, tristine superstitione,
Aut alio mentis morbo calet: huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est ellebori multo pars maxima auaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Heredes Staberi summam incidere sepulcro:
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atq; epulū, arbitrio Arri,
Frumenti quantum metit Africa. sive ego prave,
Seu recte hoc volui, ne sis patruus mihi. credo
Hoc Staberi prudentem animū vidisse. quid ergo
Sensit, cum summam patrimoni insculpere saxo
Heredes voluit? quoad vixit credidit ingens
Pauperiem vitium, & cauit nihil acrius: ut si
Forte minus locuples vno quadrante periret,
Ipse videretur sibi nequior. Omnis enim res,
Virtus, fama, decus, diuina, humanaq; pulcra
Divitijs parent: quas qui construxerit, ille
Clarus erit, fortis, iustus, sapiens etiam, & rex,
Et quidquid volet. hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magna laudis fore. quid simile isti
Gracus Aristippus? qui servos proijcere aurum
In media iussit Lybia: quia tradius irent:
Propter onus segnes. uter est insanior horum?
Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec studio citharae, nec Musa deditus ulli,
Si scalpra, & formas non sutor, nautica vela
Aversus mercaturis; delirus, & amens
Undiq; dicatur merito. quid discrepat istis,
Qui nummos aurumq; recondit, nescius ut

Compo-

Digitized by Google

Compositis, metuensq; velut contingere sacrum?
Si quis ad ingentem fumenti semper acervum
Porrectum vigilet cum longo fuste: neq; illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris:
Si positis intus Chij veterisq; Falerni
Mille cadis; nihil est, tercentum millibus; acre
Potet acetum: age, si & stramentis incubet, unde
Octoginta annos natus cui stragula vestis,
Blattarum, ac tinearũ epulæ, putrescat in arca:
Nimirum insanus paucis videatur, eo quòd
Maxima pars hominũm morbo iactatur eodem
Filius, aut etiam hac libertus ut ebibat hæres,
Dijs inimice senex custodis, ne tibi desit?
Quantulum enim summa curtabit, quisq; dierũ,
Vngere si caules oleo meliore, caputq;
Cœperis impexa fœdum porrigine? quare,
Si quidvis satis est, periuras, surripis, aufers
Vndiq; tun' sanus? populum si cadere saxis
Incipias, seruósue tuos, quos ære pararis:
Insanum te omnes pueri, clamentq; puellæ.
Cum laqueo uxore interimis, matremq; veneno,
Incolumi capite es? quid enim? neq; tu hoc facis Argis,
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum occisa insanisse parente?
Ac non ante malis dementem actum Furijs, quàm
In matris iugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin ex quo est habitus male tutæ mentis Orestes,
Nil sanè fecit, quod tu reprehendere possis:
Non Pyladen ferro violare, aut sub sue sororem Electram:

Digitized by Google

Electram: tantum maledicis vtriq; vocando
Hanc furiã, hũc aliud, iussit quod splendida bilis.
Pauper Opimius argenti positi intus, & auri,
Qui Veientanum festis potare diebus
c Campana solitus trulla, vappamq; profestis:
Quondam lethargo grandi est oppressus: vt hares
Iam circum loculos, & claues latus, ouansq;
Curreret. hanc medicus multum celer atq; fidelis,
Excitat hoc pacto: mensam poni iubet, atq;
Effundi saccos nummorum: accedere plures
Ad numerandũ. hominẽ sic erigit: addit & illud,
Ni tua custodis, auidus iam hac auferet hares.
Men' viuo? vt viuas igitur, vigila: hoc age. quid vis?
Deficient inopem vena te, ni cibus, atq;
Ingens accedat stomacho fultura ruenti.
Tu cessas? agedum, sume hoc ptisanarium oryza.
Quanti empta? tarno. quanti ergo? e octo assibus. eheu,
Quid refert, mo[illegible] an furtis, pereamne rapinis?
Quisquam igitur sanus? qui non stultus. quid auarus?
Stultus, & insanus. quid? si quis non sit auarus?
Continuo sanus? minime. cur Stoice? dicam.
Non est cardiacus, f Craterum dixisse putato,
Hic ager: recte est igitur? surgetq;? negabit:
Quod latus aut renes morbo g tententur acuto.
Non est periurus, neq; sordidus: immolet aquis
Hic porcũ Laribus. verum ambitiosus, & audax:
Nauiget Anticyrã. quid enim differt, Barathrone
Dones quidquid habes, an numquã vtare paratis?
Seruius Oppidius Canusi duo pradia, diues

Digitized by Google

Antiquo censu, gnatis diuisse duobus
Fertur, & h hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos Aule, nucesq́
Ferre sinu laxo, donare, & ludere vidi,
Te Tiberi numerare, cauis abscondere tristem;
Extimui, ne vos ageret vesania discors:
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per Diuos oratus vterq́ Penates,
Tu cane ne minuas: tu ne maius facias id;
Quod satis esse putat pater, & natura coercet.
Praterea ne vos titillet gloria, iure-
Iurando obstringam ambo: vter edilis fuerit, ve
Vestrum prator; is instabilis, & sacer esto.
In cicere, atq́ faba, bona tu perdasq́ lupinis,
Latus vt in circo spatiere, aut aneus vt stes.
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet vt plausus quos fert Agrippa, feras tu,
Assuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humasse velit Aiacem Atrida vetas cur?
Rex sum. nil vltra quæro plebeius, & aquam
Rem imperito: ac, si cui videor non iustus, inuis
Dicere, qua sentit, permitto. maxime regum,
Di tibi dent capta classem deducere Troia:
Ergo consulere, & mox respondere licebit?
Consule. cur Aiax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis, (to,
Gaudeat vt populus Priami, Priamusq́ inhuma-
Per quem tot iuuenes patrio carnere sepulchro?
Mille ouiũ insanus morti dedit, inclytum Vlyssem,
Et Menelaum vna mecum se occidere clamans.
Tu cum pro vitula statuis dulcem Aulide gnatam

Ante

Ante aras, spargesq; mola caput improbe falsa,
Rectum animi seruas? quorsum? insanum quid enim Aiax
Fecit, cum strauit ferro pecus? abstinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violauit Vlyssem.
Verum ego, vt harentes aduerso littore naues
Eriperem, prudens placaui sanguine Diuos.
Nempe tuo furiose. meo, sed non furiosus,
Qui i specie alias veri sceleris q; tumultu
Permistas capiet, commotus habebitur, atq;
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Cum prudens scelus ob titulos admittit inanes,
Stas animo? & purum est vitio tibi, cum tumidum est cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem, vt gnatæ, paret ancillam, paret aurũ:
Pusam, aut pusillam appellet, fortiq; marito
Destinet vxorẽ; interdicto huic omne adimat im
Prætor, & ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid, si quis gnatam pro mutã deuouet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo vbi praua
Stultitia, hic summa est insania. qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit i vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona crœntis.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripẽ mecum.
Vincit enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimonia mille talenta,
Edicit, piscator vti, pomarius, auceps,

Digitized by Google

Antiquo censu, gnatis diuisse duobus
Fertur, & h hoc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos Aule, nuces q̃ue
Ferre sinu laxo, donare, & ludere vidi,
Te Tiberi numerare, cauis abscondere tristem;
Extimui, ne vos ageret vesania discors:
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per Diuos oratus vterq; Penates,
Tu cane ne minuas: tu ne malus facias id;
Quod satis esse putat pater, & natura coercet.
Praterea ne vos titillet gloria, iure-
Iurando obstringam ambo: vter edilis fuerit, ve
Vestrum prator; is instabilis, & sacer esto.
In cicere, atq; faba, bona tu perdas q̃; lupinis,
Latus vt in circo spatiere, aut aneus vt stes.
Nudus agris, nudus nummis insane paternis?
Scilicet vt plausus quos fert Agrippa, feras tu,
Assuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humasse velit Aiacem Atrida vetas cur?
Rex sum. nil vltra quæro plebeius, & aquam
Rem emperito: ac, si cui videor non iustus, inulti
Dicere, qua sentit, permitto. maxime regum,
Di tibi dent capta classem deducere Troia:
Ergo consulere, & mox respondere licebit?
Consule. cur Aiax heros ab Achille secundus
Putrescit, toties seruatis clarus Achiuis, (to,
Gaudeat vt populus Priami, Priamusq; inhuma-
Per quem tot iuuenes patrio carnere sepulchro?
Mille uniũ insanus morti dedit, inclytum Vlyssem,
Et Menelaum vna mecum se occidere clamans.
Tu cum pro titulis statuis dulcem Aulide gnatam

Ante

Digitized by Google

Ante aras, spargesq; mola caput improbe falsa,
Rectum animi seruas? quorsum? insanum quid enim Aiax
Fecit, cum strauit ferro pecus? abstinuit vim
Vxore & gnato, mala multa precatus Atridis:
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violauit Vlyssem.
Verum ego, vt harentes aduerso littore naues
Eriperem, prudens placaui sanguine Diuos.
Nempe tuo furiose. meo, sed non furiosus,
Qui i species alias veri sceleriq; tumultu
Permistas capiet, commotus habebitur, atq;
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Aiax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Cum prudens scelus ob titulos admittit inanes,
Stas animo? & purum est vitio tibi, cum tumidum est cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem, vt gnatæ, paret ancillam, paret aurum:
Pusam, aut pusillam appellet, fortiq; marito
Destinet vxorem; interdicto huic omne adimat ius
Prætor, & ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid, si quis gnatam pro muta denouet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo vbi praua
Stultitia, hic summa est insania. qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit i vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruenta.
Nunc age luxuriam, & Nomentanum arripe mecum.
Vincit enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimonia mille talenta,
Edicit, piscator vti, pomarius, auceps,

Digitized by Google

Vnguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabra omne macellum,
Mane domũ veniant. quid tum? venere frequẽtes.
Verba facit leno. Quidquid mihi, quidquid & horum
(vel cras.
Cuiq; domi est, id crede tuum, & vel nunc pete,
Accipe, quid contra iuuenis responderit aquus.
In niue Lucana dormis ocreatus, vt aprum
Cœnem ego, tu pisces hiberno ex aquore vellis:
Segnis ego, indignus qui tantum possideam. aufer.
Sume tibi decies, tibi tantumdem, tibi triplex,
Vnde vxor media currat de nocte vocata.
Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet vt decies solidum exsorberet, aceto
Diluit insignem baccam, qui sanior, ac si
Illud idem in rapidũ flumen, iaceretue cloacam?
Quincti progenies Arri, par nobile fratrum,
Nequitia, & nugis, proauorũ & amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coëmptas.
Quorsũ abeant sani? creata, an carbone notandi?
Ædificare casas, plostello adiungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum; amentia verset.
Si puerilius his ratio esse euincet amare;
Nec quicquã differre, vtrumne in puluere, trimus.
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quaro, faciasne, quod olim
Mutatus Polemon; ponas insignia morbi,
Fasciolas, n cubital, focalia; potus vt ille
Di[illegible]ar ex collo furtim carpsisse coronas,
Post quam est impransi correptus voce o magistri.

Porri-

Digitized by Google

...gis irato puero cum poma, recusat:
... Catelle: negat. si non des; optat. amator
...nsus qui distat: ? agit ubi secū, eat, an non?
...rediturus erat non arcessitus, & haret
...s foribus? nec tunc, cum me vocet ultro,
...dam? an potius mediter finire dolores?
...fit: reuocat. redeam? non ...
... non ... obsecret. ecce
...mo sapientior. O here, qua res
...odum habet, neq; consilium, ratione modoq;
...ari non vult. in amore hac sunt mala: bellū,
...ursum. hac si quis tempestatis prope ritu
...ria, & caca flutantia sorte laboret
...re certa; sibi nihilo plus explicet, ac si
...tire paret certa ratione, modoq;.
... cum Picenis excerpens semina pomis
...es, si cameram percussi forte, penes te es?
... cum balba feris annoso verba palato,
...cante casas qui sanior? adde cruorem
...itia, atq; ignem gladio scrutare. modo inquā,
...de percussa Marius cum pracipitat se,
...ritus fuit: an commota crimine mentis
...nes hominem, & sceleris damnabis eundem,
...ore imponens cognata vocabula rebus?
...tinus erat, qui circum compita siccus
...is mane senex manibus currebat, & unum
...ldam magnum addens, unū me surpite morti,
...etenim facile est, orabat: sanus utrisq;
...bus, atq; oculis; mentem nisi litigosus
...ret dominus, cū venderet. hoc quoq; ...
...us ponit fœcundo in gente Menenî.
...ngentes qui das adimisq; dolores,

Mater, ait, pueri menses iam quinq; cubanti,
Frigida si puerum quartana reliquerit; illo
Mane die, quo tu indicis ieiunia, nudus
In Tiberi stabit. casus, medicusue leuarit
Ægrum ex præcipiti, mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimq; reducet.
Quone malo mente concussa? timore Deorum.
Hac mihi Stertinius sapientum octauus, amicis
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atq;
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Stoice, post damnum sic vendas omnia pluris:
Quam me stultitiã (quoniam non est genus vnũ)
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.
Quid? caput abscissum deniens cum portat Agauen,
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atq; etiam insanum: tantum hoc edisserе, quo me
Ægrotare putes animi vitio. accipe: Primum
Ædificas, hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis: & idem
Corpore maiorem rides Turbonis in armis
Spiritum, & incessum: qui ridiculus minus illo?
An quodcunq; facit Maecenas, te quoq; verũ est,
Tanto dissimilem, & tanto certare minorem?
Absentis rana pullis vituli pede pressis,
Vbi effugit, matri [illegible] narrat. vt ingens
[illegible] cognatos eliserit. illa rogare,
[illegible]ne? nũ tandè. se inflans, sic magna fuisset.
[illegible]idio. num tanto? cum magis, atq;
Se magis: non si te rumperis, inquit,

Digitized by Google

Pax

Par erit hæc à te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc: hoc est, oleum adde camino.
Quæ si quis sanus fecit, sanus facis & tu.
Non dico horrendam rabiem, iam desine. cultum
Maiorem censu, teneas Damasippe tuis te:
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O maior tandem parcas insane minori.

a In alijs legitur, vidisse. *b* alij habent, periret. *c* poculo æneo ex ære Campano. *d* alij, fictili. *e* octo assibus. *f* medicum. *g* tentantur. *h* hoc. *i* i. aliàs à veris, differentes à veris. *k* Rufam. *l* fragilis & fluxa. *m* vellis. *n* cui innitebatur qui cænabat. *o* Xenocratis. *p* agit. *q* insanus à Cerere percussus. *r* par est, quum est. *s* amplis verbis narrat.

SATYRA IV.

Cătij Epicuræi præcepta Epicuræa irridet.

VNDE, & quo Catim? non est mihi tempus, auenti
a Ponere signa nouis præceptis: qualia vincunt
Pythagoram, Anytique reum doctumque Platona.
Peccatum fateor, cum te sic tempore lauo
Interpellarim: sed des veniam bonus, oro.
Quod si intercideris tibi nūc aliquid, repetes mox:
Siue est natura hoc, siue artis, mirus vtroque
Quin id erat cura, quo pacto cuncta tenerem:
Vtpote res tenues, tenuis sermone peractas.
Ede hominis nomē: simul an Romanus, b an hospes.

Digitized by Google

Ipsa memor præcepta canam: celabitur auctor.
Longa quibus facies ouis erit, illa memento,
Vt succi melioris & vt magis alba rotundis
Ponere. namq; marem cohibent c callosa vitellum.
Caule suburbano, qui siccis crevit in agris,
Dulcior. irriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subito te appresserit hospes:
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris, vivam misto mersare Falerno:
Hoc teneram faciet. præstensibus optima fungis
Natura est: alijs male creditur. ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem qua legerit arbore solem.
Ausidius forti miscebat mella Falerno:
Mendose: quoniam vacuis committere venis
Nil, nisi leve decet. leni præcordia mulso
Proluerit melius. si dura morabitur alvus,
Mitilus, & vilet pellent obstantia concha.
Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coo.
Lubrica nascentes implent conchylia Luna.
Sed non omne mare est generosa fertile testa.
Murice Baiano melior Lucrina peloris:
Ostrea Circæis, Miseno oriuntur echini,
Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum.
Nec sibi cenarum d quivis temere arroget artem,
e Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces avertere mensa,
Ignarum quibus est ius aptius, & quibus assis
Languidus in cubitum iam se conviva reponet.
Vimber & iligna nutritus glande rotunda
f Cervus aper lances carnem vitantis inertem.

Digitized by Google

Nam

Mã Laurens malus est, vluis, & arundine pinguis.
Vinea summittit capreas non semper edules:
Fœcundi leporis sapiens sectabitur armos.
Piscibus, atq; auibus, quæ natura, & foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæsita palatum.
Sunt, quorũ ingeniũ noua tantũ crustula promit.
Nequaquam satis in re vna consumere curam:
Vt si quis solum hoc, mala ne sint viua, laboret,
Quali perfundat pisces securus oliuo.
Massica si cœlo suppones viua sereno:
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
Et decedet odor neruis inimicus: at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet face Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ouo:
Quatenus ima petit voluens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis, & Afra
Potorem cochlea, nam lactuca innatat acri
Post vinũ stomacho. perna magis, ac magis hillis
Flagitat in morsus refici: quin omnia malit,
Quæcunq; immundis feruent allata popinis.
Est operæ pretium duplicis pernoscere iuris
Naturam. simplex è dulci constat oliuo,
Quo pingui miscere mero, muriaq; decebit,
Non alia quam qua Byzantia putruit orca.
Hoc vbi confusum sectis inferbuit herbis,
Corycioq; croco sparsum stetit; insuper addet
Pressa Venafrana quod bacca remisit oliua.
Picenis cedunt pomis Tiburtia succo:
Nam facie præstant. Vennucula conuenit ollis.
Rectius Albanam fumo duraueris vuam.

Digitized by Google

Hanc ego cum malis, ego fæcem primus, & alec,
Primus & inuenio piper album, cum sale nigro
Incretum, puris circum posuisse catillis.
Immane est vitium, dare millia terna macello,
Augustoq; vagos pisces vrgere catino.
Magna mouēt stomacho fastidia, seu puer vnctis
Tractauit calicem manibus, dum furta ligurit;
Siue grauis veteri cratera limus adhæsit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
Consistit sumptus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios g lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum illota toralia vestes;
Oblitum, quanto curam, sumtumq; minorem
Hæc habeant, tanto reprendi iustius illis,
Quæ nisi diuitibus nequeunt contingere mensis?
Docte Cati, per amicitiam diuosq; rogatus,
Ducere me auditum, perges quocunq;, memento.
Nā quamuis referas memori mihi pectore cuncta;
Non tamen interpres tantundem iuueris. adde
Vultum, habitumq; hominis: quē tu vidisse beatus
Non magni pendis, quia contigit. at mihi cura
Non mediocris inest, fontes vt adire remotos
Atq; haurire queam vitæ præcepta beatæ.

a Nomina præceptis imponere. *b* & *c* rotunda, alij longa. *d* quiuis. *e* ni. *f* curuet. *g* scopa è palma lutulenta.

SATYRA V.

Sub Vlyssis persona carpit auaros.

HOc quoq; Teiresia, præter narrata, petenti
Responde: quibus amissas reparare queam res

Artibus

Digitized by Google

Artibus atq; modis. quid rides? iamne doloso
Non satis est Itbacam revehi, patriosq; Penates
Aspicere? ô nulli quidquam mentite, vides, ut
Nudus inopsq; domum redeam te vate: neq; illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui
Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior alga est.
Quando pauperiem missis ambagibus horres;
Accipe qua ratione queas ditescere. Turdus,
Sive aliud malis primum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet domino sene: dulcia poma,
Et quoscumq; feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
Qui quamvis periturus erit, sine gente, cruentus
Sanguine fraterno, fugitivus, ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.
b Ut ne tegam spurco Damae latus? haud ita Troia
Mecum gessi, certans semper melioribus. ergo
Pauper eris: fortem hoc animum tolerare iubebo,
Et quondam maiora tuli. tu protinus, unde
Divitias, arisq; ruam, dic augur, acernas.
Dixi equidem, & dico. captes astutus ubiq;
Testamenta senum: neu, si vafer unus & alter
Insidiatorem praroso fugerit hamo,
Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minórue foro si res certabitur olim,
Vivet uter locuples sine gnatis, improbus ultro
Qui meliorem audax vocat in ius, illius esto
Defensor fama vicinus, caussáq; priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fœcundáue coniux.
Quincte puta, aut Publi (gaudet prænomine mollis
Auricula) tibi me virtus tua fecit amicum (les

Digitized by Google

Ius c anceps noui: causſas defendere pōſſum.
Eripiet quinis oculos citius mihi, quàm te
Contemtū d caſſa nuce pauperet. hac mea cura eſt.
Ne quid tu perdas, neu ſis iocus. ire domum, atq;
Pelliculam curare iube. ſis cognitor ipſe;
Perſta, atq; obdura: ſeu rubra Canicula findet
Infantes ſtatuas; ſeu pingui tentus omaſo
Furius hybernas cana nive conſpuet Alpes.
Nónne vides, aliquis cubito ſtantem prope tangens
Inquiet, vt patiens, vt amicis aptus, vt acer?
Plures annabunt e thunni, & cetaria creſcent.
Si cui praterea validus male filius in re
Praclara ſublatus aletur, ne manifeſtum
Calibis obſequium nudet te; leniter in ſpem
Arrepe officioſum, vt & ſcribare ſecundus
Hares: &, ſi quis caſus puerum egerit Orco,
In vacuum venias. perraro hac alea fallit.
Qui teſtamentum tradet tibi cumq; legendum,
Abnuere, & tabulas à te remouere memento:
Sic tamen, vt limen rapias, quid prima ſecundo
Cera velit verſu: ſolus, multiſue cohares,
Veloci percurre oculo. plerumq; f recoctus
Scriba ex quinqueuiro coruum deludet hiantem;
Captatórq; dabit riſus Naſica Corano.
Num furis? an prudens ludis me, obſcura canendo?
O Laërtiade, quidquid dicam, aut erit, aut nos.
Diuinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen iſta velit ſibi fabula, ſi licet, ede.
Tempore quo iuuenis Parthis horrendus, ab alto
Demiſſum genus Æneæ, tellure, mariq;
Magnus eris; forti nubet procera Corano

Filia

Filiæ Nascæ, & metuendæ reddere solum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero dabit, atq;
Vt legat, orabit. multum Nasica negatas
Accipiet tandem, & tacitus leget: inveniétq;
Nil sibi legatum, præter plorare, suisq;.
Illud ad hæc subeo: mulier si forte dolosa,
Libertusve senem delirum h temperet. illi
Accedas socius: laudes, laudesve vt absens.
Adiuvat hoc quoq;: sed vincit longe prius, ipsum
Expugnare caput. scribes mala carmina vecors:
*Laudato. **
Vt canis à corio nunquam absterrebitur vncto.
Me sene, quod dicã, factũ est. anus improba plebis
Ex testamento sic est elata: cadaver
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit hæres:
Scilicet elabi si posset mortua: credo,
Quod nimium institerat vivenți. cautus adito:
Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem & morosum offendet garrulus. vltro
Ne etiam sileas. Danus sis comicus, atq;
Stes capiti obstipus, multum similis metuenti,
Obsequio grassare: mone, si increbruit aura,
Cautus vti velet carum caput: extrahe turbæ
Oppositis humeris: aurem k substringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec ohe iam
Ad cælum manibus sublatis dixerit, surge: &
Crescentem tumidis infla sermonibus vtrem.
Cum te servitio longo, curaq; levarit:
Et certum vigilans, quarta sit parte Vlysses,
Audieris hæres: ergo nunc Dama sodalis
Nusquã est? vnde mihi tam fortem, tám q; fidelẽ

Digitized by Google

Sparge subinde, & , si paullum potes, illachrymare.
Gaudia prodentē vultum celare. sepulchrū (est
Commissum arbitrio sine sordibus exstrue. funus
Egregie factum laudet vicinia. si quis
Forte coharedum senior malè tussiet; huic tu
Dic, ex parte tua, seu fundi, siue domus sit
Emtor, gaudentem nummo te addicere. sed me
Imperiosa trahit Proserpina. viue, valeq;.

a alias priuum, i. priuatum, seu proprium. *b* vis ne. *c* controuersiam seu ambiguum. *d* inani. *e* thunni. *f* vafer vel astutus. *g* non libenter reddentis. *h* regat. *i* inflexo. *k* velle, aut preme.

SATYRA VI.

Vitæ rusticæ laus, qua se, ait, delectari paucis interim contentum.

HOc erat in votis: modus agri non ita magnus;
Hortus vbi, & recto vicinus iugis aqua fons,
Et paullum sylua super his foret. auctius, atq;
a Di melius fecere. bene est. nihil amplius oro,
Maia vate, nisi vt propria hac mihi munera faxis.
Si neq; maiorem feci ratione mala rem;
Nec sum facturus vitio culpáue minorem:
Si b veneror stultus nihil horūm. O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc b denormat agellum.
O si vrnam argenti Fors qua mihi monstret: vt illi,
Thesauro inuento, qui mercenarius agrum
Illum ipsum mercatus arauit, diues amico (oro,
Hercule. si quod adest, gratum iuuat: hac prece te
Pingue pecus domino facias, & catera, prater

Inge-

enium: vtq; soles, custos mihi maximus adsis.
Ergo vbi me in montes, & in arcem ex vrbe re-
remoui,
id prius illustrem Satyris, Musaq; pedestri?
mala me ambitio perdit, nec d plumbeus Au-
ster,
umnusq; grauis, Libitinæ quæstus acerbæ.
utine pater, seu Iane libentius audis,
e homines operum primos, vitaq; labores
tuunt, (sic Dis placitum) tu carminis esto
ncipium. Romæ sponsorem me rapis: eia,
prior officio quisquam respondeat, vrge:
Aquilo rādit terras, seu bruma niualem
riore diem gyro trahit, ire necesse est.
modo, quod mi obsit, clarè, certumq; locuto,
andum in turba: facienda iniuria tardis.
d vis insane, & quas res agis? improbus vrget
is precibus. tu pulses omne, quod obstat,
Mæcenatem memori si mente recurras. (tras
iuuat, & melli est, non mentiar. at simul a-
tum est Esquilias, aliena negotia centum
caput, & circa saliunt latus. ante secundam
cius orabat sibi adesses ad Puteal cras.
re communi scribæ magna, atq; noua te
bant, hodie meminisses Quincte reuerti.
primat his cura Mæcenas signa tabellis.
xeris, experiar; si vis, potes, addit, & instar.
Septimus octauo propior iam e fugerit annus.
quo Mæcenas me cœpit habere suorum
numero: duntaxat at hoc, quem tollere rheda
llet, iter faciens, & cui concredere nugas

Hoc

Hoc genus: hora quota est: Thrax est Gallina Syro par?
Matutina parum cautos iam frigora mordent,
Et, quæ rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subiectior in diem & horam
Inuidiæ. noster ludos spectauerat vna,
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
Frigidus à Rostris manat per compita rumor?
Quicunq; obuius est, me consulit. ô bone (nam te
Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
Num quid de Dacis audisti? nil equidem, vt tu
Semper eris derisor! at omnes Di exagitent me,
Si quidquã. quid? militibus promissa, Triquetra
Prædia Cæsar, an est Itala tellure daturus?
Iurantem me scire nihil; mirantur, vt vnum
Scilicet egregij mortalem, altiq; silenti.
Perditur hæc inter misero lux, non sine votis.
O rus, quando ego te aspiciam? quandoq; licebit
Nunc veterũ libris, nunc somno & inertibus horis
Ducere sollicitæ iucunda obliuia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata, simulq;
Vncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes, cœnæq; Deûm: quibus ipse, meiq;
Ante larem proprium vescor, venasq; procaces
Pasco libatis dapibus. prout cuiq; libido est,
Siccat inæquales calices conuiua, solutus
Legibus insanis: seu quis cupit acria fortis
Poculã, seu modicis humescit latius. ergo
Sermo oritur, non de villis domibusue alienis,
Nec malo necne Lepos saltet: sed quod magis ad nos
Pertinet, & nescire malũ est, agitamus: Vtrumne

Diui-

Digitized by Google

Diuitijs homines, an sint virtute beati:
Quidue ad amicitias, vsus. rectúmue trahat nos:
Et quæ sit natura boni, summúmq; quid eius.
Ceruius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. nam si quis laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, sic incipit: Olim
Rusticus vrbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cauo, veterem vetus hospes amicum;
Asper, & attentus quæsitis, vt tamen arctum
Solueret hospitijs animum. quid multa? neq; g illi
Sepositi ciceris, nec longæ inuidit auenæ:
Aridum & ore ferens acinum, semesaq; lardi
Frustra dedit, cupiens varia fastidia cœna
Vincere, tangentis male singula dente superbo:
Cum pater ipse domus, palea porrectus in horna,
Esset ador loliúmq;, dapis meliora relinquens.
Tandē vrbanus ad hunc: Quid te iuuat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientē viuere dorso?
Vis tu homines vrbemq; feris præponere syluis?
Carpe viam, mihi crede, comes: terrestria quando
Mortales animas viuunt sortita, neq; vlla est
Aut magno, aut paruo lethi fuga. quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus iucundis viue beatus,
Viue memor, quam sis aui breuis. hæc vbi dicta
Agrestem pepulere: domo leuis exsilit. inde
Ambo propositum peragunt iter, vrbis auentes
Mœnia nocturni subrepere. iamq; tenebat
Nox medium cœli spatium, cum ponit vterq;
In locuplete domo vestigia: rubro vbi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaq; de magna superessent fercula cœna,

Qua

Digitized by Google

Quæ procul exstructis inerant hesternæ
Ergo vbi purpurea porrectum in veste locat
Agrestem; veluti succinctus cursitat hesp
Continuátq; dapes, nec non vernaliter ipsi
Fungitur officijs, prælambens omne quod
Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisq
Rebus agit lætum conuiuam: cum subito
Valuarum strepitus lectis excussit
Currere per totum pauidi conclaue
Exanimes trepidare; simul domus alta
Personuit canibus. tum rusticus: Haud
Est opus hac, ait; & valeat. me sylua, cauisq
Tutus ab insidijs tenui solabitur eruo.

a perpetua, stabilia. *b* precor. *c* deform
d qui grauia corpora reddis. *e* suggerit, ve
uescit. *g* illi.

SATYRA VII.

Inducitur seruus, qui saturnalitia liberat vsus, probris herum onerat.

IAmdudũ ausculto, & cupiens tibi dicere seru
Pauca, reformido. Dauúsne? Ita, Daum, amici
...ugi, quod sit satis: hoc est,
...te Decembri,
...unt) vtere: narra
...onstanter, & vrg
...odo recta capesse
...e notatus
Priscus inani
mutaret in hora
conderet, vnde
Mun-

Mundior exiret vix libertinus honeste.
Iam mœchus Roma, iam mallet doctus Athenis
Viuere, Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi iusta chiragra
Contudit articulos: qui pro se tolleret, atq;
Mitteret in pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pauit. quanto constantior idem
In vitijs, tanto leuius miser: ac prior illo,
Qui iam contento, iam laxo fune laborat.
Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendunt,
Furcifer? ad te, inquam. quo pacto pessime? laudas
Fortunam, & mores antiqua plebis: & idem,
Si quis ad ille Deus subito te agat, vsq; recuses:
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse:
Aut quia non firmus rectum defendis, & hæres,
Nequicquam cœno cupiens euellere plantam.
Roma rum optas: absentem rusticus vrbem
Tollis ad astra leuis. si nusquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas securum olus, ac, velut vsquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasq;
Quod nusquam tibi sit potandum: iusserit ad se
Mœcenas secum sub lumina prima venire
Conuiuam? nemon' oleum feret ocyus? et quis
Audit? cum magno blateras clamore, fugisq;
Milvius, & scurra tibi non referenda precanti
Discedunt. etenim fateor me dixerit ille
Duci ventre leuem: nasum nidore supinor,
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
Tu, cum sis quod ego, & fortassis nequior, vitro

Inse-

Insectere, velut melior? verbisq; decoris
Obnoluas vitium? quid, si me stultior ipse
Quingentis empto drachmis deprenderis? aufer
Me vultu terrere: manum, stomachumq; teneto,
Dum, qua Crispini docuit me ianitor, edo.

*

Tu, cum proiectis insignibus, annulo equestri,
Romanoq; habitu, prodis ex iudice Dama
Turpis, oderatum caput obscurante lacerna.
Non es, quod simulas? moechum sens inducere: atq;
Altercante libidinibus tremis ossa pauore.
Quid refert, uri virgis, ferroq; necari?
Adulterasne eas: an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis
Contractum, genibus tangas caput? estne marito
Matrona peccantis in ambos iusta potestas?
In corruptorem vel instior? ista tamen se
Non habitu, mutatue loco: peccatve superne.
Cum te formidet mulier: neq; credat amanti.
Ibis sub furcam prudens, dominoq; furenti
Committes rem omnem, & vitam, & cum corpore fa-
Euasti? credo metues, doctusq; cauebis. (mam.
Quares, quando iterum paueas: iterumq; perire
Possis, ô toties seruus. qua bellua ruptis
Cum semel effugit, reddit se praua catenis;
Nō sum mœchus, ais, neq; ego herculefur, vbi vasa.
Prætereo sapiens argentea. tolle periclum,
Iam vaga prosiliet frenis natura remotis.
Tūne mihi dominus, rerum imperijs, hominúmq;
Tot, tantisq; minor, quem ter vindicta, quaterq;
Imposita haud vnquam misera formidine priuet?

Adde

Adde supra dictis, quod non leuissima ualeat. nam
Sine uicarius est, qui seruo paret, uti mos
Vester ait, seu conseruum: tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis seruis miser, atq;
Duceris, ut neruis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? sapiens, ô sibi qui imperiosus: (rens:
Quem neq; pauperies, neq; mors, neq; uincula terReßonsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis, & in seipso totus teres, atq; rotundus,
Externi ne quid ualeat per leue morari.
In quem manca ruit semper fortuna, potésne
Ex his, ut proprium quid noscere? quinq; talenta
Poscit te mulier, uexat, foribusq; repulsum
Perfundit gelida. rursus uocat. éripe turpi
Colla iugo. liber, liber sum, dic age. non quis.
Vrget enim dominum mentem non lenis, & acres
Subiectat lasso stimulos, uersatq; negantem.
Vel cum ad Pansiaca torpes insane tabella,
Qui pectas minus, atq; ego, cum Fulni, Rutubaq;
Aut Placideiani contento poplite miror
Proelia rubrica picta, aut carbone: ueluti si
Reuera pugnent, feriant, uitentq; mouentes
Arma uiri. nequam, & cessator Dauus: at ipse
Subtilis ueterum iudex, & callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante. tibi ingens
Virtus, atq; animus cenis respondet opimis.
Obsequium uentri mihi perniciosius est. cur?
Tergo plector enim, qui tu impunitior, illa
Quae paruo sumi nequeunt, cum obsonia capta?
Nempe inamarescunt epulae sine fine petitae,
Illae-

Digitized by Google

Illuſiq; pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. an hic peccat, ſub noctem qui puer vuam
Furtiua mutat ſtrigili? qui prædia vendit,
Nil ſeruile gula parens habet? adde, quod idem
Non horam tecum eſſe potes: non otia rectè
Ponere. teq; ipſum vitas fugitiuus, e & erro;
Iam vino quærens, iam ſomno fallere curam
Fruſtra. nã comes atra premit ſequiturq; fugacẽ.
Vnde mihi lapidẽ? quorſũ eſt opus? vnde ſagittas?
Aut inſanit homo, aut verſus facit, ocyus hinc te
Ni rapis; accedes opera agro nona Sabino.

a tunicam, laticlaui, ſeu anguſti. *b* vſque. *c* ſubinde. *d* Pauſia pictor clarus. *e* &

SATYRA VIII.

AD FVNDANIVM.

Naſidienum Epicuræum conuiuatorem importunum, ineptumque ridet.

VT Naſidieni iuuit te cœna beati?
Nam mihi quærenti conuiuã, dictus here illic
De medio potare die. ſic, vt mihi nunquam
In vita fuerit melius, da, ſi rapum non eſt,
Qua prima iratum ventrem placauerit eſca.
In primis Lucanus aper, leni fuit Auſtro
Captus, Vt aiebat a cœna pater. acria circum
Rapula, lactuca, radices: qualia laſſum
Pernellunt ſtomachum; b ſiſer, alec, facula Coa.
His vbi ſublatis, puer alte cinctus, acernam
Gauſape purpureo menſam pertерſit, & alter

Sub-

Digitized by Google

Sublegit quodcunq; iaceret inutile, quodq;
Posset cœnantes offendere: Vt Attica Virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Cacuba vina ferens: Alcon, Chium, maris expers.
Hic herus, Albanum, Macenas, siue Falernum
Te madis appositis delectat: habemus vtrumq;
Diuitias miseras. sed quis cœuantibus vna,
Fundani, pulchrè fuerit tibi, nosse laborò.
Summus ego, & prope me Viscus Thurinus, & infra,
Si memini, Varius: cum Seruilio Balathrone
Vibidius: quot Macenas adduxerat vmbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul absorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, si quid fortè lateret,
Indice monstraret digito. nam catera turba,
Nos, inquam, cœnamus aues, conchilia, pisces,
Longè dissimilem noto celantia succum;
Vt vel continuo patuit, cum passeris, atq;
Ingustata mihi porrexerit ilia rhombi.
Post c hoc me docuit melimela rubere, minorem
Ad Lunam delecta. quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. tum Vibidius Balathroni,
Nos, nisi damnose bibimus, moriemur inulti.
Et calices d poscunt maiores. vertere pallor
Tum parochi faciem, nil sic metuentis, vt acres
Potores: vel quod maledicunt liberius; vel
Feruida quod subtile exsurdant vina palatum.
Inuertunt Aliphanis viuaria tota
Vibidius, Balathróq; secutis e omnibus imis.
Conuiuæ lecti nihilum nocuere lagenis.
Affertur squillas inter murana natantes

Digitized by Google

In patina porrecta. sub hoc herus, hac grauida, inquit,
Capta est; deterior post partum carne futura.
His mistum ius est oleo, quod prima Venafri
Pressit cella. garo de succis piscis Iberi,
Vino quinquenni, verum citra mare nato.
Dum coquitur: cocto Chium sic conuenit, vt nouo
Hoc magis vllum aliud: pipere albo, non sine aceto
Quod Methymneam vitio mutauerat vuam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstraui incoquere: illutos Curtillus echinos.
Vt melius muria, quam testa marina remittit.
Interea suspensa graues aulaea ruinas
In patinam fecere, trahentia pulueris atri,
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos maius veriti, postquam nihil esse periculi
Sensimus, erigimur. Rufus posito capite, vt si
Filius immaturus obisset, flere. quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret? heu Fortuna, quis est crudelior in nos
Te Deus? vt semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius Mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,
Hac est conditio viuendi, aiebat: eo quo
Respondes tuo numquam est par fama labori.
Tene, vt ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum? ne panis adustus,
Ne male conditum ius apponatur, vt omnes
Pracincti recte pueri, comtique ministrent?
Adde hos praterea casus: aulaea ruant si
Vt modo: si patinam pede lapsus frangat agaso.

Digitized by Google

Sed conuiuatoris, vti ducis, ingenium res
Aduersa nudare solent, celare secunda.
Nasidienus ad hæc: tibi Di, quæcunq; precesis,
Commoda dent: ita vir bonus es, conuiuáq; comis.
Et soleas poscit, tunc in lecto quoq; videres
Vtridere secreta diuisos aure susurros.
Nullos hic mallem ludos spectasse: sed illis
Redde age, quæ deinceps risisti. Vibidius dum
Quærit de pueris, num sit quoq; fracta lagena,
Quod sibi poscenti non non dentur pocula: dumq;
Ludetur fictis rerum Balatrone h secundo:
Nasidiene redis mutata fronte, vt arte
Emendaturus fortunam. deindu secuti
Mæzomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre
Pingui bus & ficis pastum iecur anseris albi,
Et leporum auulsos, vt multo suauius, armos,
Quam si cum lumbis quis ederit. tū pectore adusto
Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes;
Quæ res, si non causas narraret earum, & naturas dominus: quem nos sic fugimus vlti,
Vt nihil omninò gustaremus: velut illis
Cadauera afflasset, peior serpentibus Afris.

a cœnæ dominus, conuiuator. b genus pastinacæ. c hæc. d poscunt. e imi lecti conuiuis. f erigeret, excitaret. g ruent. h adiuuante. i Lancis genus est. k edat.

M Q. HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA.

LIBER I.

AD PISONES.

HVmano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, & varias inducere plumas,
Vndiq; collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis amici?
Credite Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cuius, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species, ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atq; Poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.
Scimus, & hanc veniam petimúsq; damúsq; vicissim;
Sed non ut placidis coëant immitia, non ut (sim
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni,
Inceptis gravibus plerúmq; & magna professis
Purpureus, latè qui splendeat, unus, & alter
Assuitur pannus, cum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus.

Sed

Sed nunc non erat his locus: & fortasse cupressum
Scis simulare. quid hoc, si fractis enatat ex spes
Nauibus, are dato qui pingitur? amphora cœpit
Institui, currente rota cur vrceus exit?
Deniq; sit, quod vis, simplex dumtaxat, & vnum.
Maxima pars vatũ, pater, & iuuenes patre di-
Decipimur specie recti: breuis esse laboro, (gni,
Obscurus fio, sectantem leuia, nerui
Deficiunt, animiq;, professus grandia. turget:
Serpit humi tutus nimium, timidúsq; procella.
Qui variare cupit rem prodigialiter vnam,
Delphinum syluis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpa fuga, si caret arte.
Similium circa ludum faber imus & vngues
Exprimet, & molles imitabitur are capillos:
Infelix operis summa, quia ponere totum,
Nesciet. hunc ego me, si quid componere totum,
Non magis esse velim, quam prauo viuere naso,
Spectandum nigris oculis, nigróq; capillo.
Omite materiam vestris, qui scribitis, aquam
Viribus, & versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hac virtus erit, & Venus, aut ego fallor,
Ut iam nunc dicat, iam nunc debentia dici
Pleráq; differat, & præsens in tempus omittat.
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.
In verbis etiam tenuis, cautúsq; serendis.
Dixerit egregiè, notum si callida verbum
Reddiderit iunctura nouum. si fortè necesse est
Indicijs monstrare recentibus abdita rerum;

Digitized by Google

Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget, dabiturq; licentia sumpta pudenter,
Et noua fictaq; nuper habebunt verba fidem, si
Graco fonte cadant, parce detorta. quid autem
Caecilio, Plautóq; dabit Romanus, ademptum
Virgilio Varióq; ? ego cur acquirere pauca
Si possum, inuideor ? cum lingua Catonis, & Enn
Sermonem patrium ditauerit, & noua rerum
Nomina protulerit ? licuit, semperq; licebit
Signatum praesente nota producere nomen.
Vt syluae foliis pronos mutantur in annos,
Prima cadunt; ita verborum vetus interit aet
Et iuuenum ritu florent modo nata, viguntq;
Debemur morti nos, nostraq;, siue recepta
Terra Neptunum, classes Aquilonibus arcet,
Regis opus, sterilisue diu palus, aptaq; remis
Vicinas urbes alit, & grauе sentit aratrum:
Seu cursum mutauit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius. Mortalia facta peribunt:
Nedum sermonum stet honos, & gratia viuax.
Multa renascentur, quae iam cecidere, cadentq;
Quae nunc sunt in honore, vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est, & ius, & norma loquendi.
Res gestae regumq;, ducumq;, & tristia bella,
Quo scribi possent numero, monstrauit Homerus.
Versibus impariter iunctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos.
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.
Archilochum proprio rabies armauit iambo.
Hunc socci cepere pedem, grandesq; cothurni,
Alternis

Alterna aptum sermonibus, & populares
Vincentem strepitus, & natum rebus agendis.
Musa dedit fidibus Divos, puerósq; Deorum,
Et pugilem victorem, & equũ certamine primum,
Et iuuenum curas, & libera vina referre.
Descriptas seruare vices, operúmq; colores,
Cur ego, si nequeo, ignoróq;, Poëta salutor?
Cur nescire, pudens prauè, quàm discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica non vult.
Indignatur item priuatis, ac prope socco
Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
Singula quæq; locum teneant sortita decenter.
Interdum tamen & vocem comœdia tollit,
Iratúsq; Chremes tumido delitigat ore:
Et Tragicus plerumq; dolet sermone pedestri
Telephus & Peleus, cum pauper, & exsul vterq;
Proiecit ampullas, & sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querela.
Non satis est pulchra esse poëmata: dulcia sunto,
Et quocunq; volent, animum auditoris agunto.
Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi: tunc tua me infortunia ladent.
Telephe, vel Peleu, male si mandata loquere is,
Aut dormitabo, aut ridebo. Tristia mœstum
Vultum verba decent: iratum, plena minarum:
Ludentem, lasciuia: severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum: iuuat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore graui deducit, & angit:
Pœ effert animi motus interprete lingua.

Digitized by Google

Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites, peditesq; cachinnum.
Interest multum, Davusne loquatur, an heros:
Maturusne senex, an adhuc florente iuventa
Fervidus: an matrona potens, an sedula nutrix:
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli:
Colchus, an Assyrius: Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge
Scriptor. honoratum si forte reponis Achillem:
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:
Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox, invictaq;, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quod inexpertum scenae committis, & audes
Personam formare novam, servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
Difficile est proprie communia dicere: tuq;
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota indictaq; primus.
Publica materies privati iuris erit, si
Nec circa vilem patulumq; moraberis orbem:
Nec verbum verbo curabis reddere fidus
Interpres: nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec sic incipies ut scriptor cyclicus olim:
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturient montes: nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte!
Dic mihi Musa virum, capta post tempora Troiae,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Non

Digitized by Google

Non fumum ex fulgore, ſed ex fume dare lucem
Cogitat, & ſpecioſa dehinc miracula promat,
Antiphaten, Scyllámque, & cum Cyclope Charybdin.
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo.
Semper ad euentum feſtinat, & in medias res
Non ſecus ad notas auditorem rapit, & quæ
Deſperat tractata nitescere poſſe, relinquit.
Atq; ita mentitur, ſic veris falſa remiſcet,
Primo ne medium, medio ne diſcrepet imum.
Tu, quid ego & populus mecum deſideret, audi.
Si plauſoris ego aulæa manentis, & vſq;
Seſſuri, donec cantor, Vos plaudite dicat:
Ætatis cuiuſq; notandi ſunt tibi mores,
Mobilibúſq; decor naturis dandus, & annis.
Reddere qui voces iam ſcit puer, & pede certo
Signat humum, geſtit paribus colludere, & iram
Colligit, ac ponit temerè, & mutatur in horas.
Imberbis iuuenis tandem cuſtode remoto, (pti
Gaudet equis, canibúſq;, & aprici gramine campi:
Cereus in vitium flecti, monitoribus aſper,
Vtilium tardus prouiſor, prodigus æris,
Sublimis, cupidúſq;, & amata relinquere pernix.
Conuerſis ſtudijs, ætas, animúſq; virilis
Quærit opes, & amicitias: inſeruit honori:
Commiſiſſe cauet, quod mox mutare laboret.
Multa ſenem circumueniũt incommoda: vel quod
Quærit, & inuentis miſer abſtinet, ac timet vti:
Vel quod res omnes timidè, gelidéq; miniſtrat,
Dilator, ſpe longus, iners, auidúſq; futuri?

Digitized by Google

Difficilis, querulus, laudator temporis acti
Se puero: censor castigatorq; minorum.
Multa ferunt animi venientes commoda secũ.
Multa recedentes adimunt: ne fortè seniles
Mandentur iuueni partes, pueróq; virile,
Semper in adiunctis aeuóq; morabimur aptis.
Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quæ sunt oculis subiecta fidelibus, & quæ
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri promes in scenam: multáq; tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palã coquat exta nefarius Atreus:
Aut in auem Procne vertatur, Cadmus in Anguẽ:
Quodcunq; ostendis mihi sic, incredulus odi.
Neue minor, neu sit quinto productior actu
Fabula, quæ posci vult, & spectare reponi.
Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.
Actoris partes chorus, officiúmq; virile
Defendat: neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat, & hæreat apte.
Ille bonis faueátq;, & concilietur amicis,
Et regat iratos, & amet peccare timentes:
Ille dapes laudet mensæ brevis: ille salubrem
Iustitiam, legésq; & apertis otia portis:
Ille tegat commissa, Deósq; precetur, & oret,
Vt redeat miseris, abeat fortuna superbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæq;
Æmula, sed tenuis, simplexq; foramine pauco

Digitized by Google

Adspi-

Adspirare, & adesse choris erat vtilis, atq;
Nondum spissa minis complere sedilia flatu.
Quo sane populus numerabilis, vtpote parum,
Et frugi, castúsq;, verecundúsq; coibat.
Postquam cœpit agros extendere victor, & vrbẽ
Latior amplecti muros, vinóq; diurno
Placari Genius festis impune diebus;
Accessit numerisq; modisq; licentia maior.
Indoctus quid enim saperet, liberq; laborum,
Rusticus vrbano confusus, turpis honesto?
Sic prisca motúmq;, & luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitq; vagus per pulpita vestem.
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps,
Vtiliúmq; sagax rerum, & divina futuri
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, & asper
Incolumi gravitate iocum tentavit: eo quod
Illecebris erat, & grata novitate morandus
Spectator, functúsq; sacris, & potus, & exlex.
Verum ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo;
Ne, quicunq; Deus, quicunq; adhibebitur heros,
Regali conspectus in auro nuper, & ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas,
Aut dum vitat humum, nubes & inania captet,
Effutire leves indigna tragœdia versus,
Vt festis matrona moveri iussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata & dominantia nomina solum,

Digitized by Google

Verbáq; Pisones, Satyrorum scriptor amabo:
Nec sic enitar Tragico differre colori,
Vt nihil interſit, Dauúſne loquatur, & audax
Pythias emuncto lucrata Simone talentum:
An custos, famulúſq; Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar, vt sibi quiuis
Speret idem: ſudet multum, fruſtráq; laboret
Ausus idem: tantum séries, iunctúraq; pollet:
Tantum de medio ſumtis accedet honoris.
Syluis deducti caueant, me iudice, Fauni,
Ne, velut innati triuÿs, ac pane forenſes,
Aut nimium teneris iuuenentur verſibus vnquã,
Aut immunda crepent, ignominioſáq; dicta. (res:
Offenduntur enim, quibus eſt equus, & pater, &
Nec ſi quid fricti ciceris probat, & nucis emtor,
Æquis accipiunt animis, donántue corona.
Syllaba longa breui ſubiecta vocatur iambus
Pes citus: vnde etiam trimetris accreſcere iuſſit
Nomen Iambeis, cum ſenos redderet ictus,
Primus ad extremum ſimilis ſibi non ita pridem,
Tardior vt paullo, grauiórq; veniret ad aures,
Spondeos ſtabiles in iura paterna recepit
Commodus, & patiens: non vt de ſede ſecunda
Cederet, aut quarta ſocialiter. hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, & Enni.
In ſcenam miſſos magno cum pondere verſus,
Aut opera celeris nimium, curáq; carentis,
Aut ignorata premit artis crimine turpi.
Non quiuis videt immodulata poëmata iudex;
Et data Romanis venia eſt indigna Poëtis.
Idcircóne vager, ſcribámq; licenter? an omnes

Digitized by Google

Viſus

Visuros peccata putem mea, tutus & intra
Spem veniæ cautus? Vitauí deniq; culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At vestri proauí Plautinos & numeros, &
Laudauere sales: nimium patienter utrumq;
Ne dicam stultè, mirati; si modo ego, & vos
Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimúmq; sonum digitis callemus, & aure.
Ignotum tragicæ genus inuenisse Camenæ
Dicitur, & plaustris vexisse poëmata Thespis:
Quæ canerent, agerentq; perunctis faciebus ora.
Post hunc persona, palla q; repertor honestæ
Æschylus, & modicis instrauit pulpita tignis,
Et docuit magnúmq; loqui, nitiq; cothurno.
Successit vetus his comœdia, non sine multa
Laude: sed in vitium libertas excidit, & vim
Dignam lege regi. lex est accepta, chorúsq;
Turpiter obticuit sublato iure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere Poëtæ:
Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausi deserere, & celebrare domestica facta:
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret, clariq; potentius armis,
Quam lingua, Latium, si non offenderet unum.
Quemq; Poëtarum lima labor, & mora. Vos ô
Pompilius sanguis carmen reprehendere, quod nō
Multa dies, & multa litura coërcuit, atq;
Perfectum decies non castigauit ad unguem.
Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, & excludit sanos Helicona Poëtas

Digitized by Google

Democritus, bona pars non vngues ponere curat,
Non barbam: secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenq; poëta,
Si tribus Anticyris caput insanabile, numquam
Tonsori Licino commiserit. O ego lanus,
Qui purgo bilem sub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata: verum
Nil tanti est. ego fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exsors ipsa secandi.
Munus & officium nil scribens ipse docebo.
Vnde parentur opes: quid alat, formétq; poëtam:
Quid deceat, quid nõ: quo virtus, quo ferat error.
Scribendi rectè, sapere est & principiũ & fons.
Rem tibi Socratica poterunt ostendere chartæ,
Verbáq; provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit, patria quid debeat, & quid amicis,
Quo sit amore parens, quo frater amandus, & hospes:
Quod sit conscripti, quod iudicis officium: quæ
Partes in bellum missi ducis; ille profectò
Reddere personæ scit convenientia cuiq;.
Respicere exemplar vitæ morúmq; iubebo
Doctum imitatorem, & vivas hinc ducere voces.
Interdum speciosa locis, moratáq; rectè
Fabula, nullius Veneris, sine pondere, & arte;
Valdius oblectat populum meliúsq; moratur;
Quam versus inopes rerum, nugæq; canoræ.
Græys ingenium, Græys dedit ore rotundo
Musa loqui, præter laudem, nullius auaris.
Romani pueri longis rationibus assem
Discunt in partes centum deducere. dicat

Digitized by Google

Filius

Filius Albini, si de quincunce remota est
Uncia, quid superat? poteras dixisse, triens. en,
Rem poteris seruare tuam. redit uncia: quid fit?
Semis. ad hæc animos ærugo, & cura peculi
Cùm semel imbuerit; speremus carmina fingi
Posse linenda cedro, & leui seruanda cupresso?
Aut prodesse uolunt, aut delectare Poëtæ:
Aut simul & iucunda, & idonea dicere uita.
Quidquid præcipies, esto breuis, ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneántq; fideles.
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta uoluptatis causa, sint proxima ueris.
Nec quodcunq; uolet, poscat sibi fabula credi:
Neu pransæ Lamiæ uiuum puerũ extrahat aluo.
Centuriæ seniorum agitant expertia frugis:
Celsi prætereunt austera poëmata Rhamnes.
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando pariterq; monendo.
Hic meret æra liber Sosiis: hic & mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat ævum.
Sunt delicta tamen, quibus ignouisse uelimus.
Nam neq; chorda sonum reddet, quem uult manus, & mens:
Poscentiq; grauem præpe remittit acutum:
Nec semper feriet, quodcunq; minabitur, arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, nõ ego paucis
Offendar maculis quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura. quid ergo?
Vt scriptor si peccat idem librarius usq;,
Quamuis est monitus, uenia caret, & citharœdus
Ridetur chorda qui semper oberrat eadem.

Digitized by Google

Sic mihi, qui multum cessat, fit Chœrilus ille,
Quem bis terq; bonum cum risu miror, & idem
Indignor, quandóq; bonus dormitat Homerus.
Verum opere in longo fas est obrepere somnum.

Vt pictura, poësis erit. qua, si propius stes,
Te capiat magis, & quædam si longius abstes.
Hæc amat obscurum: volet hæc sub luce videri,
Iudicis argutum quæ non formidat acumen.
Hæc placuit semel: hæc decies repetita placebit.

O maior iuuenum, quamuis & voce paterna
Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictũ
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi. consultus iuris, & actor
Causarum mediocris, abest virtute diserti
Messalæ, nec scit quantum Cascellius Aulus:
Sed tamen in pretio est. Mediocribus esse Poëtis
Non homines, non Di, non concessere columnæ.

Vt gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentũ, & fœdo cum melle papauer
Offendunt, poterat duci quia cœna sine istis:
Sic animis natum inuentũmq; poëma iuuandis,
Si paullùm summo discessit, vergit ad imum.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctúsq; pilæ, discíue, trochíue, quiescit, (mis,
Ne spissa risum tollant impune corona.
Qui nescit, versus tamen audet fingere. quid ni?
Liber, & ingenuus præsertim censu equestrem
Summam nummorum, vitióq; remotus ab omni.
Tu nihil inuita dices, faciésue Minerua:
Id tibi iudicium est, ea mens. si quid tamen olim
Scripseris, in Mecij descendat iudicis aures,

Et

Digitized by Google

Et patrũ, & noſtras, nonúmq; prematur in annũ.
Membranis intus poſitis delere licebit
Quod non edideris: neſcit vox miſſa reuerti.
Silueſtres homines ſacer interpreſq; Deorum
Cædibus, & victu fœdo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire tigres rapidóſq; leones.
Dictus & Amphion Thebanæ conditor arcis
Saxa mouere ſono teſtudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet. fuit hæc ſapientia quondam,
Publica priuatis ſecernere, ſacra profanis;
Concubitu prohibere vago: dare iura maritis:
Oppida moliri: leges incidere ligno.
Sic honor, & nomen diuinis fatibus, atq;
Carminibus venit. poſt hos inſignis Homerus,
Tyrtæúſq; mares animos in Martia bella
Verſibus exacuit. dictæ per carmina ſortes,
Et vitæ monſtrata via eſt, & gratia regum
Pieriis tentata modis, ludúſq; repertus,
Et longorum operum finis, ne forte pudori
Sit tibi Muſa lyræ ſollers, & cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæſitum eſt. ego nec ſtudium ſine diuite vena,
Nec rude quid prõſit video ingenium: alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amice.
Qui ſtudet optatam curſu contingere metam,
Multa tulit fecitq; puer; ſudauit, & alſit:
Abſtinuit Venere & vino. qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitq; magiſtrum.
Nunc ſatis eſt dixiſſe, Ego mira poëmata pango.
Occupet extremũ ſcabies, mihi turpe relinqui eſt,
Et, quod non didici, ſane neſcire fateri.

Digitized by Google

Vt præco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores iubet ad lucrum ire Poëta
Dines agris, dines positis in fœnore nummis.
Si verò est, unctum qui rectè ponere possit,
Et spondere leui pro paupere, & eripere atris
Litibus implicitum: mirabor, si sciet inter-
Noscere mendacem verúmq; beatus amicum.
Tu seu donaris, seu quid donare voles cui,
Nolito aduersum tibi factos ducere plenum
Lætitiæ. clamabit enim pulchrè, benè, rectè:
Pallescet super his: etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem: saliet, tundet pede terram.
Vt, qui conducti plorant in funere, dicunt,
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: sic
Derisor vero plus laudatore mouetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Extorquere mero, quam perspexisse laborent,
An sit amicitia dignus. si carmina condes,
Numquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quinctilio si quid recitares, corrige, sodes,
Hoc, aiebat, & hoc. melius te posse negares
Bis terq; expertum frustra, delere iubebat
Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles,
Nullum vltra verbum, aut operam sumebat inanem:
Quin sine riuali teq; & tua solus amares:
Vir bonus & prudens versus reprehendit inertes:
Culpabit duros, incomtis allinet atrum
Transuerso calamo signum: ambitiosa recidet
Ornamenta: parum claris lucem dare coget:
Arguet ambigue dictum: mutanda notabit:

Digitized by Google

Fiet Aristarchus: nec dicet, cur ego amicum
Offendam in nugis? hæ nugæ seria ducent
In mala, derisum semel, exceptúmq; sinistre.
Vt, mala quem scabies, aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, & iracunda Diana,
Vesanum tetigisse timent; fugiúntq; poëtam,
Qui sapiunt: agitant pueri, incautiq; sequuntur.
Hic, dum sublimes versus ructatur, & errat,
Si velut i merulis intentus decidit anceps
In puteum, foueámq;: licet, succurrite, longum
Clamet, io cives; non sit, qui tollere curet.
Si quis curet opem ferre, & demittere funem;
Qui scis, an prudens huc se dejecerit, atq;
Seruari nolit? Siculiq; Poëta
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnã
Insiluit. sit ius, liceátq; perire Poëtis.
Inuitum qui seruat, idem facit occidenti.
Nec semel hoc fecit: nec, si retractus erit iam,
Fiet homo, & ponet famosa mortis amorem.
Nec satis apparet, cur versus factitet: vtrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Mouerit incestus. certè furit. ac velut vrsus,
Obiectos caueâ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctúmq; fugat recitator acerbus.
Quem vero arripuit, tenet occiditq; legendo,
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

FINIS.

Digitized by Google

SATYRA PERSII.

Ad iuuentutem negligenter ſtudia tractantem.

Empe hoc aſſiduè? iam clarum mane feneſtras
Intrat, & anguſtas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod deſpumare Falernum.
Sufficiat, quincta dum linea tangitur umbrâ.
En quid agis? ſiccas inſana canicula meſſes
Iam dudum coquit & patula pecus omne ſub ulmo eſt,
Vnus ait comitum. Verúmne? itáne? ocyus adſit:
Huc aliquis. nemón, turgeſcit vitrea bilis:
Findor, Vt Arcadia pecuaria rudere dicas.
Iam liber, & bicolor poſitis membranâ capillis,
Inq; manus charta, nodoſaq; venit arundo.
Tu querimur, craſſus calamo quod pendeat humor,
Nigra quòd infuſâ vaneſcat ſepia lymphâ:
Dilutas querimur geminet quod fiſtula guttas.
O miſer, inq; dies vltrâ miſer? huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneróq; columbo,
Et ſimilis Regum pueris pappare minutum
Poſcis, & iratus mamma lallare recuſas?
An tali ſtudeam calamo? cui verba? quid iſtas
Succinis ambages? tibi ludibrium; efflue amens.

Com-

Digitized by Google

Contemnêre sonat vitium percussa, malignè
Respondet viridi non cocta fidelia limo,
Vdum, & molle lutum es: nunc nunc properandus, & acri
Fingendus sine fine rotâ: sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum, & sine labe salinũ.
Quid metuas? cultrixq; foci secura patella est.
Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
Stemmate quòd Tusco ramum millessme dulcis,
Censorémq; tuum vel quòd trabeate salutas?
Ad populum phaleras: ego te intus, & in cute noui.
Non pudet ad morem distincti viuere Nasta?
Sed stupet hic vitio, & fibris increuit opimum
Pingue. caret culpâ, nescit quid perdat; & alto
Demersus summa rursus non bullit in vndâ.
Magne pater Diuûm sauos punire tyrannos
Haud aliâ ratione velis, cùm dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta veneno;
Virtutem videant, intabescántq; relictâ.
Anne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,
Et magis auratis pẽdens laquearibus ensis,
Purpureas subter ceruices terruit, imus,
Imus præcipites quàm si sibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima nesciat vxor?
Sæpè oculos, memini, tangebam paruus oliuo,
Grandia si nollem morituri verba Catonis
Discere, ab insano multum laudanda magistro:
Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
Iure etenim id summũ, quid dexter senio ferret.
Scire erat in voto: damnosa canicula quantum

Rade-

Digitized by Google

Raderet, angusta collo non fallier orca?
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum curuos deprendere mores,
Quaq; docet sapiens braccatis illita Medis
Porticus, insomnis quibus & detonsa iuuentus
Inuigilat, siliquis, & grandi pasta polentâ.
Et tibi quæ Samios diduxit litera ramos,
Surgentem dextro monstrauit limite callem.
Stertis adhuc, laxúmq; caput compage solutâ
Oscitat hesternum, dissutis vndiq; malis.
Est aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum.
An passim sequeris coruos, testáq; lutóq;
Securus quò pes ferat, atq; ex tempore viuis?
Elleborum frustra, cùm iam cutis ægra tumebit
Poscentes videas: VENIENTI occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Discite ô miseri, & caussas cognoscite rerum:
Quid sumus, & quidnam victuri gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quam mollis flexus, & vnde.
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus habet patriæ, carísq; propinquis
Quantum elargiri deceat: quem te Deus esse
Iussit, & humanâ qua parte locatus es in re.
Disce, neq; inuideas, quod multa fidelia putet
In locuplete penu, defensis pinguibus Vmbris
Et piper, & pernæ, Marsi monumenta clientis,
Manáq; quod prima nondum defecerit orca.
Hîc aliquis de gente hircosa Centurionum
Dicat quod satis est, sapio mihi: non ego curo.
Esse quod Arcesilas, Ærumnosiq; Solones,
Obstipo capite & fidentes lumine terram,

Mura

Digitized by Google

Murmura cùm secum, & rabiosa silentia rodunt.
At quỹ ex porrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantes somnia: gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reverti.
Hoc est, quod palles: cur quis non prandeat, hoc est,
His populus ridet, multúmq; torosa juventus
Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
Inspice: nescio quid trepidat mihi pectus, & ægris
Faucibus exsuperat gravis halitus: inspice sodes
Qui dicit medico jussus requiescere, postquam
Tertia compositas vidit nox currere venas.
De majore domo modice sitiente lagenâ
Lenia loturo sibi surrentina roganit.
Heus bone tu palles. nihil est. videas tamen istud
Quidquid id est: surgit tacitè tibi lutea pellis.
At tu deterius palles: ne sis mihi tutor:
Jam pridem hunc sepelî: tu restas perge, valebo.
Turgidus hic epulis, atq; albo ventre lavatur.
Gutture sulfureas lente exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina subit, calidúmq; trientem
Excutit è manibus; dentes crepuêre retecti,
Uncta cadunt laxis tunc pulmen: aria labris,
Hinc tuba, candela, tandémq; beatulus alto
Compositus lecto, crassisq; unctatus amomis
In portam rigidos calces extendit: at illum
Hesterni capite induto subiere Quirites.
Tange miser venas, & pone in pectore dextram.
Nil calet hic summósq; attinge, manúsq;.

Digitized by Google

Non

Non frigent. Viſa ſi fortè pecunia Lydi,
Cor tibi ritè ſalit. poſitum eſt algente catino
Durum olus, & populi crebro decuſſa farina,
Tentemus fauces: tenero taſet Vlcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeiâ radere betâ.
Alges, cùm excuſſit membris timor albus ariſtas:
Nunc face ſuppoſitâ ferueſcit ſanguis, & irâ
Scintillant oculi: diſciſq́, faciſq́, quod ipſe
Non ſani eſſe hominis, non ſanus iuret Oreſtes.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

[illegible] sorte pecunia Lydi,
[illegible] est algente catinum
[illegible] crebro decusso farina,
[illegible] Glaucis in ore
[illegible] plebeia radere beta.
[illegible] albus ora[illegible]
[illegible] sanguis, & ira
[illegible] quod ipse
[illegible] sanus iuret Orestes.

F I N I S.

Österreichische Nationalbibliothek
+Z156150303

Digitized by Google